PH
3351
S96R3

A CIMLAPOT FALUS ELEK RAJZOLTA.

SZERZŐ EGYÉB MUNKÁI:

ELBUKOTTAK. *(Novellák.)* Singer és Wolfner, 1892. *(Elfogyott.)*

MESEKÖNYV. *(Novellák.)* Grill Károly, 1898. *(Elfogyott.)*

AZ ISTENI KERT. *(Novellák.)* II. kiadás. Nyugat, 1910.

A NAGYASSZONY. *(Színmű.)* Nyugat, 1910.

ÜNNEP A DÜHÖNGŐN ÉS EGYÉB SZERELMEK. *(Novellák.)* Nyugat, 1911.

LES GRANDS ET LES PETITS MOINEAUX. Alphonse Lemerre, Paris, 1900.

SZOMORY DEZSŐ

A RAJONGÓ BOLZAY-LÁNY

SZINMŰ 4 FELVONÁSBAN

(ELSŐ ELŐADÁSA A NEMZETI SZINHÁZBAN
1911 JANUÁR 20-ÁN.)

BUDAPEST, A NYUGAT KIADÁSA
1 9 1 1

PH
3351
S96R3

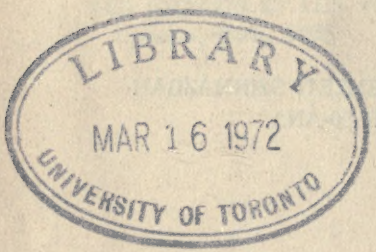

„JÓKAI" KÖNYVNYOMDA BUDAPEST, VII, THÖKÖLY-ÚT 28.

SZEMÉLYEK:

Bolzay ezredesné ... ... Rákosi Szidi
Kamilla, a leánya ... ... P. Márkus Emília
Bolzay Sándor ... ... Pethes Imre
Marika, a leánya ... ... Lakatos Györgyike
Horthán György ... ... Odry Árpád
Gáti-Szász Margit ... ... D. Ligeti Juliska
Günzburg Ottilia bárónő... ... ... L. Lenkey Hedvig
Palkó } gyermekei ... ... Kiss László
Lórika } Parányi Piroska
Günzburg Tamás kanonok ... ... Horváth Jenő
Fábry Pál ... ... Gál Gyula
Idősb Gartenlaub ... ... Ivánfi Jenő
Ifj. Gartenlaub... ... ... Garamszeghy Sándor
Ercsény Renée... ... ... Aczél Ilona
Boglár-Kendy ... ... Horváth Zoltán
Boglár-Kendyné ... ... V. Molnár Rózsi
Komáromi ügyvéd... ... ... Gyenes László
Szenvey... ... ... Kürthy György
Kranzély doktor ... ... Hajdu József
Steinreich Manó ... ... Bartos Gyula
Amanda nővér... ... ... Kelemen Mária
Ferenc, inas ... ... Rajnai Gábor
Boci, szobaleány ... ... Rákos Alice
Mártha ... ... F. Dömjén Rózsa
Inas ... ... Faludi Antal
Egy úr ... ... Balassa Imre

Történik: az I., II. és IV. felvonás Budapesten, Bolzay Kamilla szobájában, a III. felvonás Gödöllőn, Günzburg Ottilia bárónő kastélyában.

ELSŐ FELVONÁS.

Ahol Bolzay Kamilla él, dolgozik, küzd és szeret: az ő szobája, — egy leányszoba.

A háttér balról, bemélyedő és rejtett, a tulajdonképeni hálószoba, míg az előtér, tetszetős és vonzó arányokban, afféle szalonöltözőt alkot. A nagy jólétnek minden látszata, minden maradványa: előkelő és művészi berendezkedés, kedves, puha és finom butorzat, fehér és sötétebb tónusokban is, alacsony mennyezet egy Tudor-stilusu villamlámpással, intimus és vonzó otthon, meleg, derüs, egyéni — minden szögletében harmonikus azzal a nagy, gyönyörü leánynyal, egy huszonnégy éves szőke leány, aki sokat van itt e falak között, az egész lelkével itt van.

Egy fehér függönyös ágy a mélyben, mint főbutorzat, sok mousseline és selyem szalag, egy éjjeli szekrény, egy mécs. Az ágy tövénél, mintegy őrizve e szüzi oltárt, egy japán selyem-paravent, dusan himzett virággal, néhány magas támláju szék mindenféle selymekkel és csipkékkel, kihányva ide és feldulva. Néhány kép, egy olasz Krisztusfej a mélyben, könyvek az éjjeli szekrényen és virág. Kék selyem falak a szalonban, elvétve néhány kép itt is: ritka s romantikus metszetek, egy-egy szines vászon, egy epedő tájkép — és könyvek, egy csomó arckép, bronz, porcellán, amit összegyüjtött, kedves és megbolygatott össze-visszaságban. Ugyancsak balról egy

kerek ébenfa-asztal, könyvekkel, papircsomókkal terhelten, ami nem volna idevaló és virág. Néhány lépésnyire az asztaltól, a baloldali előtérben, egy egyszárnyu ajtó, a felső részében két kisebb, oválformáju üvegbetéttel — rubint-piros üvegek. A háttérben, de nem egészen középről egy selyem függönyös üvegajtó, mely egy nagyobb szalonba nyilik — mély háttér, mély jobb és bal, de hasonló mennyezet, egy kristály csillárral, képek a hátsó falon és sárgás árnyalatu szőnyeg. Az üvegajtón tul, a szin hátterében jobbról, egy kedves és fehér szöglet és rózsaszinü is: egy alacsony ablakmélyedés, kettős ablak, fehér mousseline-nal, egy beépitett pamlag, párnás székek, egy kis toilette asztal és virág. Kilátás az udvarra. A jobboldali falban két ajtó, főnn és lenn. Az alsó ajtón félrevont függöny. Az ajtók között egy tükrös ruhaszekrény. Az előtér balirányában egy empire kerevet, avult brokát-selyem kárpitozás és egy kisebb, fiókos empire szekrény. És illat és virág van rajta az egészen — s valami különös elhanyagoltság, valami, ami fonnyad a selymekben.

Este van. A Tudor-lámpás ég, — sápadt és éklők fény. Az asztalon is egy lámpa, erősebb, fehér izással. A szekrény nyitva, a fiókok kihuzva, felhányva. A széleken kihajló selymek és szalagok. Bolzay Kamilla a szekrényajtó előtt, a tükör előtt, öltözködik. Fehér selyem alsószoknya, pazar volante-ok, selyem szalagos füzővédő, a decolletagehoz szükséges széles kivágással. A meztelen nyak, a meztelen kebel leplezetlen fénylése s kibontakozása -- a nő, aki tudja, hogy nem látja senki. Gyönyörü fej, vaskos és hullámos haj a homlok és az arc fölött, különös, heves, érzéki és gyöngéd. Az üvegajtó a háttérben félig nyitva. A szalon homályos. Csak egy láng a kristály-csillárban.

ELSŐ JELENET.

Kamilla, majd Horthán György.

Kamilla *(a tükör előtt. Csöndes dudolgatás, titkos és lappangó megelégedettség, az egész illuminált szőkeség, a vállak, melyek ragyognak a tükörből is. Aztán, hirtelen, a dudolgatásból gyöngéd szólitgatásba):* Boci . . . Bocica . . . a cipőmet kérem . . . a báli cipőmet. *(Senki sem jön).* Bocica! Hol van az a lány? . . . *(Megfordul, néhány lépést tesz az üvegajtó irányában, de hirtelen, megriadva hátrál. A homályos háttérben egy férfi alakja lebben át: Horthán György. Mint az árny, most már a küszöbön van, tétován, remegve. Kamilla felsikolt):* Oh Istenem! . . . György . . . nem . . . nem . . . nem szabad . . .

György *(nem remélt gyönyörüség: a Kamilla meztelen melle, a meztelen karok. Egy pillanatnyi szédület. És remegőn):* Bocsássa meg. . . . a szalonban, az ebédlőben, a verandán senki . . . az ajtók nyitva . . .

Kamilla *(egy csipkés kendőt kapott föl. S védekezik):* Nem . . . nem . . . az anyám itt van a szobájában . . . *(az alsó ajtót jelzi)* az inas is . . . menjen György . . . menjen . . .

György *(epedőn):* Kamilla . . . *(S ami hajtja előre)* . . .

Kamilla *(remegőn):* Oh . . . de hát . . . de hát mit gondol . . . hogy itt jöhet, mehet az ember mint egy malomban, amikor öltözködöm . . . amikor . . . *(csak rejtené a vállát, de a kendő nem födi)* György, menjen . . . minden

pillanatban bejöhetnek... menjen... kérem, menjen...

György *(alig hallhatólag, a vágy felé)*: Oh a válla... a karja... az illat ami belőle árad...

Kamilla *(megsebezve, de titkos elnézéssel is)*: Oh hallgasson... hallgasson...

György *(mind hevesebben)*: Még sohsem láttam igy... *(Még egy lépést előre és megáll.)*

Kamilla *(pillanatnyi küzködés után)*: Oh de hát nem megszégyenitő, hogy a vállamért, a két meztelen karomért maga is rámtapad a szemével, maga is felém liheg, maga is, maga is, mint akárki...

György *(remegő tiltakozással)*: Oh nem... nem... bocsássa meg... én nem... én nem... értse meg, én nem... *(A szemét elfödi kezével.)*

(Egy percig csend.)

Kamilla *(már engedve)*: No jó, maga nem... hát akkor menjen szépen, menjen most...

György *(halkan)*: Tegezzen amint szokta...

Kamilla: Nem tegezhetem most... hogy igy állok itt, félig meztelenül...

György: Mégis...

Kamilla *(hirtelen)*: No jó... hát eredj most... eredj szépen... minden pillanatban bejöhetnek... Boci is itt kell, hogy legyen valahol a közelben..... aztán, később, nem bánom jöjjön vissza, ha fel leszek öltözve... gondolom ugyis értem jött, hogy Fábryhoz lekisérjen ugye? A mama nem megy az estélyre... hát jobb is, ha visszajön értem... mondjuk egy óra mulva...

György *(már hátrál. Mégis hirtelen megáll s igen kedvesen)*: Legalább a cipőjét hadd adjam oda . . . a báli cipőjét . . .

Kamilla *(gyötrődve a mosolygásán át és legyőzve)*: Ott van a szekrényben, a fiókban . . . *(György a szekrényhez sietett s keres egy fiókban)*: Nem ott . . . nem szabad . . . a legalsóban . . . *(György egy fehér selyem cipőt vett elő)*: Nem az . . . nem a fehér . . . ne turja föl az egész fiókot . . . az sem . . . Az a mélyen kivágott fekete lakk . . . az igen . . . no csak tegye le.

György *(sietve hozza a cipőt s hirtelen térdre roskadva Kamilla előtt)*: Majd én . . .

Kamilla *(pillanatnyi habozás után a cipőbe lép)*: Köszönöm . . .

György: A másikat . . . *(Aztán hirtelen lehajlik a Kamilla lábához)*.

Kamilla *(remegőn)*: Mit csinál?

György *(hevesen)*: Megcsókolom a lábát, amelyik hordozza . . . amelyik felém hozta . . .

Kamilla *(hevesen)*: György . . . szivem . . . *(De ekkor egy becsukódó ajtó zaja valahonnan a mélyből és közeledő lépések. És Kamilla megriadva)*: Oh már jönnek is . . . jönnek . . . Menjen . . . *(balfelé mutatva)*: Ott menjen, a Sándor szobáján át . . . onnan is le tud jönni . . .

György *(megremegve s már a baloldali ajtó előtt)*: A Sándor szobáján át? . . .

Kamilla: No igen . . . A Bolzay Sándor szobáján . . .

György *(kinyitja az ajtót)*: Ez itt ugy-e? Ez a szomszéd szoba itt . . . az ajtaja idenyilik magához . . .

Kamilla (*nyugtalanul*): Igen . . . hozzám . . . (*Lépések, hangok.*)

György: Egy óra mulva.

Kamilla (*még mindig nyugtalanul*): Igen. (*Egy percig áll, vár, elborultan. György elment. És Boci a középről*): Hol voltál? S miért hagyod nyitva az ajtót? . . .

MÁSODIK JELENET.

Kamilla, Boci, majd **Ferenc.**

Boci: A kegyelmes hivatott . . .

Kamilla: Fábry? Már megint. (*Ismét a tükörhöz megy*): Mit akart?

Boci (*apró kacagással*): Oh azt . . .

Kamilla: Jobb szeretném, ha itt maradnál, ha itt volnál, mikor öltözködöm . . . Az ajtót is csukd be.

Boci (*beteszi az üvegajtót*): Valami nagyon szemtelen kis dolgot mondott.

Kamilla (*inkább közönnyel*): Kicsoda?

Boci: A kegyelmes.

Kamilla (*mintha nem is hallaná*): Add ide a ruhámat . . . A gyönyörü holdfényes ruhámat . . .

Boci (*kisértésben*): Ha megmondanám micsoda szemtelen kis dolgot mondott . . .

Kamilla (*érdeklődés nélkül*): Ne mondd meg.

Boci: Talán meg is haragudna a kisasszony . . . Talán le se menne az estélyre . . .

Kamilla (*epedőn és nyugtalanul*): Oh dehogy is nem mennék! . . .

Boci: Horthán György után elmenne a világ végére . . .

Kamilla (*mint az előbb s még epedőbben*): Bocica! Amikor valaki azt mondja: Horthán György, mintha — mintha megfogná a nyakamat, a mellemet, a szivemet, az egész életemet Bocica!

Bocica (*miután már kereste volt a szoknyát s most megtalálja*): A szoknyát már kiteritettem ide a székre, meg se látta... hozom a derékot...

Kamilla: Hamar (*Felveszi a szoknyát.*)

(*Odalenn az ablak alatt az udvarban, kocsizaj.*)

Boci (*az ablak mentén jött s kifelé pillantott*): A Gerbeaud kocsija . . . a sütemény, a fagylalt. (*Már Kamillánál van.*)

Kamilla (*miközben Boci bekapcsolja rajt a szoknyát*): Milyen könnyen megy, mi? Megint fogytam . . .

Boci: A két kezemmel át tudom fogni . . .

Kamilla: Ne ölelgess . . . (*Boci háton csókolja, mire megborzongva*): Oh Boci . . . (*Már felkapta volt a derékot s most hátravetett kezével türelmetlenül a kapcsokat keresi*): No kapcsold be gyorsan . . .

Boci: Mellben nem fogyott meg . . .

Kamilla (*szemérmesen*): Nem . . .

Boci: Sőt . . .

Kamilla: Hallgass! (*Kopogtatás az üvegajtón*). Ki az? (*Az ajtó felé*): Most nem lehet . . .

Boci (*az ajtó felé pillantva*): Ferenc.

Ferenc (*az ajtó mögül*): A méltóságos asszony.

Kamilla (*a Ferenc szavain át*): Most nem lehet . . .

Boci *(hangosabban)*: Most nem lehet. *(A tükörbe pillantva, ahol a Kamilla alakja felragyog)*: Oh be gyönyörü! A szőke feje amint kivirul . . .

Kamilla: A ruhám . . . Fehér, kék, ezüst, nem tudom. Mintha a holdfény halpikkelyeket érne . . .

Boci: Csókolja meg magát a tükörben . . .

Kamilla *(elháritón s mint aki nem éri be ezzel)*: Oh . . . *(Ismét kopogtatás az üvegajtón)*: No megint . . .

Boci *(kinyitva az ajtót)*: Ferenc van itt . . .

HARMADIK JELENET.

Kamilla, Boci, Ferenc.

Ferenc *(asztalkendővel és teritékkel a karján)*: A méltóságos asszony itt fog vacsorálni a kisasszonnyal . . . Terithetek? *(És elháritva a leányt, aki segiteni akar)*: Oh köszönöm, ne fáradjon . . . *(Boci el)*.

Kamilla: Gartenlaub nem küldött valami iratcsomót?

Ferenc *(már terit)*: Egy nagy sárga boriték van odakünn.

Kamilla: Majd hozza be Ferenc . . . a tintát s azokat az irásokat is hagyja ott az asztalon . . . *(Ferenc a virágokat érinti)*: Ne vigye el a virágokat . . . elfér ott . . . Más nem volt itt senki?

Ferenc: Senki. Néhány számlás ember . . .

Kamilla *(nyugtalanul)*: Néhány?

Ferenc: Talán három, köztük egy bank-

szolga is. Gondolom a Sándor ur dolgai . . . Ezeket elküldtem: Bolzay Sándor ur Kártumban van. Kérdezték: hol van az? Messze van, feleltem. Nincs igazam? Kártum Egyptomban van.

Kamilla: Gartenlaub személyesen volt itt?

Ferenc *(kicsinylőleg)*: Oh személyesen . . .

Kamilla: Nem akart bejönni?

Ferenc: A kisasszony öltözködött.

Kamilla: Nem kérdezte tőle, van-e valami hire Kártumból, Sándor ur felől?. . .

Ferenc: Kérdeztem.

Kamilla: No?

Ferenc: Semmi . . . egy árva szó se . . . fogalma nincs . . .

Kamilla: Volt Budán, az intézetben?

Ferenc: Voltam.

Kamilla: Látta a Sándor ur kisleányát?

Ferenc: Csak Amanda nővért láttam. Épen jött a folyosón. Bolzay Marika tegnap kapott levelet Sándor urtól. Csak néhány sor, amit megtanult kivülről. Ennyit mondott a nővérke nagy kegyesen . . .

Kamilla: Az apámat nem kereste senki?

Ferenc: Csak az ordonánc járt itt . . . Ma délben jött ki a kórházból s estére utazik az ezredes urhoz, Szebenbe.

Kamilla: Mit akart?

Ferenc: Vasuti költséget akart, mert, azt mondja, nem tud gyalog elmenni, hogy megrugta a ló.

Kamilla *(félénken)*: Adott neki?

Ferenc *(csendesen)*: Adtam.

NEGYEDIK JELENET.

Kamilla, Bolzayné, Ferenc, majd **Boci.**

Kamilla *(megpillantva Bolzaynét, aki jobbról megjelenik)*: Anyám édes... itt akarsz vacsorálni nálam...

Ferenc: Én megvagyok.

Bolzayné *(egy magas, nyulánk asszony, aki többet élt és érzett volna, ha nem katona-hitves. Még fiatal arc, de fehér haj, egy csöppet éles, de rokonszenves profil)*: A nagy ebédlő olyan magányos, majdnem rideg, ha csak mi ketten vagyunk... S annyi villany fogy ott *(Ferenchez)*: A szalonban is oltson el kérem...

(Ferenc megindul.)

Kamilla *(szeliden)*: Oh nem, kérlek... már amugy is olyan sötét... Mi van vacsora?

Bolzayné: De hiszen te Fábrynál fogsz...

Kamilla: Oh az oly későn van... s jobb szeretek itt veled... még egy kis dolgom is van itten...

Ferenc (*már a küszöbön*): Hideg sonka...

Bolzayné: Egy kevés süteményis, gyümölcs...

Kamilla *(Ferenc felé)*: Bor van?

Ferenc: Egy fél üveggel, ami az ebédről maradt.

Bolzayné: Oh én inkább teázom... *(Int Ferencnek, hogy mehet s leül az asztalhoz)*.

Kamilla (*az anyja előtt*): No mit szólsz hozzám?

Bolzayné: Gyönyörü ez a szőke fej, amint megsápad a lámpafényen...

Kamilla (*nagyon gyöngéden az anyját nézve*): Ez a fiatal arc s ez a fehér haj...

Bolzayné (*egyszerüen*): Szivem...

Kamilla: Miért is nem akartál jönni a kegyelmeshez?

Bolzayné: Unom...

Kamilla: Egyedül megyek, mint egy árva leány...

Bolzayné (*egyszerüen*): Nem mégy egyedül, minthogy Horthán György...

Kamilla (*megremegve*): Honnan tudod ezt?

Bolzayné: Ugy hallottam az imént...

Kamilla (*egy lehelletben*): Oh... (*Egy percig csend. Aztán nyugtalanul*): Te még azt fogod hinni, hogy hazudok, holott ezt utálom a legjobban... hogy titkolódzom, hogy elhallgatom előtted —

Bolzayné: Oh dehogy hiszem. Amit az ember meg kell, hogy mondjon, azt hiába hallgatja el.

Kamilla (*komoran s megkönnyebbülten*): Igaz.

Bolzayné (*elmélyedve*): Nagyon szép vagy... olyan különös, olyan különös... egy csöppet megviselt, feldult...

Kamilla (*remegőn s mosolyogva*): Öreg?

Bolzayné: Oh isten ments...

Kamilla: Négy éves ruhám... a huszadik születésnapomra kaptam... s hogy kitartott!

Bolzayné: Egy csöppet fel van üditve...

Kamilla: Oh hányszor van már felüditve! És kiforgatva és megmásitva és felfodrozva és agyonvarrva...

Bolzayné: Csakugyan.

Kamilla: A szoknya volt már bő és levegős mint a vitorla és szük, mint egy halotti lepel. A derék ismert egyszer, ha jól emlékszem,

valami szüzies Melisande-fátyolt, áttört csipkét, átpergetett gyöngyöt, később meg komor moiré-sujtást fekete tüllel a vállakon, mint egy gázlámpa egy nagy államférfi temetésén. És volt neki szegénynek Henri II. gallérja, de volt már neki olyan gömbölyü ruchenyakéke is, amilyet régi angol képeken Lady Macbeth viselt és az összes skót asszonyok viseltek, az előkelő skót asszonyok, valahol a középkorban. Szóval végig küzdötte a divat összes csatáit.

Bolzayné: Hűségesen és kitartással . . .

Kamilla: Hősiesen és becsülettel: — *je n'oublierai jamais!* De végre elesett, vége! A két ujja félig levágva, az eleje kimetszve.

Bolzayné: Dekoltálva . . .

Kamilla: S én! én! aki benne voltam, táncoltam, lihegtem s kacagtam s aki vonszolom az uszályát, mint egy árnyékot magam után . . . aki engedtem, lemondtam és mégis csak hiszek, hiszek és élek és ragyogok és szeretek . . .

(*De ebben a pillanatban Ferenc már ott van az asztalnál. Egy fatálcán hoz egy tálat. Ezt leteszi s aztán egy levelet nyujt át Bolzaynénak.*)

(*Egy percig csend.*)

Ferenc: A teát is hozom rögtön. (*Ismét kimegy.*)

Bolzayné (*sietség nélkül nyitja ki a levelet*): Szeben . . .

Kamilla (*érdeklődve*): Az apám . . .

Bolzayné: Mint rendesen — néhány sor . . . (*Olvassa*): „A régi város, a régi mezőség, ahol elvágtatunk, a régi robot. Uj férgek a tavaszban. Szerencsére alig van időm néhány órát

feküdni az ágyban. Benne vagyunk a riadóban s lessük az ellenséget. Egyébként a hadgyakorlatok régi képe. Sok por, sok katona, sok ló. A főherceg meg van elégedve".

(*Ferenc hozza a teát.*)

Ferenc (*Bolzaynéhoz*): Egyebet nem parancsol?

Bolzayné: El akar menni Ferenc?

Ferenc: Oh, csak a kegyelmeshez akarok lemenni... az inas megkért, hogy segitsek egy keveset. Csak egy óráról van szó...

Bolzayné: Jól van, menjen.

Kamilla (*Ferenchez*): Azt az iratcsomót, amit Gartenlaub...

Ferenc: Már behoztam.

Kamilla (*megtalálja maga előtt a többi irások között*): Köszönöm... (*S alig hogy Ferenc elment*): Tudniillik, odalenn legalább jól megvacsorázhat... Még elég kiméletes, hogy ezt nem mondja meg nyiltan. Az ordonáncnak is ő adott utiköltséget. (*Önt a csészékbe.*)

Bolzayné (*átveszi a csészét*): Köszönöm... Egyél egy kis sonkát Kamilla...

Kamilla (*a zsemlyék után nyulva, hogy Bolzaynét megkinálja*): Kissé száraz...

Bolzayné: Délről való...

Kamilla: Vajat parancsolsz?...

Bolzayné: Köszönöm...

(*Meghajtott fejjel csendesen esznek egymás mellett. Percekig szünet.*)

Kamilla (*maga elé*): A legfőbb mégis az, hogy a főherceg meg legyen elégedve...

Bolzayné: Egy csöpp sót kérek...

(*Ismét csend. Esznek. Közben Kamilla az*

irásaiban lapozgat, elmélyedve. Ugyanakkor kocsizaj alantról, egy automobil tülkölése.)

Kamilla *(aki most ir s anélkül, hogy felpillantana)*: Dehát hány óra, hogy már jönnek? Kilenc?

Bolzayné: Azt hiszem elmult.

Kamilla *(felnézve)*: A kis aranyórád? . . .

(Egy pillantás — egy pillanatnyi megremegés és csend. Kamilla ismét az irása fölé hajlik.)

Bolzayné: Nem ettél semmit . . .

Kamilla *(irásközben)*: Még egy mondat és megvagyok. *(Megpillantva Bocit, aki a középről megjelent)*: Én nem hittalak . . .

Boci *(kedves kérleléssel és félénken)*: Le szabad menni a kegyelmeshez?

Kamilla (*erélyesen*): Nem szabad. Nem engedem. Nem szégyelled magad?

Boci (*félénken*): Ferenc is lement . . .

Kamilla: Itt van még sonka, kenyér — az egész tálat kiviheted, egyél . . .

Boci (*megsebezve*): Oh, de hiszen nem azért, hogy egyem.

Kamilla (*gyorsan*): Hát miért? Hát miért?

Boci (*epedőn*): Meghalok egy pohár pezsgőért . . .

Bolzayné (*Kamillához, megvetőn s halkan*): Hadd menjen . . .

Kamilla: De rögtön feljössz . . . Még szükségem van rád.

Boci (*boldogan*): Rögtön . . . (*Elsiet.*)

Bolzayné (*remegőn*): „Meghalok egy pohár pezsgőért." Ez —

Kamilla (*kitérőleg és elnézőn*): Ez nem olyan rettenetes . . .

Bolzayné: Nem-e? Az egész életünk benne van, az egész örvény egy pohár italban — a szégyen és a megaláztatás . . .

Kamilla (*remegőn*): Nem igaz! Nem igaz!

Bolzayné (*csak folytatva*): A cselédség, aki a szomszédba jár, hogy jólakjon, mint a koldusok kutyája . . . Emberek az ajtó előtt, valóságos ostrom reggeltől estig, hogy nem merek kimozdulni a szobámból: akik a számlákat lobogtatják, a nyugtákat, a váltókat, bankszolgák, ügynökök, végrehajtók, egy egész ebfalka, mit tudom én! Idézések, amiket nem szabad megpillantanom, levelek, amiket nem merek felbontani, hangok a küszöbömön, melyek elől be kell, hogy tartsam a fülem — s mindez csak megindul, a fergeteg amint megindul . . .

Kamilla (*felindultan*): Nem! Nem!

Bolzayné (*kacagva*): Az ordonánc, akit az inasom segélyez, a háziuram, a kegyelmes! aki mert tartozom, az estélyére invitál, Horthán György, aki bemerészkedik ide . . . Horthán György, aki itt reménykedőn —

Kamilla (*remegőn*): Nem igaz! Nem igaz!

Bolzayné: Semmi sem igaz. Hogy oly vakmerők, nem igaz, hogy oly gyávák . . .

Kamilla: Nem . . . Nem . . .

Bolzayné: Hogy az apád fizetését végleg lefoglalják, hogy Fábry Pál végre is csak ki fog tuszkolni innen, hogy nincs többé egy szál ezüstöm, egy ékszerem, hogy semmink sincs többé sem nekem, sem az apádnak, semmink, — hogy is mondjam — „az uj férgek a tavaszban!“

Kamilla: Oh ne gyötörj, ne gyötörj . . .

Bolzayné: Mindez nem igaz? nem igaz? A morzsáink itt az asztalon, a fél üveg bor és Gartenlaub, az öreg, aki az irásokat hozza és Gartenlaub, a fiatal, aki a husz forintokat hozza, és a másolások, a cikkirások, a virrasztások, az éjszakázások, mindez nem igaz, nem igaz s aki küzködik itten s aki még hisz, rajong és ragyog s rámosolyog a világra, holott zokognia kellene . . .

Kamilla (*felpattanva*): Bolzay Kamilla! Fütyülök!

Bolzayné: Mindez nem igaz! Nem igaz! Semmi sem igaz . . . semmi sem igaz . . . s aki befont, kifosztott, tönkretett, elvette amim volt, nekem is, az apádnak is, aki feldult, lerombolt, felperzselt itt mindent, aki az átok rajtunk —

Kamilla (*megtántorodva*): Bolzay Sándor . . .

Bolzayné: Nem igaz? Nem igaz?

Kamilla (*magánkivül*): Nem! Nem! Nem! Nem! Hagyd békén . . . nem, nem, nem akarom, ne bántsd, nem engedem . . . Csak engem gyötörsz vele, csak engem . . . Bolzay Sándor a mi vérünk, az apámé, az enyém, a mi vérünk . . . ne bántsd, nem, nem . . . szeretem!

Bolzayné (*egészen halkan*): Szereted . . .

(*Egy percig csend. Aztán*):

Kamilla (*csendesen, gyötrődve, majdnem sirva*): Oh, de hát lehetséges, hogy igy álljak itt szemtől-szembe veled, az anyámmal, mintegy más-más parton mind a ketten, holott . . . Hiszen térdelve előtted, reggeltől estig alázattal a kezedet kellene, hogy csókoljam, sze-

gény, drága, fiatal arc, a fehér hajakkal ... Hiszen ... Oh dehát csak sirjak bele ebbe az alkonyatba, csak rázzam bele a nyomoromat, mint egy nagy fekete rongyot s ne várjam a reggelt? Hadd küzdjek, hadd dolgozzam, hadd virrasszam át az éjszakáimat, hadd kinlódjam, miért ne? S hadd rejtsem még, hadd leplezzem még, ami a könnyét ontja itt körülöttem, — mosolyogva, hadd takarjam el, mint egy szegény büszke ember a sebét! Hadd higyjek még, hadd bizhassak, hadd szerethessek még, hiszen ami eddig volt, az nem lehet minden — az egész élet, az egész nagy isteni kert, az nem lehet! (*Sir.*)

Bolzayné (*gyötrődve, de gyöngeség nélkül*): Oh, Kamilla ... (*És már felállana és menne az asztaltól.*)

Kamilla (*gyöngéden lefogja az anyja kezét s itt tartja még az asztalnál. S már csendesebben, melegen s zengzetesen*): Nézd, édes... én nem akarlak azzal megbántani, hogy a haragod, vagy talán éppen, sajnos, a gyülöleted ellenére megvédem ezt a szerencsétlen, — oh mit mondok, ezt a boldog Bolzayt. Az apám fivére, a nagybátyám, egy ember, micsoda ember, ki tudja, különös, titokzatos, mint minden ember, aki előre néz, föl! — egy szegény, magányos ábrándozó, aki imád bennünket, téged is, egy rajongó, aki csak szeretni tud, a szerencsétlen, a kivételes — egy fájdalmas boldog sziv. Szó sincs róla, az álma, a poézise, a tervei, a szelleme, itt e házban is némi kárt okoztak, — megviseltek bennünket, megengedem. Szó sincs róla, a

hangja, a hite, a szeme, az egész nagy varázsa bennünket is elragadt s elbüvölt, — s követtük, mint a vakok a fényt, a pénzünkkel, a vagyonunkkal, te is, én is, az apám is, mindenki, kezdetben lelkesen még, de mármár megtörve később, amint ő mind magasabbra járt. De amit elgondolt, amit elképzelt, amit akart — a nilusi hid Kártum tövében, a parti vasut a pálmák alatt, az egész nagy titán-épitkezés, mind oly szép, oly vakmerő, oly nagyszerü, egy csomó zord és éles vers, mint a gránit, mint a márvány, mint a vas, egy csomó nagy, izzó zengés, meglehet rím nélkül, visszhang nélkül, ezzel a világgal mindegy!

Bolzayné: Visszhang nélkül . . . A kártumi hid, a partmenti vasut, az egész nagy titán-épitkezés . . . ha nem számitom, akik körülállják, akik hittek benne, akik feláldoztak mindent s legfeljebb, ha sirhatnak most . . .

Kamilla: Hadd sirjanak. A könny felszárad.

Bolzayné: Visszhang nélkül . . . Az egész élete . . .

Kamilla (*meghatva*): Oh az ő élete . . .

Bolzayné: Egy pont, egy hely, egy szöglet nincs az életében, ami olyan volna, mint más emberé . . .

Kamilla (*leplezett elragadtatással*): Nincs. Mint egy közönséges emberé. Nem. Nincs.

Bolzayné: Ha felidézem a multakat, ha emlékezem . . . Az ifjusága, mint egy forgószél. A zürichi technikán, Drezdában is, mindenféle vad elvekkel megbolygatja az iskolát s megy tovább, Oxfordban beleszól az előadá-

sokba, lecáfolja a professzorait, — holmi uj rendszerü ivezések, mit tudom én . . .

Kamilla: Én tudom. Holmi uj rendszerü ivezések — azóta meg is csinálták Angliában.

Bolzayné: Mások, igen.

Kamilla: Az ő eszméje volt, a gondolat az övé . . .

Bolzayné: A káland. Ő megy tovább s csak megy, csak megy, földeken s tengereken tul, a jó Isten tudja, micsoda álmokban, haza is jön, meg akar nősülni, meglát egy leányt s mert ugy találja, hogy egy Van Dyck-hez hasonlit, rögtön megkéri s ott hagyja ugyszólván az esküvője napján . . .

Kamilla: Dusgazdag leány.

Bolzayné: Valami ostoba levélért, amit egy régi udvarlójának irt . . .

Kamilla: Dusgazdag leány, otthagyta egy kételyért.

Bolzayné: S megint elindul, vissza Angliába, miért? ki tudja?

Kamilla: A nagy vágy kergeti.

Bolzayné: A gyermekének anyja egy elkallódott londoni szinésznő . . .

Kamilla: A gyermeke — Bolzay Marika!

Bolzayné: Ugy van. Bolzay. De vajjon törvényesitette? (*Idézve*) „Minek az? Apai érzésemet nem a törvényből szedem. Minthogy az én leányom, tehát Bolzay Marika."

Kamilla: Oh a gyönyörü ember!

Bolzayné: Micsoda veszedelem . . . Hogy nőhet ki ebből a zürzavarból, ebből a könnyelmüségből, ebből a hitből, igen, ebből a vak és könnyü hitből, mely ugy gyujtogatja

föl maga körül az illuziókat, mint más ember a villamos lámpákat, — hogy nőhet ki e káprázatból valami sikeres, valami megváltó valóság? Most már évek óta itthon van, — lezajlott ifjuság . . . Az életének dele s mégis csak a hajdani ember, a régi ábránd, változatlan, — a zseni! Mikor a tátrai vasuthoz fogott, azt kérdezték tőle: ki fog utazni azon? A sasok! felelte. Mikor a kártumi hidba kezdett, mind körülállták, mind ijedeztek, az egész műegyetem, mérnökök, szakemberek: Bolzay ily kevés pénzzel ez lehetetlen, még a zseninek is lehetetlen, a terv gyönyörü, megengedjük, a hid isteni, egy szivárvány elismerjük, de csak egy szivárvány, értse meg! A talaj merő iszap, a hidgyámok alatt beroskad, horgonyozni nem lehet, a sulyt nem birja el, ide milliók kellenek, — Bolzay nevetett. A sulyt nem birja el? Majd átmegyek!

Kamilla: Oh a gyönyörü ember!

Bolzayné: Oh a fantasztikus épitkező! A maga szobrát is a lelkedből faragta s hidfőnek a kártumi hidhoz a szőke fejedet fogta le. Senki sem érti, senki sem tudja követni, csak te . . .

Kamilla *(gyötrődve és szerényen)*: Oh én . . .

Bolzayné: Csak te, aki még jobban elrontottad, biztattad, hallgattad naphosszat, elragadtatva! Majd átmegy! Vajjon? . . . S ha nem? . . .

Kamilla *(remegőn)*: Hallgass . . .

Bolzayné: Ha minden elpusztul . . .

Kamilla: Amiről álmodott, mégis csak gyönyörü!

Bolzayné: S ha ő maga is . . .

Kamilla *(megrendülve)*: Ő?

Bolzayné: Az egész léte, a végzete, összeforr e tervvel, nemcsak a miénk — az övé, az ő sorsa! Az épitő, akinek itt vége — ha nem megy át. Az ember, akit rettenetes anyagi felelősség terhel. Már nem is magunkról beszélek — nem is azokról odakünn messze, akiket egyéni varázsa megejtett — angolok, akik otthon vannak Kártumban, akik nézik mulattatva: ha sikerül jó, ha nem — már láttak ilyet. De a hazai társak, emberek, akik itt vannak, akiket lihegőn összehozott nem tudom micsoda széditő hasznok igérgetésével, akik adták a pénzüket a család nevéért, az ezredesért s a hidból nem láttak semmit . . . Majd átmegy . . . S ha nem? Értsd meg micsoda következmények . . . egy csomó kisember pénze uszik . . . micsoda következmények . . .

Kamilla (*lihegőn*): Hallgass . . . hallgass . . . (*S mind hevesebben*): Ha meg akarnák közeliteni, ha meg akarnák ejteni, lefogni mint a sast! azt mondanám neki: . . . (*de már itt meggyöngül, a hangja halk s vergődő*): öld meg magad, vagy, vagy . . . nem tudom, nem tudom . . . (*lázasan*): menj, eredj, menekülj, élj . . . (*És hirtelen, kimerülten, Bolzayné hoz, de harag nélkül*): Oh ne gyötörj, ne gyötörj . . . Sándor itt lesz a napokban, meglátod . . . itt kell, hogy legyen . . . hónapok óta nem irt egy sort, egy szót . . . Meg kell, hogy érkezzen, meglátod . . . talán még ez este, ez éjjel, talán reggelre . . . Itt lesz, meglátod, itt

lesz minden örömével, ujjongva, minden sikerével, minden sikerével . . .

(*Odalenn kocsizaj. Automobil.*)

Boci (*beszaladva a középről s igen élénken*): Már jönnek! Még egyre jönnek! El fog késni kisasszony! A lépcső ragyog! Még egyre jönnek!

(*Állandó kocsizaj odalenn. Kamilla s Bolzayné egy percig mozdulatlanul. Hosszu hallgatás).*

Bolzayné (*gyötrődve s csendesen*): El fogsz késni . . .

Kamilla: Horthán sincs itt még . . . látod . . .

Bolzayné: Ugy hát . . . jóéjt Kamilla . . .

Kamilla (*csendesen*): Lefekszel? Jóéjt. (*Megadással áll az anyja előtt s gyöngéden kéklő tekintetével a szemébe néz*): És harag nélkül . . .

Bolzayné (*hirtelen magához vonva Kamillát s megcsókolva*): Gyermekem . . . (*Még egy perc*): Aztán legalább mulass jól . . .

Kamilla (*boldogan és nevetve*): S legalább én is egyem és igyam jól . . .

Bolzayné: Jó éjt. (*El.*)

ÖTÖDIK JELENET.

Kamilla, Boci, majd **Horthán György, Günzburg Ottilia, Kacsinga Péter, Cigányok, Steinreich Manó.**

Kamilla (*Bocihoz, aki közeledett s az asztal körül van elfoglalva*): Azt az iratcsomót csak hadd ott Boci . . . Majd ha feljövök, megkezdem . . . (*Maga is az asztalhoz megy*).

Boci (*meglepődve*): Még ez éjjel?

Kamilla (*egy csomó kéziratot vesz ki a*

leány kezéből): Nem, nem ez ... hadd ezt ... ez az én kis mesém ... (*összehajtja a kéziratot s egy borítékba teszi*): az ostoba kis mesém ... Megint irtam egy ostoba kis történetet ...

Boci: Miről irta az ostoba kis történetet?

Kamilla: Egy tükörről.

Boci (*örvendezve*): Oh igazán! Micsoda boldogság!

Kamilla: Ha Gartenlaub elküld érte, az ifjabbik Gartenlaub ... talán még ez este ...

Boci: Csak tessék ott hagyni az asztalon.

Kamilla: Ide teszem a fő helyre. (*Szembetünőn egy könyvnek támasztja a borítékot, egy percig áll tétován, aztán ismét előbbre jön*): No most már mehetnék ... Horthán ugy látszik elfelejtett ... (*Odalenn kocsizaj*).

Boci: Hátha épen most jön ...

Kamilla: Oh ez egy szegény egyfogatu ... Sánta ló ...

Boci (*meglepődve*): A kisasszony hallja ezt?

Kamilla: Az apám lovas katona.

(*Ujra kocsidübörgés*).

Boci: De ez már jobbfajta? (*Az ablakhoz siet*).

Kamilla: Oh igen ... ezek carossiér-ek ...

Boci: Kár, hogy ez nem utcai ablak ... De azért az udvaron tul, az akácon keresztül...

Kamilla (*követte a leányt*): Egész a kapuig látni ... (*Az ablak függönyét megemelve*): No ugye?

Boci: Micsoda lovak!

Kamilla (*hirtelen nyugtalanul*): Megállj csak ... ez a Günzburg Ottilia fogata ...

Boci: Micsoda nő! (*Hirtelen meglepődve*): Oh! Ki az, aki együtt jött vele?

Kamilla (*mint aki nem hisz a szemének*): Horthán? . . .

Boci: Csak nem? (*Ki akarja nyitni az ablakot*).

Kamilla (*elfojtott felindulással*): Hagyjad . . . nem . . . nem . . . csak hagyjad . . .

(*De már akkor beszélgetés zaja, női kacagás kivülről.*)

Boci: Megnézem a lépcsőn . . . (*A közép felé szalad s rögtön a hangja is hallatszik kivülről, egy pillanatra mosolygón fel is tünik Horthán mögött, aki sietve jön előre*).

Kamilla (*elborultan*): Vajjon csakugyan ő . . . (*De már szemtől szembe Horthánnal. Egy pillanatnyi megtántorodás. Az aggódás még, de már a megkönnyebbülés is. Egy hang, egy sóhaj.*)

György (*egy csöppet lelkendezőn, mint aki felszaladt a lépcsőn*): No mi az?

Kamilla: Semmi.

György (*közeledve*): Kamilla . . .

Kamilla: Kivel jött?

(*Ebben a pillanatban Günzburg Ottilia a középről. Egy nagy, fehér asszony, ragyogó. Szélső eleganciák, királynői kiöltözködés, izzó szemek és ékszerek. Egy rendkivüli gyöngynyakék, afféle „dog collar", feltünő, tulzott, mint egy bálványon.*)

Ottilia (*kacagva*): Oh velem . . . velem jött . . . No lám . . . s hogy megszökött, hogy elszaladt . . .

György (*enyhén s tréfás tiltakozással*): Oh, megszökött . . .

Ottilia: Jó estét Kamilla ... S hogy röpült föl a lépcsön mint egy madár... Haragszom, Horthán ...

György (*enyhén*): Talán nem ...

Ottilia (*Kamillához*): Jövök a kocsimban s meglátom egy szomoru kis kávéház előtt, valahol itt a szomszédban, amint ül és busul magában ... Kiszállok, felszedem mint egy szegény vándort ...

György: A szegény vándornak is volt kocsija ott ...

Ottilia: S alig érünk be a kapun ...

György: Már a küszöbön egy csomó ember körülrajongta ...

Ottilia (*nevetve*): Még hitesse el velem, hogy féltékeny ... (*Kamillához, egyszerüen*): Neked megbocsátom.

Kamilla: Nekem?

Ottilia: Nem is sajnálom, hogy feljöttem... Hogy vagy mindég? Rég láttalak... Az ezredes? Ah igen, tudom, Szebenben ... A mama? S Bolzay Sándor, a legszebb Bolzay, az afrikai oroszlán — nagy női szemekkel... (*Körülnézve*): A te szobád ... nagyon kedves ... azok a kis francia metszetek ... az ágy ... nagyon kedves ... (*Távolodott.*) A gyermekek is sokat emlegetnek, majd legközelebb elküldöm őket, Palkót, Lórikát ... még mielőtt kimegyünk Gödöllőre ... már a jövő hónapban — édes májuska! Nagy tavaszi ünnep, a hattyukkal a tavon ... Ki fogsz jönni, te is ki fogsz jönni ugye Kamilla, csak azért is ... (*Györgyhöz tréfásan*): De maga nem ... maga nem. (*Távolodik.*)

György: A viszontlátásra.

Ottilia: Tout á l'heure. (*Kamillához*): De hiszen te is lejösz, nem?

(*Egy automobil odalenn.*)

Kamilla: Igen . . . (*Egy gyötrődő tekintet Horthánnal*).

Boci (*a középről, ujjongva*): A cigányok! A cigányok!

Ottilia (*kacagva s távolodva*): Micsoda cigányok?

Kamilla (*feldulva*): Oh mit jelent . . .

Boci: Nyilván a kegyelmes küldi fel őket. Bizonnyal a kegyelmes!

György (*Kamillához*): Oh ne törődjön . . . (*A cigányok, a háttérben balról, hajlongva s egy csomóban.*)

Ottilia (*jobbfelé sietett a háttérben és szemtől-szembe kerül Steinreich Manóval, aki e percben lép be. Alacsony s tömzsi banktekintély, egy csöppet lihegő s konfuzus. Cilinder a széles homlokon, világos felöltő a frakk fölött, sulyos arany lánc, hasztalan törekvés a remek elegánciákra. És Ottilia előtte, roppant mulattatva*): Magát is a kegyelmes küldte, kedves Steinreich főrend? (*Elsiet jobbról.*)

Steinreich (*alig ismerte meg a Günzburgot. Előkelő és atavistikus, lekapja a cilinderét*): Oh kérem, kérem, én a cigányokat követtem, utánok mentem . . . (*Fordul egyet.*)

Kacsinga Péter (*a hegedüvel a hóna alatt egy lépést előre, hajlongva a Kamillához*): Kacsinga Péter . . . kezét csókolom . . .

Kamilla (*idegesen*): Tudom, tudom, kedves Kacsinga, de nekem nem kellenek.

Kacsinga Péter (*kanyargatva magát*): Ha már itt a banda . . . legalább egy nótát, külön a mélt'ságos kisasszonynak — tiszeletbül . . . Talán a Bolzay Sándor urét . . .

(*S hirtelen megfordulva, a háttérben tömörült bandának szegzi a hegedüje nyakát s rázendit.*)

Kamilla (*hevesen*): Nem, nem . . . nem akarom, nem engedem . . . (*A megszakadt nóta, tumultus, tovazengés*).

Kacsinga Péter (*hajlongva*): Bocsánatot kérek . . .

A többi cigányok: Gyerünk már . . . gyerünk már . . . Segitsd a cimbalmot . . . A brúgót . . . Csak néhány lépcső . . . (*Felcihelődnek.*)

Steinreich (*Bocihoz, aki előtte állott s roppant érdeklődve nézegette s mulatott*): Steinreich Manó, igazgató . . .

Boci: Mindjárt gondoltam.

Steinreich: Kegyed ismer engem? Hát miért nem szól?

Boci: Oh csak az automobiljából . . .

Steinreich (*idegesen*): Hát mi van itten? Fábry Pál ő ex —

Boci: Az lenn van a félemeleten . . . itt alattunk, a magas földszinten.

Steinreich (*mint egy nagy fölfedezés előtt*): Áh, a mezzaninon . . . (*Távolodik.*)

Boci: Csak tessék a cigányokkal menni . . .

Steinreich: Megint a cigányokkal . . . Igen kegyes . . . valóban igen kegyes . . . (*Kotorász a zsebében s egy ezüst pénzt nyujt Bocinak*).

Boci (*elháritva*): Oh sajnálom . . . nem tudom felváltani . . .

Steinreich (*egy kis ideges felröffenéssel*): Felváltani? Ki beszél itt felváltásról... Maga egy igen különös leány... tiszta Molière... igen különös... Ah! Oh! Tehát a mezzaninon, tehát a cigányokkal... (*nevetve*): Nagyon jó. Az egész este mindig a cigányokkal...

Boci: Csak menjen... *(A hangjuk elvész, eltünnek.)*

HATODIK JELENET.

Kamilla, György.

Kamilla *(unottan s gyötrődve)*: Most már talán le se mennék... A ruhám is mintegy elvirult, nem az többé... A hajam laza... Magam is mintha elvirultam volna.

György *(epedőn és halkan)*: Oh istenem...

Kamilla: A fejem is fáj... annyi minden... Mintha esztendők... *(A kerevetre roskad).*

György (*forrón*): Kamilla! Oh! Kérem... ne gyötörjön...

Kamilla (*gyönyörködve e hangban, melyben a saját varázsát hallja*): György... (*Egy percig csend, aztán már enyhébben s mosolyogva*): Fáradt leány a Bolzay-lány...

György: Fel is tünnék, ha nem mennénk le...

Kamilla: Ha lemennénk, még jobban feltünnék... Egy percig, az imént, ott az ablakban...

György: Nem értem, hogyan képzelhette...

Kamilla (*mintegy aggódón*): Ne mondja soha, hogy nem ért...

György (*komoran*): Nem mondom többé. Nem mondhatom többé . . . Mert mindig értem s mindig meg fogom érteni (*mélyen és epedőn*): mint a fényt.

Kamilla (*boldog és reménykedő*): Oh! . . . (*A kezét nyujtja*).

(*Az egymásba mélyedt kezök, a karjuk kinyujtva — az egész távolság közöttük. A magányuk érzése, a csend körülöttük, valami gyötrő s imádott kisértés, amint elvonul, — felhők, amelyek elvonulnak. S alantról, egészen elmosódva, zene — egy régi, ismert keringő.*)

György (*nyugtalanul s egészen halkan*): Hát jöjjön . . . menjünk . . .

Kamilla (*mozdulatlan*): Éjszaka van. Az utcák kihaltak. Van egy akác az udvaron, egy öreg akác, amelyik rügyezik mostan. Alantról zene szól. S mégis csend van. Milyen különös csend.

György (*egészen halkan, remegőn*): Szeret?

Kamilla: Szeretem.

(*Egészen közel egymáshoz, ijedten néznek körül s megriadtan merednek egymásra, amint az ajkuk már-már összeér.*)

György (*forrón*): Kamilla . . .

Kamilla (*remegőn*): Nem . . . nem . . . még nem . . .

György (*egészen halkan*): Először van, hogy megcsók —

Kamilla (*védekezve*): Még nem . . . Vigyázzon . . . vigyázzunk . . . az anyám odabent . . . vigyázzunk . . . (*Felállott, aztán a jobboldali ajtóhoz érve zajtalanul s óvatosan bevonja rajt a függönyt.*)

György (*is távolodott a közép felé. S most megállva tétován*): Ugy hát . . .

Kamilla (*a függönynél, mozdulatlanul*): Ugy hát mi? . . .

György: Ugy hát menjünk . . . (*unottan és nevetve*): Mint, — mint fiatal házasok, szüzi házasok, akik szinházba mennek . . .

Kamilla (*nevetve*): Oh, szüzi házasok . . .

György (*nagyon bizalmasan*): Nem igaz? . . .

Kamilla (*megindulva s kedvetlenül*): Holott a cigányokat már láttam . . . Steinreicht láttam, — a Günzburgot is! (*kacagva*) A Günzburgot! (*De rögtön elmélyedve és halkan*) Nem-e különös? Oh gyülölni, gyülölni akarnám ezt a nőt s nem, nem, hiába, nem! Sőt! Szinte vonzódom hozzá, (*kacagva*) vonzódom, nem-e különös? Van benne valami gonosz erő, amit szeretek és —

György (*aggódón*): És?

Kamilla: Valami, amit nem tudok.

György (*pillanatnyi habozás után*): A Günzburg bálján volt, a mult télen, hogy először láttuk egymást. Én épen jöttem haza évek után.

Kamilla: Igaz. Először. S mégis! Mint régi ismerősök nyujtottunk kezet egymásnak.

György: Az ember soha sem tudja, hova száll el a szivével, merre, — még mielőtt az érzéke követhette volna . . . Sajátságos viszontlátás . . . Két egymásnak ismeretlen ember, aki már tudott egymásról, aki már várta egymást, aki meg sincs lepve . . .

Kamilla (*megejtve s gyönyörködőn*): Oh hallgasson . . .

(*Egy percig csend.*)

György (*egy selyem fátylat érintve egy széken*): Itt van a fátyla, édes . . . Ezt veszi a vállára ugye? Micsoda gyönyörü szin . . . (*A fátyollal a kezében. Egy percig tétován — de aztán kissé félénken 's elfojtott felindulással*): Anyámék is odalenn vannak s szeretném, ha látnák . . . ha beszélne velök . . .

Kamilla: Ha megalázkodnám, ha könyörgőn rájuk emelném a könnyes szememet, mig ők felbiggyesztett ajkkal, — igen, igen az öreg ur is, az öreg asszonyság is, aki az uszályával seperget előttem . . .

György: Nem igaz! Nem igaz!

Kamilla: Ha a lábaikhoz rogynék, — Bolzay Kamilla, nem igaz, Magdolna! . . .

György: Hát nem, hát nem, hát hagyjuk ezt . . .

Kamilla: Anyámék! Azoknak nem *én* kellek, nem *én* kellek, azoknak a Günzburg kell, az özvegy nő kell, azok —

György (*élesen s megsebezve*): Parvenük.

Kamilla: Nagyravágyók!

György (*gyötrődve*): Oh!

Kamilla: Apró kis polgár nép, aki meggazdagodott s még akar, egyre még, még milliókat a maguké mellé, uj milliókat a fiok mellé, hogy a vérük is hozzon . . .

György (*hevesen*): Kamilla . . . nem, nem, nem engedem, nem akarom . . . (*Rövid küzködés után, felindultan és csendesen*): Hagyja ezeket az embereket . . . a szülőim . . . két öreg ember, aki küzdött . . . Hogy nem valami lendületesek, szárnyalók, mit tudom én,

hogy hibásak is talán, mindezt nem szabad, hogy nekem mondja. Eltiltva magától, ime nézze, nem-e itt vagyok, — s itt akarok lenni. Ha elzárnák az utam, ők, bárki, — feláldoznám magáért s nem néznék vissza többé . . . Egyetlen gyermekök, — amig lehet, amig van reményem, amig nem tudom elképzelni, hogy látva magát ne engedjenek, hogy igy megjelenve előttük, ne szeressék, — a végső reménységig szóval, próbálok, küzdök. Azontúl . . . (*Egy pillanatig még aztán igen lágyan*): Ugy hát ne kutassa más irányokban az életemet, amikor itt van maga előtt — mint egy tiszta folyó a lábainál vonul el. Itt áll a partján, miért néz másfelé, mondja?

Kamilla (*epedve*): Oh miért?

György: Mért keres mást, mint ami a mi sorsunk kell, hogy legyen, a mi jövőnk, a mi életünk.

Kamilla: Hiszen épen azt keresem . . .

György: Mit mondjak még, hogy megnyugtassam?

Kamilla (*rögtön utána*): Mit mondhat még? (*Mélyen és halkan*): Mit mondhat még, amit el kell, hogy hallgasson . . .

György (*elszántan*): Semmit! Ami ellenünk van, ami ellenünk épült, egy egész nagy fal, egy rabság, nem Horthánéktól eredt, nem tulonnan indult holmi banalitásokból, mint a Günzburg, akit nekem szántak, a ragyogó parthie, a milliók — s hogy a vér is hozzon, amint az imént a szemembe vágta . . .

Kamilla (*kihivón s lázzal*): Ugye nem?

Ami ellenünk van, ami ellenünk épült, ah! mondja hát, hogy innen indult, innen e házból, a mi körünkből, mi hordtuk s rakosgattuk össze, *én*, *én*, ugye s Bolzay Sándor? . . . (*A baloldali ajtót jelezve*): Ami ellenünk van, én kovácsoltam e küszöbön, mely idevezet hozzám, ez ajtó zárján, mely az ágyamhoz enged, egy ember hevén aki mindent értem akart . . . Ami ellenünk van, ah, mondja hát, mint a cigány az imént, — tiszteletbül, a Bolzay Sándor nótáját.

György (*hevesen, de uralkodva magán*): Oh szavak, üres csengés . . . mindössze bizarr és dallamos az ajkán.

Kamilla: Oh dallamos! Miért ne! Hát persze! Sőt! Valami kábító nagy mérges zene körülöttem mindez, holott oly szép, oly mély, oly tiszta amiből kicsendül, — mérges illat egy gyönyörü kehelyből . . . Annyi minden, annyi minden, letünt idők, mult nyarak, egy csomó virág, amit visz a szél — és Bolzay Sándor akit kerget. Folyton egymással, folyton együtt vele, a hatása, mint lágy selyem vont körül, a szeme, a hangja, az egész ember egészen uj szépségekhez nevelt, a saját hitét oltotta belém, valami isteni reménységhez, valami izzó szédületbe emelt. Folyton egymással, folyton együtt, utcán, szinházban, mindenütt, — de hát ez élet szennyében hogy is maradhatott volna meg tisztán e gyönyörü pajtásság, hogy is jöhettem volna el vele, vidáman a karján, emberek között, hogy a sár ne érjen?! . . . Ami ellenünk van . . . de hát hogy védekezzem, hol fogjam le, hogy fojt-

sam el, ami perfidia, titkos célzások, lappangó meggyanusitás liheg körülöttem, de hiszen már nincsen semmi többé, egy fegyverem, egy módom, egy bizonyiték, de hiszen magához is csak azért ragaszkodom, hogy azon a másikon segitsek, magát is csak azért akarom, magát a pénzét, a nevét, mert a Bolzay Sándor szeretője voltam!

György (*elragadtatva s magához vonva, forrón*): Oh nem . . . nem . . . Kamilla . . . nem . . . Ami ellenünk van, talán épen a legjobbja az életednek, a te hited is, a tisztaságod, az egész lelked, oly szárnyaló s nemes, az egész nagy hév, izzó s isteni, — az egész rajongó Bolzay-lány! Oh hadd a szennyet a fehér kezeddel, a homlokoddal ami világit, — az emberek hadd menjenek . . . S mi ketten a magunk utján.

Kamilla (*gyönyörködőn*): Oh . . .

György: Mindent le fogok küzdeni, le kell hogy küzdjek. Mindenről lemondok, mindent elhajitok, csak te, csak te maradj meg nekem. Nincs egy gondolatom, egy érzésem, egyetlen egy csepp vérem, mely más volna mint csodálat — s a vágy, a vágy: az enyém légy s én a tiéd! Nem élek csak egy kábulatban, egy szó, egy hang: Kamilla, te! te! s amit ez felgyújt, felkavar, egy csomó lázas kép, titkos virágzás, megsejtések, — a gyönyör, nem tudom, megszakadt fátylak, a tested, te!

Kamilla (*borzongva s izzó szüziességgel*): Én! A szivem!

György (*mintegy zsákmányra*): A szived az én szivemmel . . .

Kamilla (*epedőn*): Megváltva!

György: Megváltva!

Kamilla: Szeretlek.

György: Szeretlek.

De az ajkuk még nem ért össze, amikor a baloldali ajtón kopogtatás hallatszott. Meglepődve, egy percig állnak még az ajtónak szegzett arccal.

Aztán, hirtelen, Bolzay Sándor a küszöbön. Gyönyörü fej, — egy titán feje. Mint egy első keresztény az Arénában, — sápadt, nemes, kimagasló.

S ugyanakkor, majdnem szemtül szembe vele, Gáti-Szász Margit a középről.

HETEDIK JELENET.

Kamilla, György, Bolzay Sándor, Gáti-Szász Margit, majd Ferenc.

Kamilla (*örömmel, de megzavartan is*): Sándor!... Hogyan?! Hát te itt vagy?...

Sándor: E percben érkezem.

Kamilla: De hát hol jöttél?... Merre?...

Sándor: A kis lépcsőn odaát, hogy elkerüljek egynémely csillogó társaságot... Ugy látom Fábrynál...

György (*közeledve s igen barátságosan*): Talán engem is szivesebben?...

Sándor (*kezetnyujtva*): Oh isten ments... Jó estét Horthán. (*Köszön Margitnak.*)

Margit (*elfogódva*): Bolzay ur... (*Kamillához, aki kezet nyujt neki*): Talán rosszkor jöttem. Csak egy percre, hogy lássalak.

Kamilla: Miért ily későn?

Margit: Nyolcig hivatalban voltam s most megyek vissza. Éjjeles vagyok . . .

Kamilla (*nyugtalanul*): Én is . . .

Sándor (*Kamillához*): Az ember szinte keresi a lámpát, — a fényt, mely világit mögötted . . .

Kamilla: A holdat . . . (*Más hang*): Vacsoráltál már? Egy csésze teát édes . . .

Ferenc (*balról*): A bőröndöt felhoztam . . .

Kamilla (*Ferenchez*): Teát és — (*halkabban*) és ami még van . . .

Ferenc (*el középről*).

Sándor: Oh köszönöm . . .

György (*elköszönve Bolzaytól*): Én szivesen maradnék . . . Mennyivel kedvesebb itt, mint Fábrynál . . . Sőt — ég és föld . . .

Kamilla (*mindig nyugtalanul*): Csak az első s a fél-emelet . . .

György (*Margithoz*): A viszontlátásra . . . (*Hátrál*).

Kamilla (*György felé*): Én is jövök Horthán . . . (*Sándorhoz*): Kénytelen vagyok . . . (*Odalenn zene.*)

Sándor: Oh csak eredj . . .

Kamilla (*halkan és nyugtalanul*): Mi ujság? Hogy vagy?

Sándor: Majd beszélgetünk . . .

Kamilla: Holnap . . .

Sándor: Még ez éjjel . . .

Kamilla: Megvársz? Nem vagy fáradt?

Sándor: Ha nem maradnál nagyon soká . . . (*Hirtelen meggondolva*): Vagy talán hagyjuk . . . Vagy talán holnap . . .

Kamilla (*nyugtalanul*): Nem, még ez éjjel . . .

rögtön feljövök, csak épen, hogy mutatkozom odalenn. (*Ferenc egy tálcán némi sonkát hoz, egy zsemlyét . . .*) Egyelőre vacsorálj meg . . . Addig Margit is itt marad veled, ugye édes? Még van időd?

Margit (*rejtett boldogsággal*): Oh nagyon szivesen . . . Csak tiz órakor kell —

Sándor (*aki jobb szeretné, ha Margit elmenne*): El fog késni Gáti-Szász kisasszony . . .

Margit (*küzdve, hogy itt maradhasson*): Oh dehogy . . .

Ferenc (*miközben valamelyest megteritett s az asztalra helyezte a tálcát*): A teát is hozom rögtön . . .

Kamilla (*Sándorhoz*): A viszontlátásra . . . nemsokára . . . (*halkabban.*) És boldog vagyok, hogy hazajöttél —

György (*a háttérben*): Kamilla . . .

Sándor: Eredj, eredj . . . A viszontlátásra . . .

(*György, Kamilla el, Ferenc is elmegy utánuk, a háttérben, jobbról.*)

NYOLCADIK JELENET.

Bolzay Sándor, Margit, majd **Ferenc,** majd végül **Kamilla.**

(Bolzay Sándor leült az asztalhoz. A szoba tulsó felében, Gáti-Szász Margit áll, rejtett gyönyörüségben, hogy itt van, hogy itt lehet. Egy percig csend. Alantról kocsizaj és a zene is felhangzik, egészen lágyan s elmosódva.)

Margit: Nem haragszik, hogy itt maradtam?

Sándor (*aki már szinte el is felejtette a leányt*): El fog késni . . .

Margit: Nem baj . . .

Sándor: Megbüntetik . . .

Margit: Néhány forinttal . . .

Sándor (*csendesen*): Annyit megérek ugye?

Margit (*a szivén érintve*): Oh . . .

Sándor (*az irások közt nézegetve*): A Kamilla kézirása . . .

Margit (*egy lépést közelebb s előrehajolva*): Az átvirrasztott éjszakái.

Sándor (*a boritékból a Kamilla kéziratát s olvasva*): „Kis mese egy nagy tükörről" . . .

Margit (*élénken*): Egy tükörről — különös . . . (*Sándor kérdőleg Margitra néz.*) Az imént, amint jöttem föl a lépcsőn . . . ruhák, ékszerek, selymek, amik suhognak, fehér női arcok, fiatal emberek virággal . . . a fény, az illat, elbüvölt, nem tudom . . . elmámorosodtam — s mint egy lidérc, mely a lelkemnek világit, ugy tünt, hogy magam is a Fábry báljára megyek. De ekkor, hirtelen megpillantottam magam a lépcsőház nagy tükrében, amint öntudatlan büszkeséggel, egészen lassan jövök mint a páva . . . Oh! (*Kacag.*)

Sándor (*meghatva*): Szegény kis magányos . . .

Margit: Egy telefonos kisasszony . . .

Sándor: „The telephon girl". Lássa, ez Angliában egy egész nagy operett volna.

Margit: Itthon sem tragédia. S mégis — szinte szégyenkeztem feljönni Kamillához . . . Egy szegény hivatalnoknő . . . Oh tudom jól, hivatalnoknő, hercegnő, Kamilla nem törődik az ilyesmivel, egészen más leány, szabad, szilaj, független . . . Hajdani iskolatársak: a legjobb barátnőm maradt, megváltozott élet-

viszonyaimban is . . . Sőt a leggyöngédebb, mióta elárulva, magam keresem a kenyeremet.

Sándor (*keserün*): A nyomorban az a gyönyörü, hogy több a barátságnál . . . szorosabb kötelék, rokonság.

Margit: Mindegy. Ha tudtam volna, hogy ön itt van . . .

Sándor: Ha tudta volna?

Margit: Bizonnyal eszembe se jut a Fábry báljával képzelődni . . .

Sándor: A tükörbe bepillantott volna . . .

Margit: Talán azt sem.

Sándor: Már nem lehet szebb . . .

Margit (*fájdalmasan*): Már nem lehetek más, mint amilyen vagyok. Az ember nem tud kiszakadni, hogy mondjam, kiröpülni önmagából. Van valami suly, ami lefogja, a suly amivel megszületett. A lendülete határát megérzi, az egész keretet, amelybe bele van foglalva mint egy kép. Holott, ha tudná, olykor, amikor megyek haza, egészen egyedül a kihalt utcákon, ha tudná . . . (*Rövid hallgatás után*) Irtam magának, Kártumba, kétszer is . . . Miért nem felelt?

Sándor: Semmi jót nem irhattam.

Margit: Nekem minden jó lett volna. A puszta kezeirása, . . . a nevem a boritékon, hogy maga irta . . . olyan különös ez . . . Maga egyszerüen azt mondja: „Jóestét . . .“ S ez olyan, mintha épen a reggel ébredne rám, valami nagy világosság egy gyönyörü kertben. Azért merek ilyen nyiltan beszélni, mert csak azt titkolnám el, ami szenvedésem volna . . . Holott, amikor nem is látom, mikor

nem is vagyok itt és most is, hogy itt vagyok, maga előtt, még a fájdalomtól is csak el vagyok ragadtatva! S azt hiszem, mosolyognék, ha meg kellene halnom.

Sándor (*aki mindjobban érdeklődött*): Kegyed ugy beszél mint egy mártir. No üljön le ide az asztalhoz hozzám (*Ferenc hozza a teát.*) s igyon velem egy csésze teát . . .

Ferenc: Épen két csészét hoztam. (*S miközben a teakészletet az asztalra helyezi s Margit helyet foglal, rövid habozás után folytatja.*) Ha szabad kérdeznem, hogy van Sándor nagyságos ur?

Sándor (*egy távoli árnyalat szomoruság*): Köszönöm Ferenc, elég jól . . . Még az afrikai por van rajtam — (*s inkább Margit felé*) s a pálmák árnyéka.

Ferenc: Fürdőt készitsek?

Sándor (*alig észrevehető megremegéssel*): Majd csak reggel, Ferenc. Hát itthon mi hir? . . .

Ferenc (*kitérőleg*): Oh semmi különös . . . Az ezredes ur Szebenben. A méltóságos asszony már lefeküdt. Ha sejtette volna . . . Már nagyon várta Sándor nagyságos urat, már nagyon nyugtalan volt . . . Mindannyian vártuk, ha szabad mondanom.

Sándor: Maga is, ugye Ferenc . . . A bérét . . .

Ferenc (*előkelő és jóindulatu*): Oh istenem . . . az ilyen belső dolgok . . . és . . . és Gáti-Szász kisasszony előtt . . .

Sándor: Oh Gáti-Szász kisasszony előtt egészen bátran . . .

Ferenc (*megadással*): Hát minthogy a nagyságos ur emlitette . . . az ezredes urat minden-

esetre megkiméltem volna... A nagyságos ur jobban is érti a magamfajta embert, a szívével, ha szabad mondanom, közelebb is áll hozzám. (*Halkabban.*) A béremet nem kaptam meg már majdnem egy fél éve... mióta a nagyságos ur elutazott... Némely apróbb összegeket is a sajátomból előlegeztem. Igy ma reggel az ordonáncot is én küldtem Szebenbe. A komorna sem kapta meg a bérét hónapok óta s ő is előlegezett, gondolom. A komorna szereti Kamilla kisasszonyt s türelmes, és egy szót se szól. Én azonban nem sérthetem azzal a kisasszonyt, hogy legalább ne feleljek a béremre vonatkozólag, főleg ha kérdezni tetszik... Hát csak épen, hogy feleltem. Sokkal régebb ideje vagyok itt, sem hogy... Két számla is van itten s néhány egyéb irás Sándor nagyságos ur számára. (*Átadja az irásokat.*)

Sándor (*a tárcájából néhány husz koronást vett elő*): Köszönöm Ferenc... S itt van a bére, a pénze... Talán futja ebből...

Ferenc (*aki önkénytelenül a tárcába pillantott, mig Bolzay elővette a pénzt s különben is sejti, hogy ennél nincs több*): Oh de hiszen nem sürgős... épenséggel nem... S alig hogy megérkezett a nagyságos ur... Talán szüksége is van...

Sándor: Csak vegye át Ferenc... nekem... nekem most nincs szükségem... csak vegye át...

Ferenc (*meghajolva*): Ha parancsolja. (*Átveszi.*) Nagyon köszönöm (*S kimegy*).

(*Egy percig csend. Bolzay beönti a teát Margitnak is, magának is.*)

(*Alantról zene, amelyik megszünik.*)

Sándor (*ismét az előbbi hangulat s a szavak emléke*): Tehát . . . tehát mint egy mártir . . . (*Egy percig ismét csend.*) No miért nem iszik?

Margit: Egy csöpp cukrot . . .

Sándor: Oh bocsánatot kérek, elfelejtettem . . . (*Átnyujtja a cukrot.*)

Margit: Köszönöm.

(*Ismét csend egy percig. A csésze szélével az ajkukon öntudatlan egymásra pillantanak. A zene megszünt.*)

Sándor (*az asztal fölött, közelebb hajolva Margithoz*): Hát lássa . . . Valami, aminek enged az ember . . . ami elcsalja a lelkét . . . Hogy mi találkoztunk itt, az éjszakában . . . Hogy maga ép akkor jön, amikor én megérkezem . . . ép akkor, — véletlenül vagy talán ösztönből, nem gondolja? . . . Hogy olyan kedves, bánatos kis dolgokat mondott, — olyan becses és vonzó dolgokat . . . Hát lássa, már nem mondom, hogy el fog késni, sőt . . .

Margit (*alig hallhatóan*): Sőt? . . .

Sándor: Marasztalnám, ha elakarna menni . . . Az ittlétéből valami gyönyörü reménységem támad. (*A keze után nyul.*)

Margit: Bolzay . . .

Sándor (*aggódón az örömtől*): Vigyázzon . . . Ahonnan én nyujtom a kezem, maga nem látja még, amit én akarok, nem is sejti még . . . ahogy én képzelem, hogy szeressen engem, vajjon csakugyan képes lenne reá? . . .

Margit (*remegőn és csendesen*): Ne kérdezzen. Mondja meg, mit akar tőlem? Nincs semmi . . .

Sándor (*hevesen*): Semmi!?

Margit: Én mindenre kész vagyok.

Sándor (*halkan, remegőn, reménykedőn*): Arra is, hogy egy különös, egy végső utamon elkisérjen, megálljon mellettem, segitsen?...

Margit (*elsápadva*): Egy végső utján?...

Sándor: Hogy átvegye egynémely intézkedésem, utolsó üzenetem, néhány rövid szó, el nem lehet felejteni, elbucsuzások, egy emlék... szóval, hogy a hosszadalmas levélirásoktól megkiméljen, a bonyodalmas s kinos magyarázgatásoktól s a gyötrelmektől is, óh főleg attól, ami a legrettenetesebb, a legfájdalmasabb is, hogy Kamillának kelljen elmondanom mindezt, bevallanom...

Margit (*megdermedve*): Istenem, hát ezt... hát ezt... hogy itt kisérjem végig... egy csésze tea mellett, hogy ezekben segitsem?!...

Sándor: Hogy mosolygón s irgalommal egy kevés fényt hintsen elém, mig elmegyek, egy kevés szépséget e förtelembe, az önfeláldozást! amint onnan az örvény széléről még néz utánam, még szeret!...

Margit: Oh hát ezt... hát ezt... hogy meghalni segitsem, hogy meghalni lássam?!...

Sándor (*epedőn*): Elmenni boldogan, valami szent öröm mámorában... Megváltva, megenyhülve s többé nem sajnálva semmit...

Margit (*kiáltva*): Hát engem!? Engem!?

Sándor: Oh! Magát! Csodálva!

Margit: Én csak azt akartam, hogy szeressen! (*Zokogva*): Micsoda kegyetlenség! Micsoda kegyetlenség!

Sándor (*visszatérve*): No lám...

Margit (*zokogva*): Micsoda kegyetlenség!...

(*Egy percig csend. Bolzay Sándor felállott volt. Margit még egyre zokog, az asztalra hanyatlott fejjel. Odalenn zene.*)

Sándor: Hát csakugyan... lássa, igaza volt... Az ember nem tud kirepülni önmagából... egy percig még ellendül, de azontul — a teste sulyával lerogy... igaza volt. Magam is majdnem igy vagyok, oh istenem, magam is igy... No ne sirjon. Lássa én nem is panaszkodom, nem vádolom, holott én is csalódtam... No ne sirjon... olyan furcsa az, hogy odalenn muzsikálnak, maga meg sir itten, a szegény kis bájos fejével az asztalon... No ne sirjon... nem akarom... ne féljen... Az egész nagy élet még ott van maga előtt, egy fiatal leány... mit tudhatja... (*mosolyogva*) s én sem halok meg oly könnyen, mint egy öreg, elfáradt pinty az almafán... No menjen szépen a hivatalába... Most már csakugyan elkésik...

Margit (*felállva s távolodva*): Elkésem... (*Megállott. De egy hirtelen megtántorodásban valami mozgása van, egy végső küzdelme Bolzayért. Emez meglátta vagy megsejtette ezt és csengetett. Ime Ferenc a küszöbön*).

Sándor (*Ferenchez*): Szóljon csak a komornának, hogy kisérje el Gáti-Szász kisasszonyt.

Ferenc: A komorna már lefeküdt.

Margit (*egy végső erőfeszitéssel, tragikus és büszke*): Oh köszönöm. Elmegyek én magamban is.

Sándor (*Margithoz*): Ugy hát — jó éjszakát.

Margit: Isten vele. (*Néhány lépést tesz előre*

és hirtelen szembe kerül Kamillával, aki jön vissza): Kamilla...

Kamilla (*nyugtalan*): Te még itt vagy, szivem...

Margit: Épen most megyek... Jó éjt. (*Elmegy. Ferenc követte. A zene megszünt.*)

KILENCEDIK JELENET.

Bolzay Sándor, Kamilla, — majd később **Ferenc.**

Kamilla (*mozdulatlanul a küszöbön s Margit után nézve*): De hát mi lelte ezt a lányt?... A szeme kisirva... (*Sándorhoz fordulva*): Mi történt?...

Sándor: Oh egy kis érzelgő... szegény kis önző...

Kamilla: De hát... Nem értem (*Beljebb kerülve.*) Oly nyugtalan voltam odalenn... a zaj, a zene, s te idefenn... Nem birtam tovább... oly nyugtalan —

Sándor (*egy lépéssel feléje*): Kamilla...

Kamilla: A hosszu hallgatásod... e hirtelen megérkezés a hátsó lépcsőn, mintegy titokban... az egész megjelenésed itt...

Sándor: Kamilla... A legnagyobb nyugalomra, férfias önuralomra van szükségünk e percben. Minden fölösleges szó, egy hang, — csak zavarna s késleltetné aminek elébe kell, hogy álljunk... A kép egyébként egészen tiszta s világos. Mindössze az kell, hogy mellettem itt ugy találjalak fel, mint a multban, annak, aki voltál s az maradj mindvégig: Bolzay Kamilla, elszánt, okos, kitartó, rendü-

letlen. Még ez éjjel akartam beszélni veled, mert még ez éjjel —

Kamilla: Mert még ez éjjel?

Sándor: Meghalok —

Kamilla (*mozdulatlan*): Oh . . . (*Behunyt szemek.*)

(*Egy percig csend.*)

Sándor: Minden elveszett. Kártumi épitkezésem, — igaz, egy kissé siettem . . . nagyobb tőke s munkaerő hijján, a szilárdabb alapozások elhalasztásával talán tökéletlenül horgonyoztam, talán hibásan s türelmetlenül — de ki akartam hozni, magam is már látni akartam s megmutatni! Kissé gyorsan és korán, de ki kellett hoznom — a tőke kedvéért is, mely nem tud s nem akar várni a haszonra — ki kellett hoznom . . . S hogy hitet ébresszek holmi ingadozókban, lelkesebb követésre leljek s ujabb tőkére is a teljes s végső kiépitéshez, az egész nagy, isteni műhöz: egyivü hidam, mint egy óriás madárszárny, a Niluson át . . . Mindez hiába volt, késő. Kártumi épitkezésem beomlott. Amim volt, feláldoztam. Nincs semmim többé. Amitek volt, az atyádnak, neked, — beleöltem. Nincs semmitek többé. S amit visszaragadnék, amit megmenthetnék még: az egész munkámat, minden anyagomat, a terveimet is, usztatja a viz, odalenn messze, a Nilus! A vasutam is tönkre ment, a megdagadt ár elmosta egy mérföldnyi töltésemet, hogy kezdjem el, hol kezdjem ujra!? A partmenti raktáram beszakadt, a műhelyeim feldulva, a gépeim! . . . S az emberek, akik menekülnek, tolongva mint a pat-

kány, — a mérnökeim, az épitőmestereim, a munkásaim, mint vesztes had, szétverve, elvonulnak mind. Megrémülve pillantom meg, hogy amit akartam, kivihetetlen. Letörve, csalódva s elfáradtan hadd menjek el, — kifosztó s magam is kifosztva hadd menjek el az álmom után, elundorodva, hadd menjek el! (*A karjával elfödi a szemét s megfordul valami izzó szégyenkezésben.*)

Kamilla: Nem... nem... nem akarom, nem engedem... ez rettenetes.., ezt nem engedem...

Sándor: Mindig megértettél, mindig együtt éreztél velem...

Kamilla: Idáig nem tudlak követni. Még élsz, még itt vagy, még megmenthetlek...

Sándor: Még megalázhatsz, még elhajszolhatsz tovább, végig e Kálvárián... Holnap ott kell, hogy álljak előttük, — a társaim, egy csomó ember, akik pénzüket adták — előttük, mint egy tolvaj...

Kamilla: Félsz tőlük! Te! Ez lehetetlen...

Sándor: Holnap meg kell, hogy hurcoljam, a vádjaikon még jobban beszennyeznem, ami az életem volt. Holnap jöhetnek értem, miért ne? aki hazudtam nekik, aki megcsaltam őket néhány lapát iszappal...

Kamilla (*lázasan*): Nem igaz!

Sándor (*fönséggel*): Oh a szavakon tul vagyok már, — és odaát a végtelenben! Emitt csak néhány fáradt jel van hátra, elernyedt kendőlobogtatás, mint aki messze van már... Néhány sornyi irás (*egy pilanatra meggyöngülten*): a testvéremnek, oh!... az anyád-

nak ... a kisleányom számára egy emlék ... majd később, ha megnő, — egy levél. S végre te, szegény, ragyogó szivem s ami te voltál nekem, az egész nagy izzó lét és minden öröm és minden szenvedés ... Még egyszer hadd nézzelek, még egyszer hadd emelem fel hozzád a tekintetem — Bolzayak csillaga, isten veled!

(*Kéz kézben, elfordult. Aztán, a keze leválik a Kamilla kezéről. Már meg is indulna, amikor Ferenc a középről.*)

Ferenc (*tétován*): Horthán György ur felizent ...

Kamilla (*mintegy megváltva*): Horthán ... (*Ferenchez*): Rögtön ... (*Ferenc el.*) Horthán ... (*Bolzay megremeg s megáll*): Oh istenem ... látod, e pusztulásban nem is kell messze keresnem ... e fergetegben, amelyik elsodorna ... Horthán a miénk ...

Sándor (*remegőn*): Oh hallgass ...

Kamilla: Egy szavamra ...

Sándor: Elég ...

Kamilla: Ami még megmenthető ... az életed! S a többiek, akik rajtad csüngenek ... az apám s én, én, aki itt vagyok előtted ...

Sándor (*komoran és forrón*): Oh te, aki mégegyszer megállitasz ...

Kamilla: Egy egész jövő, egy jobb jövő talán ...

Sándor (*forrón*): Nem akarok többé! ...

Kamilla (*magánkivül*): Oh pénz, anyagi veszteség, akármilyen rengeteg is — de hiszen ez nem lehet ok, hogyan, ezért meg-

halni! De hiszen ez téged, egy embert, mint te, nem törhet le, de hiszen mindennél te több vagy! Ami összeomlott, még felépithető... ami elveszett, jóvátehető...

Sándor (*közeledve*): Nem többé!... Nem!

Kamilla: Akik vesztettek, megfizetjük... (*Előre támolyogva s mintegy öntudatlan segélykiáltásban*): Horthán... Horthán...

Sándor (*megragadva*): Hallgass... S amit *én* vesztettem el?

Kamilla (*fuldoklón*): Te?!

(*Szemtől-szembe egymással, egy elrémült tekintet — egy egész lihegő vallomás*).

Sándor: Ami balsiker ért, ami összeomlott, ami nyomorban állok itt előtted, többé fel nem épithető. Sem ég, sem föld nem nyujthat oly segélyt, hogy az lehessek, ami voltam, előtted az, akiben hihettél. Az utakat, ahol veled eljöttem egyszer, többé be nem járhatom, a multakból semmit vissza nem vehetek. Hajdan nekilendülve — ma a testem sulyával rogyok össze előtted, szegény, kimerült, elkopott ember, aki szégyenkezve fordul el. Amit akartam, érted akartam, oh érted... Az lenni előtted, aki mindenkinél különb és zengzetesebb, az ember a hegyormon, az, akit szeretni fogsz. Az álmaimból visszatérve, idesodorva s kivetve eléd csak a nyers vágyam maradt — (*egy pillanatnyi küzködés után és restelkedőn és zokogva*): szeretlek.

Kamilla (*megriadva s lihegőn*): Oh!... (*És mintegy öntudatlan védekezéssel az ajkak előtt, az egész feldult arc előtt, mely föléje hajlik*): György... György...

TIZEDIK JELENET.

Bolzay Sándor, Kamilla, Horthán György.

(*Horthán György a küszöbön*).

(*Egy percig csend*).

György (*egészen halkan s felindultan*): Nem tudtam bevárni...

Sándor (*Györgyhöz*): Ha megvárattuk, bocsássa meg... az én hibám. De hogy ismét elmegyek...

György (*kétkedőn*): Elmegy?

Sándor: Egy hosszu utra. (*A kezét nyujtja*): Isten vele. (*És Kamillához*): Isten veled.

(*Bolzay elmegy. A baloldali ajtó becsukódik mögötte. Kamilla mozdulatlanul néz utána. Horthán közeledik. Odalenn zene — egy régi ismert keringő.*)

TIZENEGYEDIK JELENET.

Kamilla, György.

György: Felszökött... itt volt vele...

Kamilla: György! György!

György: A karjában...

Kamilla: Az örvény szélén...

György (*fenyegetőn*): Kamilla...

Kamilla: Ha tudná...

György: Nincs mit megtudnom...

Kamilla: Nem igaz! Nem igaz! Szeretlek! Szeretlek!

György (*remegőn*): Oh! Hazug! Hazug!

Kamilla: Nem igaz! Szeretlek! Nézd itt az ajkam neked, nézd... itt vagyok neked

egészen, végy el, végy el... tégy velem, amit akarsz... nézd, a tiéd vagyok... a tiéd... a tiéd...

György (*egy szédületben*): Kamilla...

(*Az ajkuk lázasan összeforr. Egy heves ölelésben tova-sodródnak. Az ágy már közel van. Már-már leomlanak*).

Kamilla (*fuldoklón a csók alatt*): Oh de nem itt... nem itt... Vigyél el innen, vigyél el innen...

György: Eljösz velem?...

Kamilla: Eljövök veled...

György: Az egész éjszaka?

Kamilla: Az egész éjszaka.

György: Ha keresnének itt...

Kamilla: Nem fog keresni senki... azt hiszik odalenn vagyok... (*Borzongva*): Hajnalig odalenn...

György: Hajnalig nálam... velem...

Kamilla: Veled...

György (*epedőn s gyönyörködve a decoltageben, az egész estélyi ruhában*): Igy jössz, igy?

Kamilla: Igy!

György (*egy kendőt kapva föl utközben*): Ezt a kendőt...

Kamilla: Igen... (*A fejére veszi*). Csak a lépcsőn ne jöjjön senki... Itt mindent eloltok... csak a lépcsön...

(*Már a háttérben vannak*).

György: Megnézem... (*Kisiet*).

Kamilla: Nézd... (*a villanyt lecsavarta. A küszöbön tul, a szalonban, félhomály dereng, egy árva láng a csillárban. Már menne is Horthán után. De ez rögtön beszól*).

György (*kivülről*): Egy percig várj...

Kamilla: Várok... (*S amint ismét befelé fordul, rögtön megremeg, elrémülve. Egy elfojtott sikoly*): Oh! (*A szin előtte egészen sötét. De a baloldali ajtó szines üvegbetétje világos belülről. Mint két őrködő szem, két véres szem tüz be a homályba.*)

György (*kivülről*): Egy percig még...

Kamilla (*a fénybe meredve mozdulatlanul*): Oh... (*Rövid szünet. Aztán*):

György (*kivülről*): Most... Kamilla... most nem jár senki... jöjj gyorsan... Kamilla... (*Már-már visszakerül s feltünik a mélyben*).

Kamilla: Jövök... jövök... (*Kiszédül*).

Függöny.

MÁSODIK FELVONÁS.

A Bolzay Kamilla szobája mint az első felvonásban. Nagyon világos van! Napfény, május, virágok, még több virág. Egy kis asztal teritve. Az ablak alatt a nagy akác lombja az udvar hátterében. Valaki, talán egy cselédleány énekel az udvaron, a kut körül. A viz csobogása hallatszik, üdén a napfényben.

ELSŐ JELENET.

Kamilla, Gáti-Szász Margit, majd **Ferenc,** majd **Boci.**

(Kamilla s Margit majdnem egyszerre lépnek be. Kamilla jobbról a felső ajtón és Gáti-Száz Margit a középről.)

Margit *(egy nagy virágcsomóval s enyhén)*: Kamillám édes.... jó reggelt...

Kamilla (*káprázó szemekkel*): A nap! A nap Margit! (*epedőn!*) Micsoda világosság, ha az ember kijön innen a szomszéd szobából...

Margit: Itt hoztam neked virágot...

Kamilla: A függönyök be vannak vonva odabenn... Az apám...

Margit *(nyugtalanul)*: Beteg?

Kamilla: Már hetek óta, mióta hazajött Szebenből, mióta — (*a virágokért*) köszönöm...

Margit: Már mennyi van!

Kamilla: Már mennyit kaptam!

Margit (*csendesen*): Május elseje van.

Kamilla: Május! (*Kitárva az ablakot*): Az akác az udvaron, az öreg akác is virágzik mostan ... S valaki énekel alatta. (*Kipillantva*) Oh, a Fábry parasztleánya.

Margit: A kutnál ... Az utcára nem lehet kilátni? ..

Kamilla: A kapun át, hajolj meg ...

Margit: Munkások mennek a Ligetbe.

(*Elvonulás zaja odalenn.*)

Kamilla (*az asztalhoz közeledve*): Mért nem jöttél olyan sokáig? olyan sokáig? ... Azaz, hogy jobb is, hogy nem jöttél ... Egy csésze teát, velem? (*Margit leül.*) Azaz, hogy jobb is, hogy nem jöttél ... Nem, ide üljél, szembe velem ... Rég láttalak ...

Margit: Négy hete ma. (*Rejtett felindulással*): Akkor is itt ültem ...

Kamilla: Cukrot? Rumot?

Margit: Akkor is ...

Kamilla: No? ...

Margit: Köszönöm.

Kamilla: Citromot?

Margit: Mindegy ...

Kamilla: Piritott kenyér is van ... a vajat, nem tudom ... nem kínálom ...

Margit (*a teára*): A szine gyönyörü.

Kamilla: Az illata a sivatag.

Margit: A sivatag, amelyen végighozzák?

Kamilla: A sivatag, amelyen mi jövünk végig.

(*Odalenn zaj.*)

Margit: A munkások odalenn ...

Kamilla: Mint a katonák ...

Margit: Csak mennek, mennek ... A fényben mennek ...

(*Egy percig csend. Mindaketten a csészék fölé hajlott fejjel csöndesen teáznak. Odalenn tompa zaj, elvonuló munkás tömegek. Nagy fény az ablak párkányán.*)

Kamilla (*a csészével az ajkán*): Tavaszi ébredés ...

Margit: Tavaszi melódiák!

Kamilla: S akik soha többé meg nem hallják.

Margit: Pont négy hete ma.

Kamilla: Emlékszel?

Margit (*megriadva*): Hogy emlékszem-e?

Kamilla (*balfelé mutatva*): Oh az az ajtó ott ... Amint itt eloltottam mindent, ott tovább égett, ott fönn az üvegen: két nagy szem, két véres szem az éjszakában ...

Margit (*mozdulatlanul*): Abban a szobában?

Kamilla: Igen. Abban a szobában. (*Megpillantva Ferencet.*) Mi az Ferenc?

Ferenc (*jobbról*): Az ezredes ur a lapokat akarja.

Kamilla: Itt vannak az összes lapok. (*Mellette egy széken egy egész ujságcsomó. Átnyujtja*).

Ferenc: A kisasszony nem parancsolja valamelyiket?

Kamilla: Nem. Köszönöm ... csak vigye be mind ... Talán a Gartenlaub lapját mégis ... ő nyilván lázong benne a munkások májusáról ... (*Ferenc keres a lapok között*) A Gartenlaub lapját ...: A „Pusztulás"-t.

Ferenc (*egy ujsággal a kezében*): A „Szabadulás"-t?

Margit (*egészen halkan Kamillához*). Gartenlaub téved . . .

Kamilla (*örömmel*): No ugye?

(*E pillanatban ujra lépések zaja, teljesen megerősödve. Nagy komor elvonulás. Moraj.*)

Ferenc: Ez ma igy lesz az egész nap . . .

Kamilla: Talán nem . . .

Ferenc: Még egyszer el fognak itt jönni . . . (*Távolodik.*)

Margit: Igen, délben . . . majd ha a gyülésről hazatérnek . . .

Ferenc (*el*).

Kamilla: A teád kihül, szivem.

Margit: Azt a sok ujságot? . . .

Kamilla: Mind nézi, kutatja . . . minden sort figyel — mióta Bolzay Sándor megölte magát. Hogy irnak-e még? Mit irnak? Mit irhatnak, mit találhatnak még? Egy felidézett emlék — annyian ismerték . . . Egy-egy alluzió — a moralisták . . . s példálódzások: más is akart hidat Kártumnál a Niluson át, képtelen vasutakat a part mentén, vad utakat az egekbe, mit tudom én . . . S a bölcselők, akik szövögetik a szálakat a mi idegzetünkből, akik a vért csipkézik ki a redakciók asztalánál, a mi vérünket, a mi nevünket hurcolgatják, óh a név, a név, főleg a név kínozza, az ő neve, a Bolzay! Hogy irnak-e még? Hát persze, hogy irnak, hát persze, hogy irnak, magam is irnék, hisz ez az élet, feldult házak, a romok fénylése, tört tükrök, elnémult zongorák, az egész nagy, emberi szivárvány a sárban . . .

Margit: Kamillám . . .

Kamilla (*már csendesebben*): A nyomor az, hogy őt is bevonták, hogy ő is ott vergődik köztük, az apám, az egész ember — az, aki benne van a szivével egy öngyilkos fivérért akit imádott s az a másik, aki, hogy mondjam, rettenetes látszatok rabja: a katona, az ezredes, aki benne van a kardjával, az arany paszomántokkal, a bóbitával a csákóján, a bóbitával! A szél megfujta, a szél! Valami odaért hozzá, valami fekete szárny, ami csapja a nyomot az uton — holott odaát katonáék ugy értik az életet, hogy csak a felvarrt csillag világitson benne.

(*Egy percig csend.*)

Margit (*egészen halkan*): Amikor az ezredes hazajött Szebenből, Bolzay Sándor már el volt temetve, ugye?

Kamilla: Amikor az apám hazajött Szebenből, elébe állottunk én és az anyám s nem mertünk szólani — s egyikünk se szólt egy árva szót, ő se, holott az ajka reszketett, bár harapdálta, hogy megállitsa, de az ajka egyre reszketett. Aztán, később, egyszerűen azt mondta: „nagyon sajnálom, hogy lekéstem, de épen a brigádot vezényeltem."

Margit: Mint egy katona . . .

Kamilla: Az ember mindvégig csak ember marad. Itt nem segit se kard, se egyenruha — és fölöttünk van a csillag, amelyik világit. A brigádot vezényelte! Alig hogy belépett ide, a függönyöket bevonta az ablakán s az ágyába roskadt, a sötét szobája mélyén. Még többször mondta, „nagyon sajnálom, hogy lekéstem" — de már brigád nélkül mondta.

Margit: Brigád nélkül? Mit jelent ez?

Kamilla: Ez azt jelenti, hogy már nem volt katona, hanem egy szegény, nyomorult ember, mint mindenki. Egy összetört ember, vagyis valami ijesztő, valami rettenetes.

Margit: Rettenetes?

Kamilla: Ma éjszaka, hogy ott virrasztottam mellette, azt mondta: „Nagyon sajnálom, hogy nem láthattam többé Sándort, de majd megnézem alkalom adtán . . .“

Margit (*megdöbbenve*): Oh!

Kamilla: S többször mondta, az imént is, mielőtt kijöttem. Mozdulatlan, elborult arc. A szoba sötét. Reggel, dél, este — sötét. Ha olvas, a lámpáját gyujtja föl, a villamos lámpát a hálószekrényen.

Margit: Orvost? . . .

Kamilla: Nem akar. S nem is merek hivatni. Nem merek, érted.

Margit: S mégis . . .

Kamilla: Hát persze! Mégis kell. Én nem tudom, de bennem van valami makacsság, valami gyönyörü erő, amit imádok magamban, valami Günzburg-féle erő, sőt ennél is különb s ami nem enged, csak azért sem enged és nem tér ki és nem hajlik meg, mert aki meghajlott egyszer, azt rögtön leláncolják, mi?

Margit: Oh istenem, igen . . . de olykor nem lehet.

Kamilla: De olykor nem lehet. Legföllebb a homlokom zuzhatnám szét a falon előttem. Van valami nagy suly, mint egy malomkő: engednem kell. (*Csenget.*)

Margit: Mit akarsz?

Kamilla: Levélpapirom van ottan, azon a kis asztalon . . . (*Margit készségesen felkel, de Kamilla hirtelen visszatartja, megpillantva Bocit, aki bejön.*) Nem, maradj . . . Boci, a levélpapiromat kérem, a tintát is . . . (*Boci hozza a papírt s a tintát*): A fejem fáj, a szemem . . . (*Ismét az asztalt jelezve*): Azt a kék üveget is kérem . . . (*Boci már visszament a kis asztalhoz*): Nem azt, a kéket . . .

Boci: A rózsavizet?

Kamilla: Igen. Egy kis selyemkendő is van ott a fiókban . . .

Boci (*kihuzta a fiókot*): Ez, a koronával?

Kamilla: A koronával. (*Margithoz*): Az egész éjjel, hol benn az apámnál, hol meg itt . . . másoltam, varrtam, — egy csomó ruhám, egy csomó rongy amit átfestettem feketére s varrtam . . . (*S ismét Bocihoz*): A kis tükrömet is . . . (*Átveszi.*) Köszönöm . . . (*S miközben a kis tükörbe néz s a megnedvesitett kendőt végig vonja a szemén, ismét Margithoz*): Az egész éjjel . . . az egész éjjel . . . (*Sóhajtva s mintegy tréfásan*): Nem volt ez szerelmi éjjel . . . Oh nem, oh nem . . . (*A tükörbe mélyedve halkan*): Kamilla . . . a homloka fehér, a szeme kék — kisasszony! (*Hirtelen Margithoz*): Mondd csak . . . nem látsz rajtam, például a szememben, a szemem körül valami változást?

Margit: Semmit. Még szebb vagy —

Kamilla (*letette a tükröt s a papir után nyulva*): Oh! Pedig ha . . .

Margit: Még szőkébb, még ragyogóbb, még világosabb a feketében.

Kamilla (*már ir*): Különös. (*Bocihoz az asztalt jelezve*): Vigyél el innen mindent Bocica... Aztán küldd be Ferencet... (*Margit segit Bocinak, aki a csészéket egy tálcára helyezte s kimegy. És Kamilla egyre irásközben*): Oh istenem, de hát hány szivem kellene hogy legyen, hogy az egyikkel szenvedjek és a másik tele legyen gyönyörüséggel! (*Pillanatnyi hallgatás után*): Mondd csak Margit, van a hivatalodban, a társnőid között olyan, akinek szeretője van?

Margit: Én nem tudom... azt hiszem van...

Kamilla: Igen? Azt hiszed? Miért?

Margit: Némelyik olyan szomoru.

Kamilla (*hirtelen*): Oh istenem! Szerető! Május! Akácfa virágja! Ha tudnád, ha tudnád mit jelent —

Margit: Az akácfa virágja? (*Forrón és lemondással*): Azt jelenti: szeretni és hallgatni róla és soha meg nem mondani...

Kamilla (*beragasztja a levelet*): Ki tudja. (*Ferenchez, aki belépett*): Ezt a levelet vigye el Horthán György urnak... Neki adja át személyesen. Rögtön megy?

Ferenc: Rögtön.

Kamilla: Bocinak mondja meg, aki számlával jön...

Ferenc (*csendesen*): Oh Boci tudja...

Kamilla: Ellenben várom Gartenlaubot, az öreg Gartenlaubot...

Ferenc (*pillanatnyi habozás után*): A kegyelmes is ugy hallom felkészül...

Kamilla (*megremegve*): Fábry? Ki mondja?

Ferenc: Az inasától hallottam . . . (*Még egy pillanat*): A portás is itt járt a negyedért . . .

Kamilla: Jól van Ferenc, most csak menjen (*Ferenc el*). Május!

Margit (*halkan s félénken*): Kamilla . . . nekem van pénzem, az egész havi fizetésem.

Kamilla (*restelkedőn*): Nem, nem, köszönöm . . .

Margit: A legnagyobb örömmel . . . nekem oly kevés kell . . .

Kamilla: Köszönöm, köszönöm . . . nagyon finom kis szived van . . . De annyit te nem adhatsz, amennyi —

Margit: Mennyi kell?

Kamilla (*unottan*): Hagyj ukezt, hagyjuk ezt . . .

Margit: Oh Kamillám édes . . . hittük volna! . . . hajdan az intézetben . . .

Kamilla: Minek ilyet kérdezni? Hát hittük volna? Mit tudtuk akkor, s még ma is mit tudjuk! . . .

Margit: Oh én már tudom . . .

Kamilla: A lovamra emlékszel, a fehér ponymra —

Margit: Oh hogyne!

Kamilla: A fehér ponymra. Mikor egyszer nyereg nélkül lovagoltam, — bravurból!

Margit: Talán épen ez volt . . .

Kamilla: Hirtelen megbolondult, neki lendült, neki a kerti sövénynek s tul rajta ki az utra s ment mint a szél, rohant, szabad volt! Ti szaladtatok utánam, az egész intézet halálra ijedten, a nővérkék is sikongva! Hol is jártam már akkor, ittasan az iramtól, a kibomlott hajammal, lobogva, valahol a láthatáron . . .

Margit: Oh emlékszem . . . Nem is tudták lefogni a lovat.

Kamilla: Hát persze, hogy nem! Ugy botlott meg, ugy rogytunk bele mindaketten, az eltaposott vadvirágba . . .

MÁSODIK JELENET.

Kamilla, Margit, Gartenlaub.

(Gartenlaub kedves öreg ur, letünt eleganciák, melyek küzdenek holmi kezdődő kopottsággal. A fej, az egész arc, megviselt, de végtelenül rokonszenves s jól ápolt, mint hajdan. Derüs szemek, melyekben valami lappangó öröm van. Igen szerény modor, sőt majdnem alázatos.)

Gartenlaub: Kisasszony . . .

(*Odalenn ismét zaj: elvonuló tömegek.*)

Kamilla (*mintegy ébredve*): Hát már jönnek vissza?

Gartenlaub: Egy uj csoport megy kifelé . . .

Margit (*az ablak felé sietve*): Nézzük meg őket Kamilla . . . (*Az ablak előtt*): Oh igaz, innen csak az udvar . . . A szomszéd szoba az utcára néz?

Kamilla: Ott az apám van . . .

Margit (*egy lépéssel balfelé*): Hát erre?

Kamilla: Oh ott! . . .

Margit (*megremegve*): Csakugyan . . . (*Megáll.*)

(Egy percig csend, az elvonulás még tart.)

Gartanlaub *(szeliden)*: De hát minek megnézni őket kérem? Elég jó szinben vannak, csak épen, hogy nem olyan elegánsak, mint az angol király.

Margit: Be sokan vannak.

Gartenlaub: Nagyon sokan, kérem . . . S még többen lehetnének, ha mindazok velük mennének, akik —

Kamilla: Igaza van, öreg Gartenlaub.

Gartenlaub: Jó reggelt . . . kezét csókolom.

Kamilla: No nem jön közelebb és —

Gartenlaub (*közeledve*): Kezét csókolom . . . (*Egy csöppet félszegen és aggódón, hogy Margit meg ne lássa, egy csomó irást akar átnyujtani Kamillának.*)

Kamilla: És szükségtelen rejtenie azokat az irásokat . . . Margit tudja, hogy dolgozom — ő is dolgozik . . . Gáti-Szász Margit, azt hiszem . . .

Gartenlaub: Oh tudom . . . hogyne . . . van szerencsém. A fiamtól oly sok szépet halottam Gáti-Szász kisasszonyról . . . A fiamtól . . . Gartenlaub Mór, ugyebár Kamilla kisasszony? Gartenlaub Mór, az iró, a „Szabadulás" főszerkesztője . . . De hát ki nem ismeri őtet, a fiamat . . . (*Egy percig csend.*) Mit is akartam mondani . . . Igen, a fiam . . . tudniillik . . . elvégre mindenkinek van fia, vagy lehet fia, a természet segit ehhez, de egy főszerkesztő, egy büszkeség —

Kamilla: No, no, öreg Gartenlaub . . .

Gartenlaub (*önuralommal*): Bocsánatot kérek . . . mindég elvágtatok . . . a régi ismeretség, tetszik tudni, a szokás is . . . Bolzay Sándor ur szegény, mindég szerette, ha sokat beszéltem . . . (*Leül.*) Mindég szerette . . . De hát nem is erről akartam beszélni . . . nem is erről . . . Egészen mást akartam mondani . . .

azt akartam mondani (*egy sóhajtás*) milyen gyönyörü minden ugyebár, milyen gyönyörü? Május elseje . . . Ez valami különös bizserge, még öreg embernek is valami bizserge . . . S valami bánat is — hej! haj! öreg ember, nemsokára indulsz öreg ember . . . Hát az ezredes ur, ha szabad kérdeznem . . . Még mindig fekszik . . . Hát persze, hát persze . . . Nagy szomoruságok . . . az élet, az élet . . . s a fekete bivaly, amelyik jár benne. Még sem szabad csüggedni . . . nem szabad . . . vannak egészen váratlan fordulatok, mint egy szindarabban. Olykor később, mint egy szindarabban . . . az ember nem győzi bevárni . . . Mégis csak ki kell tartani, — a bizodalom, a bizodalom kérem . . . Olyan ez kérem, mint nálunk zsidóknál a birsalma, a birsalma tetszik tudni hosszunapkor . . . nem lehet beleharapni, nem lehet jólakni vele, csak szagolni lehet: a bizodalom . . . Sok minden megujul s megváltozik.

Margit: Vannak dolgok, amelyek nem ujulnak meg soha és emberek akik nem térnek vissza többé.

Gartenlaub (*kitérőleg*): Ez attól függ, hogy hova mentek kérem.

Margit: Igen, ez attól függ. (*Egy percig csend.*) No isten veled, Kamillám édes . . .

Kamilla: A viszontlátásra . . .

(*Egy percig kéz kézben nézik egymást.*)

Margit (*halkabban*): Hát csakugyan nincs szükséged rám?

Kamilla (*enyhén*): Nincs . . . (*Távolodnak.*)

Gartenlaub (*feláll és meghajlik*): Kezét csókolom Gáti-Szász kisasszony... (*Ismét leül.*)

Kamilla (*már a küszöbön, Margithoz*): S ne megint olyan soká . . .

Margit: Nem . . . (*Tétován áll.*)

Kamilla: Akarsz még valamit?

Margit: Azt akartam kérdezni . . . A kisleánya . . .

Kamilla: A Sándoré? Oh már rég láttam szegényt . . . nem volt időm . . . a temetésre se hozattuk el az intézetből... Egy gyermek...

Margit: Az anyja?

Kamilla (*egy bizonytalan kézmozdulattal*): Oh az anyja! . . . hol van az már, — az anyja! Isten veled. (*Margit el.*)

HARMADIK JELENET.

Kamilla, Gartenlaub.

Kamilla: No kedves Gartenlaub — (*à nous deux*) . . .

Gartenlaub (*naiv titokzatossággal*): Tudja, hogy én ismertem a Gáti-Szász kisasszony édes apját?

Kamilla: Ön mindenkit ismert, kedves Gartenlaub . . .

Gartenlaub: Hires kártyás volt. Egy bivaly.

Kamilla: Hagyjuk ezt.

Gartenlaub: Holott nem nyert . . . a vége az lett, hogy semmit sem nyert . . . Sőt! A hires bivalyok sohse nyernek végül, különös... Itt is csak a középszerüségek boldogulnak . . . Kis poéntér — biztos haszon, — nagy bank-

adó: hajhó! hajhó! Ez is romba dőlt egy halom kártyán, szegény.

Kamilla (*szeliden*): Hagyja békén.

Gartenlaub: Hát bántom én? Ellenkezőleg. Az emléke igen kedves előttem. Egy vigasztalás. Mert nekem sincs már semmim.

Kamilla: Hát Gartenlaub Mór, az iró?

Gartenlaub (*felderülve*): A fiam? Engedelmet kérek — őt nem a kártyán nyertem . . .

Kamilla: Mindjárt gondoltam.

Gartenlaub (*boldogan*): Mért gondolta?

Kamilla: Mert kinek lett volna szive hozzá, hogy őt elveszitse? . . .

Gartenlaub (*elragadtatva*): Oh lássa, csak maga tud ilyeneket mondani, Bolzay kisasszony. Mint a zsir, mint a balzsam, rá egyenesen az ember szivére.

Kamilla (*aki az asztalhoz ment és keresgélt az irások között*): Keveset aludtam, kedves Gartenlaub . . .

Gartenlaub: Ezt láttam rögtön . . . Ha szabad mondanom, kissé sápadt ma reggel, kissé —

Kamilla (*könnyedén*): Oh ez nem a virrasztásoktól van . . . Ez attól van . . . Ez a szerelem.

Gartenlaub (*boldogan, de kétkedően*): Oh a szerelem! A szerelem! A nagy bizserge! A nagy ellenpass a többi számos bajokkal szemben . . . Mindég brutál! Mindég kilenc! Mindegy. E gyakori virrasztásokban én ugyszólván büntársa vagyok Bolzay kisasszonynak . . .

Kamilla (*enyhén*): Ön nekem büntársam, csakugyan . . . Hogy itt küzködöm még, ebben a látszólag igen fényes házban . . .

Gartenlaub (*félénken*): Dehát meg tud élni ez irásokból, e másolásokból . . .

Kamilla: Nem arról van szó, hogy megéljek...

Gartenlaub: Az efajta munka nem a metiér-je a kisasszonynak . . . Hát magának való ez? egy Bolzay-lány! Olykor szinte restelkedem . . .

Kamilla: Én nem . . .

Gartenlaub: Mintha megaláznám a kisasszonyt . . .

Kamilla (*remegőn*): Engem nem alázhat meg senki.

Gartenlaub (*rögtön engedékeny*): Isten ments . . . Hát itt van az uj munka . . . (*Ki akarja bontani a magával hozott iratcsomót.*)

Kamilla: Az igazság az, — igazság! . . . a helyzet mondjuk az, hogy e munka, ha nem is valami felemelő, mégis közelebb hoz magához, aki nem vagyok sem tétlen, sem gyáva lány. Márcsak az, hogy ezekben a nehéz időkben valami hasznomat tudom venni. A helyzet továbbá, hogy önök mind a ketten, ön is, a fia is nagyon kedvesek hozzám, igazán jó barátaim, ami szinte érthetetlen . . . Az ifjabbik Gartenlaubot, a főszerkesztőt, meggyanusithatnám ugyan, hogy az ő ragaszkodása holmi titkos vonzalmakat jelent, de már ön, kedves öreg falomb, nem fogja azt mondani, hogy szerelmes belém.

Gartenlaub (*önkéntelen és bonhomiával*): Miért nem? (*De rögtön korrigálva magát*): Isten ments. (*És meggyőződéssel*) Oh nálam egész egyszerü az ügy, bensőséges is, amint mondják, de egész egyszerü. Én Bolzay Sán-

dor urhoz is nagyon ragaszkodtam — én csodáltam őtet, mint egy rendkivüli, mint egy nagyszerü embert, akit talán meg sem értettem, meg sem tudtam érteni, ki vagyok én? Csak vakon engedelmeskedtem, ha valamit parancsolt és boldog voltam, ha ide-oda küldözgetett engem s rámbizott dolgokat, egészen kis dolgokat . . . egy levelet a szekrénybe, egy üzenetet az ügyvédnek, a kártumi csoportnak, vagy más embereknek . . . Épen igy ragaszkodom, ha szabad mondanom, Bolzay kisasszonyhoz és kimondhatlanul jól esik nekem, hogy ugynevezett „üzleti összeköttetésünk" révén gyakran láthatom Bolzay kisasszonyt, kinek esnék ez rosszul szabad kérdeznem . . .? A feleségemet eltemettem, üzletem már rég nincs, sok viharokon átjöttem, mint egy hajóskapitány, de mosolyogva, mi van? semmi! A bizodalom. Egy egészen kis poentér vagyok. A fiam is a legőszintébb barátja a kisasszonynak, — magam is az leszek, engedje meg . . . Csekély erőmhöz képest rendelkezésére állok és rendelkezésére fogok állani, ameddig csak élek. A régi időkből, tetszik tudni, sok embert ismerek, egy csomó uj embert is, ugyszólván mindenkit ismerek, aki csak van és él és engem is ismer mindenki, az öreg Gari bácsi itt, az öreg Gari bácsi ott, mindenütt, — olyan népszerü vagyok, mint egy aviatikus a levegőben, vagy egy jokey a lovon, — a fiam mind szebbé teszi a nevemet. De azért én tudom jól, mit jelent szerencsétlenség: — én Bolzay kisasszonynak legalázatosabb szolgája vagyok.

Kamilla (*egy percig nézi meghatottan s érdeklődve*): Nagyon kedves, nagyon köszönöm. (*A kezét nyujtja.*)

Gartenlaub: Hát itt van az uj munka . . .

Kamilla: Itt van a régi. (*Egy csomó irást nyujt át. Gartenlaub átveszi.*) Köszönöm.

Kamilla (*tétován*): Hanem megálljunk csak...

Gartenlaub: Kérem . . . Parancsol . . .

Kamilla (*tétován*): Én istenem . . . (*Az átvett iratokban lapozgatva.*) Hát nézzük csak... mi is ez?

Gartenlaub: Van ottan minden kérem, egy egész pot-pourri . . . Van ott két sommás kereset, válóper, hamis csőd, néhány uj beadvány — ezeket inkább gépirni kellene...

Kamilla (*egyszerüen*): Gépirni nem tudok . . .

Gartenlaub: Ugy is jó lesz, gépirás nélkül is jó lesz . . . majd elrendezem. Az ügyvéd nagyon jó barátom . . . az ügyvéd, aki rámbizta ezeket az ügyeket — Komáromi . . . tetszik ismerni . . . nagyon el van foglalva, kitünő iroda, zsufolt iroda, a segédek nem győzik . . .

Kamilla (*az egyik periratot olvasva*): „Günzburg Ottilia bárónő — Ehrmann, Münz és Ottasy ellen".

Gartenlaub: Ezek a Günzburg-birtokok bérlői . . . Nem egészen érdektelen iratok kérem . . . A bárónő felmondja a bérletet . . . idő előtt . . . nyilván nagyon rosszkedvü a bárónő . . . nyilván a kanonok befolyásolja . . . tudja, hogy van egy kanonok bátyja, Günzburg Tamás, aki nagyon haragszik a zsidókra, nyilván, mert ő is az volt, mert hiszen mindenki

az volt régen, de speciel ő, még csak nem is olyan régen, talán mindössze negyven, negyvenöt esztendeje, hogy a család kitért és Tamás pap lett, a legnagyobb chic kedvéért, holott én még ismertem az apját a nagy göndör szakállával . . . (*Kamilla tovább lapoz és nézegeti az irásokat.*) Az a másik csomó ottan, a telekkönyv . . . igen . . . és bizalmas — csak nekem adták ide . . . ez is mind a Komáromi kezében van s kitünően fizet, ha ugyan lehet mondani, elég jól fizet mondjuk, zsiros per miért ne fizessen . . .

Kamilla (*elmélyedve*): És én lemásoljam ezt?...

Gartenlaub (*öntudatlanul*): Inkább gépirni kellene . . .

Kamilla: A Günzburg telekkönyvét? . . .

Gartenlaub (*feleszmélve*): Oh csakugyan, ez egy kissé, hogy mondjam, a mai szituációban —

Kamilla (*küzködve*): Ezt nem . . . ezt nem . . .

Gartenlaub: Bocsánatot kérek, engem csak a fizetési szempont . . . Ugy látom azonban Bolzay kisasszony, nem nagyon lelkesedik Günzburg bárónőért, a fiam se, abszolute . . . El se megy az ünnepélyére, valami májusi ünnepélye lesz ma hallom, a villájában, Gödöllőn . . . El se megy a fiam. Igaz, hogy a bárónő nem hitta meg, de semmi esetre sem ment volna. A kisasszonyt meghivta?

Kamilla (*egyre az irásokkal van elfoglalva*): Ezek a papirok a Günzburg kezébe kerülhetnek és megismerheti az én irásomat . . .

Gartenlaub: Oh van egy mód kérem, egy expediens . . . Az életben mindig akad egy expediens . . . Ha elváltoztatná az irását? . . .

Kamilla: Én nem tudom elváltoztatni az irásomat. De elváltoztatva is csak én irtam volna.

Gartenlaub: Ez esetben tehát ne is vitatkozzunk tovább . . . Kérem vissza Ehrmann urakat . . . nem is valami finom társaság. Engem, ismétlem, csak a fizetési szempont . . . (*Kamilla hallgat.*) De hát amint parancsolja Bolzay kisasszony. (*Átvette volt az irásokat, elteszi s feláll. Aztán lapozgatva a már előbb átvett irások között.*) Itt rendben van minden kérem?

Kamilla (*merengőn*): Azt hiszem minden.

Gartenlaub: Ugy hát én most . . . (*Miközben egy másik zsebébe helyezné a Kamilla irásait*): Ez idejön . . . (*Menni készül*).

Kamilla (*tétován, az irásait jelezve*): Mit gondol, mennyi lesz az?

Gartenlaub (*a tenyerén méregetve*): Talán huszonöt—harminc forint . . .

Kamilla (*örvendezőn*): Forint? . . . (*Hirtelen elhatározással*). Vajjon volna oly szives, kedves Gartenlaub előlegezni nekem ezt az összeget? . . . most rögtön? . . .

Gartenlaub (*készséggel és sietve a tárcáját keresve*): Oh hogyne! Természetesen! Miért ne? a legnagyobb örömmel, a legnagyobb örömmel . . . Boldog vagyok, boldog lennék . . . (*Közben könnyedén megtántorodva, valami fájó restelkedéssel pillant Kamillára*).

Kamilla (*megértve*): No nem baj, nem baj, kedves Gartenlaub . . . Nem szégyen . . . Önnek sincs . . . de hát nem baj, nem baj . . .

Gartenlaub: Tudniilik . . . de hát mit magya-

rázgassak... a fiamat csak délben látom, játék meg csak este van...

Kamilla: Ez a huszonöt forint amugy se sokat segitene rajtam...

Gartenlaub: Hát persze, mi az huszonöt forint?...

Kamilla: Valami nagyobb összeget, mit gondol?... Nem ismer valakit, aki adna nekem kölcsön?

Gartenlaub: Pénzt senki sem ad kölcsön — mindenki csak kér... Kapni pedig csak az kap, akinek nem kell... Vajha nekem volna ... Minden szegény embernek jó szive van, mondják... holott az én szivem még ha gazdag volnék is... be szivesen, istenem! Hacsak tiz évvel ezelőtt ismertem volna a kisasszonyt...

Kamilla (*kezét nyujtva*): Hát isten önnel öreg Gartenlaub. Az ifjabbat tisztelem. Majd legközelebb megint fogok irni neki... a lapjának... Van egy egész csomó szomoru kis történetem... Nemsokára, majd ha kissé letelik a gyászom...

Gartenlaub (*távolodva*): Köszönöm, köszönöm... És a viszontlátásra még ma délután ... hozom a pénzt ezekért az irásokért. És tessék nekem megbocsájtani... és tessék elfelejteni...

NEGYEDIK JELENET.

Kamilla, Gartenlaub, Boci.

Boci (*a középről*).

Kamilla (*megpillantva*): Mi az?

Boci (*csak a küszöbön*): A kegyelmes jön fel...

Gartenlaub (*meghajtva magát*): Sietek, kezét csókolom . . .

Boci (*el*).

Kamilla (*kéz kézben Gartenlaubbal*): Mért néz olyan különösen?

Gartenlaub: Isten ments. Semmiért. Kissé sápadt a kisasszony.

Kamilla: Tudom . . .

Gartenlaub: Kétségbe vagyok esve . . . ha tudnék valamit . . . ha tudnám honnan . . .

Kamilla (*visszatartva*): Gondolkodjon egy kissé . . . Maga olyan okos ember . . .

Gartenlaub (*keserün*): Oh, nem ész kérdése . . . Ellenkezőleg. Csak buta emberek jutnak pénzhez . . .

Kamilla: Valami tanácsot . . .

Gartenlaub (*meghatva*): Oh, tanácsot kér! Igazi keresztény . . . Talán az ezredes ur aláirása . . . azaz dehogy, nem lehet . . . Az ezredes ur nagyon angazsálva van . . . Valami más . . . valami garanciát ha volna . . . egyszerüen valami értéktárgy, például — (*körülnéz a szobában*) például egy ékszer!

Kamilla: Egy ékszer! (*Guny*). Az apám rendjelei legfeljebb . . .

Gartenlaub: Sajnos . . .

Boci (*ismét a középről*): Kisasszony . . .

Kamilla: No isten önnel. (*Gartenlaub távolodik*). És . . . és . . . Gartenlaub . . . (*Gartenlaub megáll.*) Tudja mit . . . (*Kacag*) S mégis csak hagyja itt nekem azokat az Ehrmann urakat . . . azt a Günzburg-féle okmányt, a telekkönyvet . . . Lemásolom . . .

Gartenlaub: Nem, nem . . .

Kamilla: Akarom! (*Gyorsan átveszi az irásokat s valami szögletbe hajitja.*)

(*Boci utat nyit Fábrinak és el.*)

ÖTÖDIK JELENET.

Kamilla, Gartenlaub, Fábry Pál.

Fábry (*igen finom, minden mágnásnál finomabb és vékony, nervozus, kihivó*): Oh az a gyönyörü hangja: Akarom! Mint egy vezényszó . . . Egy egész hadsereg elindulna rajta. (*A Kamilla kezéhez hajlik, hogy megcsókolja.*)

Kamilla (*elháritva*): Nem . . . nem . . .

Fábry: Kár. (*A Kamilla ideges és boszus jelére, végre észreveszi Gartenlaubot.*) Áh, igen, igen, ez a kedves Gartenlaub. (*Előkelően feléje int.*) Jó reggelt . . . ilyen korán, öreg ember?

Gartenlaub (*nagyon udvariasan*): Én ugyanazt mondhatnám a kegyelmes urnak . . .

Fábry (*inkább Kamillához*): Oh én már egy nagyot lovagoltam — május elseje, virágok, napfény és minden. A ligetben láttam egy madarat, egy igazi madarat egy faágon. Lihegő vágta, mint egy kadét. Hideg zuhany s massage utána, mint egy norvég. Hát ön Gartenlaub . . .?

Gartenlaub (*a szava elé vágva*): Fölösleges kérdeznie, kegyelmes ur . . . Én nem lovagolok. Ha nem csalódom, méltóztatik is tudni . . .

Fábry: Massage?

Gartenlaub: Néha a gőzfürdőben.

Kamilla *(Fábryhoz)*: Üljön le . . . rá is gyujthat . . . az ablak nyitva . . .

Fábry: Oh nagyon kegyes. *(Elővette a szivartárcáját.)*

Kamilla: Micsoda szivarok? Jó szivarok?

Fábry (*kicsinylőleg, de szerényen*): Hm, jó szivar . . .

Kamilla: Majd Gartenlaub megmondja . . .

Fábry (*Gartenlaubhoz*): Parancsoljon . . .

Gartenlaub: Oh csak kiveszek egyet . . . kiveszek . . .

Fábry: Bolzay kisasszonynak fogok küldeni, ha megengedi, egy nagy doboz angol cigarettát — *Royal Oxford* — gondolom az őrnagy ur is nagyon szereti őket . . . *Royal Oxford.* Hát a tavaszi lóversenyeken lesz szerencsém?

Gartenlaub: De hiszen . . .

Fábry (*csak tovább*): Két szőke ló s négy sárga kerék rendelkezésére áll . . . Egy könnyü talyigám is van, egy pannier-em, ha hajtani akarna . . .

Gartenlaub: A kegyelmes ur, olvastam, sokat nevezett, egy egész ménest nevezett, ha szabad mondanom.

Fábry *(mindig Kamillához)*: Dresst is cseréltem! Tudja? Egészen vörös test, vörös sapka, vörös haj — a jokey-m skót, egy bibornok!

Gartenlaub (*aki kezdi magát jól érezni, örökkön derüs és optimista*): A kegyelmes ur jokeyja a hires Goodin?

Kamilla (*önkéntelen*): Oh dehogy . . . a kis Mac Leen.

Fábry (*Gartenlaubhoz*): Ön nem tudja a

dolgokat, ön meglepően nem tudja a dolgokat, holott nyilván jár a versenyekre.

Gartenlaub: Hát ki nem jár a versenyekre kérem? Van olyan művelt ember? Mindenki aki csak van és él . . . épen arra gondoltam, hogy leszek bátor megkérdezni a kétévesek nyerőjét . . . Ha olyan kegyes volna, egy *tipp* —

Fábry (*mulattatva*): Ne mondja azt: *Tipp.* Mondja: *tuyau.*

Gartenlaub: Ahogy parancsolja. Tüjó. Az ember ne legyen nehézkes.

Fábry: Jöjjön. Megsugom.

Gartenlaub (*boldogan*): Oh, Bolzay kisasszony előtt azt hiszem . . .

Fábry: A világért sem. Csak magának. Jöjjön.

Gartenlaub (*engedve és Fábryhoz hajolva*): Kérem . . .

Fábry (*halkan és hidegen*): Az ördög vigye el már magát innen.

Gartenlaub (*megremeg, felébred. De uralkodik magán és mosolyogva*): Igen különös neve van, egy kissé hosszu neve . . . még sem lehet elfelejteni . . . nem. (*Hátrál.*)

Kamilla (*aki észrevette a felindulását*): Mi lelte? Mit jelent ez?

Fábry: Gartenlaub urnak talán dolga van . . .

Kamilla (*Felindultan*): Gartenlaub különben is menni készült. Önnek nincs joga itt rendelkezni. És én megtiltom —

Fábry (*nyugodtan*): Nem hiszem, hogy megbántottam . . .

Gartenlaub (*egyszerüen*): Oh engem nem . . . hogyan tetszik azt képzelni, hogy engem meg-

bántson? (*Kamillához*): De csakugyan dolgom van . . . hiszen méltóztatik tudni . . . A viszontlátásra, délután . . .

Kamilla (*a küszöbig kiséri*): A viszontlátásra kedves Gartenlaub.

Gartenlaub (*el*).

HATODIK JELENET.

Kamilla, Fábry Pál, majd a **Günzburg gyerekek,** (kívülről) **Boci.**

Kamilla (*visszakerülve és hevesen*): S ha én most magát akarnám? . . .

Fábry (*mosolyogva*): Próbálja meg . . .

Kamilla: Az ön háza, mi?

Fábry: Ha nem csalódom.

Kamilla: Csalódik. Ez *itt* a Bolzay ezredesé s az enyém . . . Hát gyorsan . . . Mit akar? . . . ha olyan sürgős magának, hogy el kellett ijesztenie ezt a szegény Gartenlaubot.

Fábry: Én két szőke lovat s egy sárga phaétont ajánlottam Bolzay kisasszonynak . . .

Kamilla: S a komornámnak vajjon mit ajánlott?

Fábry (*homályosan*): A komornájának?

Kamilla (*csak folytatva*): S a cigányoknak, akiket fel mer küldeni ide, rám uszit mint egy színésznőre . . .

Fábry (*hirtelen emlékezéssel*): Oh! . . . még a mult hónapban! . . . Tudja —

Kamilla (*a szavai elé vágva*): Nem akarok tudni semmit.

Fábry: Oh a komornája, a cigányok — szavak, tréfák, — egy öreg ember . . .

Kamilla (*halkan és restelkedőn*): Oh ismerem ezt az öreg embert, aki befonja a fejét rózsakoszoruval . . .

Fábry: Mint egy szatir. No fogja rám. Kegyed ugy beszél, nem is mint egy leány szokott, de mint egy asszony . . .

Kamilla (*megremegve*): Mint egy asszony . . .

Fábry: Ez oly izgató . . .

Kamilla: Oh hagyja . . . hagyja . . . Ezt a modort is ismerem, ezeket az ötleteket is . . . az összes bizarságait, amelyekkel gyötri az embert — az egész stilusát ismerem . . . Már százszor megmondtam, hogy ön csakugyan nagy ur (*mind fokozódó felindulással*): — a kegyelmes! és én csodálom és én el vagyok ragadtatva . . . el vagyok ragadtatva . . .

Fábry (*egy csöppet idegesen*): Maga nem ért engem Kamilla... maga téved... Mondja, mit akar? Parancsoljon... Bennem nincs gőg, oh alig van... csak mámor van bennem — oh az van, csak az élet van bennem, a nagy mámor! Parancsoljon. A Gartenlaubokat is lenyelem a kedvéért, mind a kettőt, a fiatalt s az öreget... Letegezem őket, gyöngéden, mint az egri püspököt.

Kamilla: Gartenlaub elszegényedett, ön meggazdagodott, ez az egész.

Fábry: Oh ne álmodjon. Ezt már nem, ezt már nem. Ez az olyan bolond ujságokba való, mint amilyet a barátja ir — a „Szabadulás"-ba. Én már századok óta vagyok gazdag, mit tudom én, az apáim vérében már Tas óta, csekélység!

Kamilla: Oh Tas! Ki az?

Fábry: Ne nevessen. Az egy magyar vezér. Egy kitünő ember. Valami egy ló s egy kard között. Egy vagyongyüjtő. Mert én egymagamban csak elszegényedni tudtam volna. Mi vagyok én a szónak gazdasági értelmében? Egy naiva.

Kamilla (*mindég idegesen*): Egy ravasz! Még ugy-e ön fizet a lakóinak, a bérlőinek, a lovainak . . .

Fábry: Bérlőim nincsenek. Ez igaz. A föld az enyém — én járok rajta. De a lakóimért — igenis fizettem, a lovaimért is . . . s nem tudom melyikért többet.

Kamilla: Igen hizelgő.

Fábry (*csak folytatva*): S azt sem tudom, melyik futott jobban. (*Kamilla elrejti a nevetését.*) No lám . . . Hát adja a kezét, gyorsan.

Kamilla: Nem.

Fábry: Miért?

Kamilla: Mert nem akarom.

Fábry: Oh az isteni hangja megint . . . A komandó!

Kamilla: Hagyja a hangomat.

Fábry: Mért hogy olyan lázas mindig, forró, mély és bánatos, miért?

Kamilla: Azért.

Fábry: Majdnem egy férfihangra emlékeztet . . .

Kamilla (*megremegve*): Egy férfihangra?

Fábry: A Bolzay Sándor hangja. (*Egy percig csend. Kamilla távolodik.*) Hová megy?

Kamilla (*megáll*): Sehová. Várok.

(*Egy percig ismét csend.*)

Fábry: Én még hallom ezt a Bolzay Sándort...

Kamilla (*csöndesen*): Én is.

Fábry: Egy kissé neheztelek is rá. Miatta nyilván sehol sem fogjuk látni Bolzay kisasszonyt az idén.

Kamilla (*forrón és rejtetten*): Sehol.

Fábry: Günzburgékhoz sem megy ki ma este?

Kamilla (*unottan*): Oh...

Fábry: A Günzburg ugy hallom, riválisa kegyednek?

Kamilla: Riválisl!

Fábry: Azt tudja-e, hogy mostanság a bérlőit próbálja kitenni?... Egy gyönyörü birtokkoncentrálási terv van itten a szomszéd birtokosokkal.

Kamilla (*nyugtalanul*): Micsoda szomszéd birtokosokkal?

Fábry: Horthánékkal.

Kamilla: De hát bánom is én! Miattam koncentrálhatnak amennyi jólesik...

Fábry: Miattam is. (*Kamillát figyelgetve*): Magát mégis csak mintha bántaná ez... A homlokán néhány szőke fürt selyemből — az egész arca olyan bájosan meggyötört... (*Ujra csend.*) Az éjjel, egy párszor felnéztem az ablakára. Sokáig világos volt. Mit csinált?

Kamilla: Zongoráztam.

Fábry: Késő éjjel?

Kamilla: Egy noctürne-t! (*Pillanatnyi habozás után*): Hát ön kimegy Grünzburgékhoz ma este?

Fábry: Én elutazom egy óra mulva.

Kamilla (*reménykedőn*): Elutazik? Hova? Messzire?

Fábry: Cannes-ba, a feleségemhez, aki hivatott, szegény lélek . . . (*Egy percig csend.*) Én nagyon szeretem a feleségemet. Az idő eljárt. Most már évek óta beteges. Utazom.

Kamilla: Isten vele.

Fábry (*tétován*): S ha visszatérnék . . . mondja csak . . . ha később . . . Ha valamikor elébe állnék, a jövője elé — ha egy napfényes téli reggelen megkínálnám —

Kamilla: Oh, hogy mer igy beszélni . . . (*Egy percig csend.*)

Fábry: Gödöllőre semmi esetre sem mentem volna, még ha nem is utazom el. Sehová különben, ahol fürge fiatalok most már körülrajonghatják, minthogy nincs többé, aki elháritsa őket . . .

Kamilla (*majdnem szemrehányón*): Oh magát alig háritotta el . . . Maga mindég odajött, mindenüvé követett, mindenütt ott volt a nyomomban . . .

Fábry: Mondja mindjárt azt, hogy odatolakodtam.

Kamilla: Tavaly a nagy tribünön . . .

Fábry: Lehetetlen volt ellentállni, a szőke homloka pléin-airben! Valami kifejezhetetlen, szinte félemletes báj áradt az alakjából és körül lebegte . . .

Kamilla: Még emlékszik?

Fábry: Felejthetetlen, abban a sajátságos, ezüstkék ruhában . . .

Kamilla: A holdfényes ruhámban . . .

Fábry: Mac Leen, aki száraz s szivtelen, mint egy szivar, majd leszédült a lováról . . .

Kamilla (*a foga közt*): Egy jokey!

Fábry: S az ezredes, aki elvonult a tisztekkel a mázsálóba s a Bolzay, aki ott maradt, Bolzay Sándor, abban a gyönyörü redingotban az ezüstkék ruha mellett . . .

Kamilla (*nyugtalanul*): Unalmas ez . . . egy régi ruhám . . .

Fábry: Oh ha nekem adná . . .

Kamilla: Mit akar vele?

Fábry (*halkan*): Egy ágytakarót . . .

(*Kamilla a szavába vágna, de ebben a pillanatban kivülről élénk és zajos gyermekhangok, üde és neveletlen kiáltozás, amelyen egy megriadt női hang, a gouvernans hangja küzködik át kétségbeesett egyvelegben. — Egy sivitás. Ugyanakkor Boci a középről.*)

Boci (*Kamillához élénken és mulattatva*): A Günzburg-gyerekek . . .

Kamilla (*idegesen*): Oh nem most . . . nem ide . . . nem akarom.

(*Dörömbölés kivülről az ajtón és kacagás. A női hang is, mindig, kétségbeesetten.*)

Boci: Már itt vannak!

Kamilla: Kiséred be őket a mamához . . . vagy a kis szalonba . . . te is maradj ott velök . . .

(*Távoli dörömbölés és folytonos csengetés.*)

Boci: Oh a kis szörnyetegek. (*Kiszalad.*)

(*Zaj s kiáltozás kivülről. A kisleány hangja:* „Rabló, zsivány! *A kis fiu:* Pofonütlek! *A gouvernans hangja:* „Palkó! Lóri!“ *A Boci kacagása.*)

Kamilla: S az apám, aki fekszik ...

Fábry: Oh azt nem hallani be ... (*az óráját nézi*). De miért is küldi magára ezeket az apró vadállatokat?

Kamilla (*unottan*): Hát tudom én — szeretnek ...

Boci: A kis szalonba vezettem őket. A nagyságos asszony is ott van.

Kamilla (*Bocihoz*): Ferenc még nem jött vissza?

Boci: Még nem. (*El.*)

Kamilla (*bizonytalanul*): Az orvost várom ... Kranzély professzort ...

Fábry: Már nem fogom soká zavarni ...

Kamilla: Azt hittem, utazik, nem?

Fábry: Néhány percem van. (*Egy automobil.*) A kocsim már is jön értem.

Kamilla: Hát nem bánom ... Hát nézze Fábry — röviden, hogy le ne késsék ... kissé közönséges dolog is, nekem mindenesetre szokatlan ... de ha már itt állunk szemtől-szembe ... a portás is itt jár már hallom ... legalább nem mulasztom el ... Elvégre ön ismeri a dolgokat, az egész helyzetet, mindent ... Régi ismerősök vagyunk, barátok! ... Mindössze arról van szó ... mindössze egy kevés türelmet kérünk még ...

Fábry (*elegánsan*): Oh Kamilla ... De hiszen ez megszégyenitő ...

Kamilla: Oh tudom, tudom, ön igen könyörületes.

Fábry (*könnyedén*): Mondja mindjárt, hogy kegyelmes ...

Kamilla: Elnéző irántunk ... Bizonyos

irónikus fajtáju elnézést gyakorol velünk szemben...

Fábry: Meg akarja köszönni?

Kamilla: Isten ments. Mindez oly megalázó, oly gyötrelmes, hogy talán csak a szánalmán mult, valami, nem tudom, valami sajátságos kárörömén, valami beteges gonoszságán mult, ha még itt vagyunk e falak között, ha még itt vagyunk, Bolzay ezredes, az anyám s én, én, mert ugyebár én is számitok valamit, bennem is van egy kevés büszkeség, egy kevés önérzet, sőt! (*kacagva*) ami bennem van... valami leküzdhetetlen vágy, ami elepeszt, ami kerget, micsoda egek után!

Fábry: Oh istenem, csak tudna egy kissé nyugodtabb lenni. Az élet oly egyszerü...

Kamilla: Magának!

Fábry: Oly mulatságos, ha akarná...

Kamilla (*kacagva*): Ha akarnám!... Ami romba dőlt itt körülöttem, daloljak hozzá mi? Körültáncoljam mint a bolond? Vagy adjam meg magam végkép, egy nagyot sikoltva? Mi a mulatságosabb? De hiszen már igy is alig ismerek magamra. Megrémülök néha, — én vagyok-e, én, én, s csakugyan valóság mindez?! Már-már engedek, türök, panasz nélkül. Dolgozom is... igen, dolgozom, küzdök. (*Fábry nevet.*) Oh ne nevessen.

Fábry: Ez gyönyörü! És meddig fog küzdeni?

Kamilla: Meddig? Én istenem... már csak rövid idő kérdése... az apám visszamegy az ezredéhez...

Fábry: Ha ugyan...

Kamilla (*remegõn*): Ha ugyan mit? Ha ugyan nem szabadságolják — ezt akarta mondani? Szóval minden reményemet...

Fábry (*a szavába vágva*): Oh a reményét! Sőt! Lássa, haragszom... attól megkímélhetett volna, hogy kérkednem kelljen... de olyan igaztalan irántam... Egy csomó dolog, amit legjobb szerettem volna elhallgatni...

Kamilla: Beszéljen...

Fábry: Régi ismerősök — barátok, amint az imént mondta, no lássa... Kifelé a maguk számára egyelőre ugy van minden, amint volt — a Bolzay Sándor öngyilkossága előtt. Ami e fölfordulásból ódium származhatott volna, óh látszólagos ódium, Bolzay ezredesre nézve, — elháritottam, vagy legalább is megpróbáltam elháritani. Hozzám nem fordult senki, engem nem kért föl senki, csak azt tehettem, ami módomban volt... Mindössze néhány kisebb pénzügyet rendezhettem el, — voltam bátor elrendezni — egynémely rikitó adósságot s amelyekre már végrehajtás volt kitüzve. Oh apróságok... mindezt kifizettem.

Kamilla: Kifizette?

Fábry: Ami komplikáltabb ügyek lehetnek, ezekhez természetesen nem férhettem, mert hiszen itt bizonyos hivatalbeli eljárás szükséges... Szóval ezek még fennmaradnak, sajnos talán a leglényegesebbek, ami erkölcsi hatásukat illeti. De gyorsan elintézve ezeket is, sok mindent megmenthetnénk.

Kamilla: Megmenthetnénk?

Fábry: Az egész nagy, kinos ügyet egy

tetszetős frázisban, ahogy azt maga szereti: Bolzay Sándor meghalt egy ideáért.

Kamilla: Egy idáért.

Fábry (*intencióval*): Tehát . . .

Kamilla: Tehát a rajongásom is megveszi! Tehát ép azzal rántana le magához, hogy odafönn akarok maradni! Tehát ugy szennyezne be, hogy azt hihessem tiszta maradok?

Fábry (*türelmetlenül*): Oh csak egyszer ne álmodna már!

Kamilla: Hogyan?! Most se?! Amikor csakugyan azt hiszem, hogy álmodok. Amit elrendezett, fizetett . . . ahogy lefogott, ahogy leszögelt aranyszögekkel . . . . A mámora! persze! hogy a nyomoromat, az egész családom nyomorát felitta egy reménységben . . . Ahogy a kezébe ragadt mindent, a multakat is, a jövőt, engem . . . ahogy körülkeritett, megejtett, mint a vadat.

Fábry (*epedőn*): Kamilla . . .

Kamilla: Ah nem, nem, megejtve nem, meg se gyöngülve! — már nem álmodok. Amit adott, amivel tartozom, amivel tartozunk, — amivel Bolzay Sándor . . .

Fábry (*mosolygón és kétkedőn*): Oh . . .

Kamilla (*kétségbeesett energiával*): Amivel Bolzay Sándor tartozik, mindent!

Fábry: Könnyelmü igéretek . . .

Kamilla (*izzón*): Amit én igérek . . .

Fábry (*hevesen és gúnynyal*): Lopnia kellene . . .

Kamilla: Mindent! A vétken tul vagyok, megváltva! A kezem szabad. Nem adtam el magam.

Fábry: Össze fog roskadni mint az a másik, ott jár ahol ő, a hidon —

Kamilla: Annál jobb! Hallgasson!

(*Ebben a pillanatban Ferenc a középről.*)

HETEDIK JELENET.

Kamilla, Fábry Pál, Ferenc, dr. Kranzély, majd **Horthán György.**

Ferenc: Kranzély tanár ur van itt . . .

Kranzély (*sovány, ideges, remegő. Mártir-arc, sok barna haj, kinosan lesimitva mint egy vén asszonyi frizura*). Alászolgája . . . van szerencsém . . . Bolzay kisasszony? . . . van szerencsém (*körültekint*). Hol van a beteg?

Fábry (*Kamillához*): Isten vele.

Kamilla: A viszontlátásra. Jó utat.

Fábry: Minthogy igért, várok — s nem utazom . . .

Kamilla: A viszontlátásra . . .

(*Fábry köszönti Kranzélyt és távozik. A küszöbön találkozik Horthánnal, aki e percben lép be.*)

Kranzély (*Kamillához*): Horthán György üzent nekem s kéretett ide . . . azt hiszem Bolzay kisasszony?

György (*Fábryhoz, aggódón*): Nincs semmi komoly baj?

Fábry (*könnyedén*): Oh semmi! (*El.*)

Kamilla (*miközben Horthán közeledik felé*): Igen, én kértem fel Horthánt e szives közvetitésre, minthogy a tanár urat nem volt szerencsém személyesen — (*Horthánnak kezet nyujt*).

Kranzély: Oh, fölösleges . . . Mindegy . . .

Kamilla: Be fogom kisérni a tanár urat . . .

Kranzély (*elháritón*): Oh azt hiszem . . .

Kamilla (*Ferenchez, aki mozdulatlan állott a küszöbön*): Kisérje be a tanár urat. (*Kranzélyhez.*) Talán előbb a mamával volna szives beszélni . . .

Kranzély: Ahogy tetszik . . .

(*Ferenc átjön a szinen és a jobboldali felső ajtót kinyitja Kranzély előtt. Kranzély el. Ferenc követte.*)

NYOLCADIK JELENET.

Kamilla, György s végül **Amanda nővér s Mariska.**

(*Kamilla, György, mint a büntársak a távozók felé néznek, várják, mint tünnek el Kranzély és Ferenc, mint zárul be az ajtó mögöttük. Akkor gyorsan, mintegy felszabadult epedéssel, megváltva, de kábultan is a gyönyörtől, hogy egyedül vannak, hirtelen egymásnak lendülnek. Napfény az ablak párkányán.*)

Kamilla: György!

György: Kamilla!

Kamilla (*lázasan*): Hát itt vagy . . . hát itt vagy . . . hát végre itt vagy velem, nekem, — az enyém, az enyém!

György: Oh drága szivem! Szerelmem édes . . . az ajkadat, az ajkadat . . .

Kamilla (*remegőn, az arcát fölfelé szegezve*): Igen . . . igen . . .

György: Hadd nézzem még, mielőtt elveszem . . . Hadd nézzem még, amint remeg és

vár, amint megsápad . . . hadd nézzem a helyet, ahová az én ajkam megy el . . .

Kamilla (*alig hallhatóan*): Vedd már . , .

György (*az ajka fölött*): Oly közel van s az utja mégis, mint a végtelen . . .

Kamilla (*mohón*): Oh vedd! vedd! jól, forrón, egészen, egészen —

György (*lázasan*): Kamilla!

Kamilla: Mintha gyülölnél! Mintha megakarnál ölni! Mintha megölnél!

György: Szeretlek!

(*Az ajkuk lázasan összeforr.*)

(*Egy percig csend.*)

Kamilla (*kábultan*): Már nagyon vágytam utánad . . . nagyon kivántalak . . . György, szivem . . . tegnap is . . . az egész nap, az este, az egész éjjel — az egész életemen keresztül . . . (*Boldogan, forrón*): Hát jó reggelt Horthán ur . . .

György: Jó reggelt Bolzay kisasszony . . .

Kamilla (*elragadtatva s forrón*): Jó reggelt, szeretőm!

György (*aki gyönyörüséggel hallgatja ezt*): Hallgass . . .

Kamilla: Még mondjam? Még? (*Forrón, a legteljesebb odaadással.*) Szeretőm! Szeretőm!

György (*forrón, halkan, a legszélsőbb intimitás hangján*): Én is neked: szeretőm! (*Egy percig csend*). De hát vigyázzunk édes . . .

Kamilla (*felocsudva*): Csakugyan . . . (*De megmarad a György karjában s amint ez körülnéz a szobában*): Igen a te virágaid — azt a piros csomót Margit hozta . . . Köszönöm

... köszönöm ... Mintha ő is tudta volna ... Gáti-Szász Margit ...

György: Ma négy hete, hogy az enyém lettél ...

Kamilla (*megremegve*): Négy hete — ma este...

György: Eljössz? ... Vagy eljöhetek ide ... hozzád? ...

Kamilla (*borzongva*): A leányszobámba? ... Csináltattam neked egy kulcsot, egy kis ezüst kulcsot ...

György: Hol van?

Kamilla: Még talán nincs készen ... Be kell, hogy szóljak érte —

György (*epedőn*): Ma este, Kamilla ...

Kamilla (*kábultan*): Micsoda fény! ... S az akác az udvaron ...

György: Ma este ...

Kamilla (*ingadozón*): Hogy jöjjek el hazulról? Micsoda ürügyem? ...

György (*halkan s tétován*): Gödöllő ... a májusi ünnep ... a Günzburg!

Kamilla: De hiszen gyászban vagyok ...

György: Oh egészen intimus est, ugy hallom ... Zene sincs ...

Kamilla (*küzködve*): Az anyám ...

György: Oh ha te akarod ...

Kamilla: Messze is van ... kedvem sincs azokhoz odakünn ...

György: De hiszen nem is kell kijönnöd édes, csak épen hogy elmehetsz hazulról ...

Kamilla: Oh nem, ez veszélyes ... ennyit sok is hazudni ... megtudják, lehetetlen ... Boci elkisérne a vasutra ... Akkor még jobb kimenni ...

György (*epedőn*): Hát jöjj ki szivem . . . magam is ugy szeretném a legjobban, ha kijönnél s akkor elmehetnénk együtt . . .

Kamilla: Mért hogy így szeretnéd a legjobban?

György: Oly édes az, oly szédítő, hogy ott vagy a többiek közt, — mint leány vagy ott s én is ott vagyok körülötted, egyszerüen és tartózkodón mint a többiek, mint akárki, — s nem tudja senki csak mi ketten . . .

Kamilla *(epedőn)*: Csak mi ketten, mondd . . .

György (*csak folytatva*): A gyönyörömet még fokozza . . .

Kamilla: Az enyémet már nem tudja fokozni semmi . . . már messzebb nem mehetek veled . . . Már nem lehetek jobb, nem lehetek odaadóbb, a tiéd vagyok, a tiéd szabadon és minden kényszernél, minden törvénynél mégis rettenetesebben: a tied vagyok az egész szivemmel, a leány gyöngédségével, az asszony szenvedélyével, a tiéd, a tiéd! szűziesen és féktelenül! A tiéd vagyok az életem legnagyobb örömével s a tiéd a fájdalommal is . . .

György (*megdöbbenve*): A fájdalommal? Mit jelent ez?

Kamilla (*hevesen*): Nem! nem! semmit! hallgass!

György *(felindultan s félénken is)*: Ha rejtenéd előttem, ami titkos gyötrelmeid lehetnek . . . Ha megmondhatnám mindazt, —

Kamilla: Ne mondj meg semmit . . .

György: Amim csak van —

Kamilla: Hallgass . . .

György (*hevesen*): Oh ez a gőg!

Kamilla: Ez nem gőg!

György: Mért háritsz el magadtól . . .

Kamilla (*egészen hozzásimulva s megborzongva*): De hát elháritlak? . . .

György (*hevesen*): Az ut szabad előttünk. A nevem a tiéd. Mondd mikor s megesküszünk!

Kamilla (*fájdalmas kicsinyléssel*): Oh! . . . (*Más hang*): S ami mögöttünk van s aki mögöttünk vár?

György (*mindég hevesen és nyugtalanul*): Mögöttünk? Kicsoda? Megcsaltunk valakit?

Kamilla: Ki tudja?

György (*hevesen s megejtve*): Kamilla . . . Oh ez a hang . . . Ez az arc . . . de hát mért nézel igy reám?

Kamilla (*nagyon zengzetes*): Jönni fogsz velem a hidon, ha szeretsz . . .

György: Oh mért gyötörsz?

Kamilla (*heves*): Meg fogsz érteni, mondd?

György: Kamilla . . .

Kamilla: Hogy oda vetettem magam neked, ujjongva, szilajan, György, neked! Hogy habozás nélkül a szeretőd lettem, egy éjszakán a szeretőd! Hogy nem állitott meg semmi, hogy nem tartott vissza semmi, semmi! (*Hangok az előszobában*).

György (*aggódón*): Kamilla . . . (*Mintegy felriadva, egymás mellett. Egy percig csend. Aztán gyötrődve, megzavarva*): Most már nem is tudom . . . annyi minden . . . jönnek is . . . kérhetem-e még? Ma este?

György: Ma éjjel . . .

Kamilla: Látlak-e? Kijösz?

(*Még mielőtt Kamilla felelhetne, Amanda nővér Marikával a küszöbön középről megjelentek, — kéz kézben és feketében.*)

Kamilla (*megpillantva őket s meglepetve*): Amanda nővér . . . (*a kisleány felé*) Marika . . . (*és Horthánhoz*): Kijövök . . . (*A kezét nyujtja. A kisleány egy lépést tett előre s tétován megállt. Az apáca mozdulatlan. György és Kamilla szótlanul nézik egymást. Aztán György, köszöntve az apácát elmegy.*)

KILENCEDIK JELENET.

Kamilla, Amanda nővér, Marika, majd a Günzburg gyerekek és Mártha.

Amanda: A gyermek hazakivánkozott. A gyermek ideges, álmatlan. A mult éjszaka megleptem, amint térdelve az ágyban az ajkához szoritott kezekkel, hogy a többiek meg ne hallják, csöndesen zokogott . . . A mécsvilágnál olyan sápadt volt az arca, szegény kis szenvedő gyermek arca, hogy megrémültem.

Kamilla (*megdöbbenve*): Marika . . .

Amanda: Marikának jobb lesz itthon. Mindenesetre több gondot és ápolást igényel, mint amit az intézet fogyatékos eszközeivel nyujtani tud. Nekünk egyébként, a főtisztelendő főnöknővel egyetemben, bocsánatot kérek, de az volt a benyomásunk, hogy egy kissé el tetszett hanyagolni, egy kissé nagyon is magára tetszett hagyni a gyermeket . . .

Kamilla: Oh!

Amanda (*fölényes irgalommal*): Azaz, hogy az intézetben nem volt magára hagyva, ez nagyon természetes. Igen kedves és érzelmes gyermek, — mi mindannyian körülötte voltunk. De a család részéről, bizonyos, ha szabad mondanom, bizonyos lanyha érdeklődést tapasztaltunk.

Kamilla: Az anyám is, én is, hetenként többször meglátogattuk Marikát. Az utóbbi időben, igaz, elmaradtunk . . .

Amanda: Épen ez . . .

Kamilla: Oh istenem . . . ha tudná kedves nővér . . .

Amanda: Tudom.

Kamilla: Családi szerencsétlenségünk . . .

Amanda (*hidegen*): Kétségkivül . . . (*Egy percig hallgat. Csend. Aztán*): Isten veled Marika . . . (*Ismét csend egy percig. Aztán Kamilla felé*): Ajánlom magam Bolzay kisasszony. (*Megindul.*)

Kamilla (*némi küzködés után*): Amennyiben, néhány nap multán, Marika kipihenné magát itthon . . . s az internátusi dijat, az egész hátralékot, gondolom egy félesztendei hátralékot beküldenők a főtisztelendő főnöknőnek, — mert hiszen ugyebár nem szakithatjuk félbe a neveltetését . . .

Amanda (*megállott volt. Aztán csendesen*): Marikát mindég igen szivesen fogjuk viszontlátni. (*Elmegy.*)

Kamilla (*lerogyva mellé*): Szegény drága gyermek. (*Megcsókolja.*) Hát csakugyan . . . (*A könnyes szemével nézi.*) Micsoda rossz kis ruhácskád van . . . a cipőd is . . .

Marika (*igen enyhén, egy gyermek aki szenvedett*): Nem baj, csakhogy itt vagyok . . . az intézetben tudod . . . (*De nem folytatja, — egy csöppet ijedten s megriadva Kamillához simul a Günzburg gyerekek láttára, akik e pillanatban jönnek be jobbról. Mártha mögöttük.*)

Kamilla (*önkéntelen*): Oh a boldogabbak . . . (*Marikához*) De hát mért félsz?

Mártha (*Kamillához*): Kezét csókolom . . . Bocsánatot is kell kérnem, ha talán zajosan jöttünk . . . A nevelésök egy kissé tökéletlen. A bárónő nem engedi, hogy hozzájuk nyuljak . . . (*Mint aki boldog, hogy kiöntheti a szivét*): Nem is nagyon kivánok különben hozzájuk nyulni . . . a fiunak az a szokása, hogy a kezembe harap, ha nem vigyázok, — de most már nagyon vigyázok . . . Egyébként a bárónő tiszteltetni a kisasszonyt és biztosan elvárja ma estére Gödöllőre.

(*A két gyermek eközben mozdulatlan állott Marika előtt, néhány lépésről való félig intimidált, félig kihivó a kritikai szemlélgetésben. Lóri időközben egy lépést közeledett Kamilla felé, mig Palkó csak tovább vizsgálja Marikát.*)

Lóri (*angyali ártatlansággal*): Kamilla, a mama azt mondja, hogy te fested a hajadat . . . És azt is mondja a mama . . .

Mártha (*elrémülve*): Lóri! . . .

Palkó (*a kis nővére felé*): Nem szabad megmondani . . .

Kamilla: Csak mondjad Lóri . . . És azt is mondja, hogy csak egy szál ruhám van, ugye s hogy nekem kinos kijönni Gödöllőre ugye? . . . Hát mondd meg a mamának, hogy

csak azért is kijövök, az egy szál ruhámban, érted Lóri, csak azért is . . .

Lóri: Majd megmondom. *(Palkó felé megy.)*

Palkó *(végre elszánja magát s Marikához)*: Én vagyok báró Günzburg Pál.

Lóri *(bájos majmolással)*: Én vagyok báró Günzburg Lórika . . .

Kamilla *(Marikához)*: Hát te is mondd meg szépen a nevedet . . .

Marika *(félénken, egy csöppet meg is hunyászkodottan)*: Én vagyok Bolzay Marika.

Palkó *(akinek valami eszébe jutott)*: A te papád, ugye . . .

Kamilla: Palkó! *(Mártához)*: Ah vigye őket, vigye őket.

Mártha *(gyorsan összeszedi őket)*: Tessék jönni . . . tessék jönni . . . Palkó! Lórika! tessenek jönni . . . *(valahogy kifelé tuszkolja őket és Kamillához fordulva már a küszöbön)*: A bárónő kívánságához képest meglátogattuk a kisasszonyt . . . Kezét csókolom kisasszony. *(Elmennek.)*

(Egy percig csend.)

(Marika a Kamilla keblére dőlve csöndesen sir.)

TIZEDIK JELENET.

Kamilla, Marika, majd **Ferenc, Kranzély — a Bolzay ezredes hangja.**

Kamilla: No ne sirj Marika . . . ezek is csak gyerekek . . . no ne sirj . . . nem akarom . . .

Marika: Az intézetben is csak ezt hallom mindég . . . Nem is megyek vissza . . .

Kamilla *(nagyon gyöngéden)*: Dehogy nem . . .

igenis vissza fogsz menni . . . hadd lássák a többi kis leányok, hogy te nem félsz tőlük, csak azért sem félsz tőlük, hogy mégis te vagy a legkülömb . . . mert lesz neked új ruhád, a legszebb ruhád neked lesz és egy kis apró aranyórát is veszek neked . . .

Marika *(a könnyein keresztül)*: Igazán?

Kamilla: Igazán.

Marika *(egy nagyot sóhajtva)*: Már nem sirok. Soha életemben nem sirok többé, ha veszel egy kis aranyórát . . .

(Dél van. Odalenn visszatérő munkástömegek. Semmi zaj, csak a lépések ritmikus dübörgése, mint ahogy katonák vonulnak el, rendben.)

Ferenc *(a középről)*: Tessék jönni ebédelni. Tálalva van.

Kamilla: Kranzély tanár? . . .

Kranzély *(aki e pillanatban jön be jobbról s rögtön Kamillához fordul)*: Semmi baj . . . semmi baj . . . Már megmondtam a méltóságos asszonynak . . . Lelki megrázkódtatás, fixa ideák: a brigád, — ez elmulik. Csak pihenés, pihenés, friss levegő, lehetőleg hegyi levegő . . . egy kis utazás, a Svájc! Ajánlom magam . . . *(Már sietne el.)*

(Ebben a pillanatban, hirtelen, éles zaj hallatszik a szomszéd szobából, mintha egy ablak rándult volna föl. Egy ijedt női hang a zajban: — Bolzayné. És alantról, csengőbben, a lépések koppanása a kövezeten.)

Kamilla *(elrémülve)*: Szent isten . . .

(Kranzély megállott, figyel.)

A hang *(belülről, a Bolzay ezredes hangja)*: A brigád! A brigád!

Kranzély *(idegesen, mint aki különbekhez van szokva)*: Ez semmi, ez semmi . . . fixa ideák: a brigád! Egy katona! Egészen normális — mindenben katonaságot hall és lát . . . Mondtam már: pihenés, hegyi levegő, egy kis utazás! a Svájc! Ajánlom magam . . . *(Elsiet.)*

Függöny.

HARMADIK FELVONÁS.

A Günzburg-villa Gödöllőn, a Hall. A háttérben, középről, két nagy ablak s balról egy szabad kijárat futórózsákkal a konturokon. A márvány küszöbön is egy-egy lehullott rózsa. Az ajtó s az ablakok egy kőtornácra s ezentul a kertre nyilnak. Mély és messzi horizont. Az esteli égbolt, csillag miriád és egy nagy ovál hold, mintegy ezüst citrom a középen. Jobbról, fönn, egy nyitott és virágos üvegajtó, mely szintén a kőtornácra nyilik, ahonnan két alacsony lépcső vezet le a kertbe. Egy másik parkrészlet ez ajtón át: távoli tó, hattyukkal a holdfényben. Egy kisebb ajtó is jobbról. Balról egy széles és kerek hajlásu üvegajtó, mely az ebédlőbe vezet.

Kastélyberendezés, pazar, utánzó, szemi-feudális. Tölgyfa kandalló a jobboldali falban, egy páncélos hős a kandalló körül, egy kerevet párnákkal, keskeny zsöllyék s egy törpe perzsa asztalka. A háttérben jobbról egy zongora s balról egy fiókos empire-szekrény. Balról a középen egy nagyobb kerek asztal, sulyos tölgy s két ó-angol szék.

A kandallón egy lámpa. Az asztalon is. Valami enyhe fény, mély, kéklő és csendes, amelyben van a holdfényből is, mely a tornácot bevilágitja s átdereng az ablakon.

ELSŐ JELENET.

Horthán György, Szenvey, Günzburg Ottilia.

(György a háttér kijáratánál, arccal a parknak. Vár, néz, figyel — odakünn csendes és holdfényes a park. Egy lélek nem jár. Egy távoli toronyóra ütése: tiz óra.)

Szenvey (*egy zsöllyében, merengőn. Egy nagy pohár kávé van előtte a kis asztalon. Egy cigaretta, amelyik elhamvad a kezében. És félig György felé*): A holdfény mérges ital . . . (*Ottilia balról megjelent. Két gyors lépés György felé, de rögtön megáll tétován: a Szenvey jelenléte zavarja. Ez utóbbi rögtön észreveszi ezt*): Oh miattam . . . csak tessék. Itt van a kávém, — épen elég . . . Itt vagyok magamnak én — épen elég . . . (*Már mintegy magának*): Az egyik lámpát végleg el kellene oltani. Talán mind a kettőt. Az összes lámpákat a világon.

Ottilia (*ismét ragyogó. S ismét a vaskos gyöngy nyakék. Szenveyvel nem törődik, egy vállvonogatás s hirtelen tovalebben György felé, a füléhez*): Mért jött el az asztaltól? . . . ilyen gyorsan, mért? mért? Mért olyan türelmetlen, mit akar, kit vár, mit néz? Ez sértő.

György: Szenvey is eljött . . .

Ottilia (*lenézőn*): Egy pozőr! Egy Strausz-akkord a hárfán . . . Őszintén . . .

György: Az éjszakát nézem, a holdat . . .

Ottilia (*halk kacagással*): Oh drága hold! (*Még halkabban s kihivón*): A szivemet nézze, amint dobog . . .

György: Ezt a nyakéket, a gyöngyöket mind — a nyakát . . .

Ottilia (*elháritva s haraggal*): Oh hallgasson . . .

György (*majdnem hevesen*): Tudtam, hogy ki fog jönni utánam, hogy nem hagy itt magamba...

Ottilia: Ah csakugyan! Amikor eljött az asztaltól, amikor kisompolygott ide, mind tudták mért, a többiek is mind! Az egész asztal sugta utána: Bolzay Kamilla! (*Káröröммel és kihivólag*): Hát mért nem jött Kamilla, holott megigérte, nyilván magának is megigérte...

György: Nekem...

Ottilia: Már hires ügy, vigyázzon! Már ki lehet találni... azt is, amit már nem igérgetnek többé...

György: Nem engedhetem...

Ottilia (*gyorsan*): A multkor látták vele, Kamillával, késő este valahol egy kis utcában... Vigyázzon...

György (*remegőn*): Nincs miért vigyáznom... Nem igaz! Nem engedem...

MÁSODIK JELENET.

György, Ottilia, Boglár-Kendyné, Günzburg Tamás, Ercsény Renée, majd **Komáromi.**

Boglár-Kendyné (*balról Günzburg Tamással, akit a kezénél fogva vezet, mint egy nagy gyermeket. Szőke nő, több mint szőke, majdnem fehér. S nagyon vidáman*): Tamáska fog énekelni, fog énekelni...

Renée (*nyulánk, bronz haj és gyanusan sápadt. Két nedves, zöld szem és élesen kifestett száj a haloványban. Követte Boglár-Kendynét s előre sietve s nagyon érdeklődve*): Kamilla?... hát csakugyan nem jött? Nem is ön? (*Ottilia felé ment.*)

Boglár-Kendyné: Gyönyörüen fog énekelni.

Tamás (*fiatal, kedves, elkényeztetett*): Most igy, mindjárt, vacsora után?

Szenvey (*merengőn*): Mit gondolhat a hold, ha lámpákat lát?

Boglár-Kendyné: Most igy mindjárt.

Renée (*Tamás felé*): Az ajka mint a korál —

Ottilia: Egy negyed órácskát hadd aludjon előbb . . .

Tamás (*hálásan*): Drága angyal . . .

Ottilia: Itt ebben a jó puha fauteuilben, szemben a jó isten ragyogó égboltozatával . . . a holddal, a csillagokkal, a májusi éjszakával . . . (*A kerevethez siet, felszedi s hozza a párnákat.*)

Renée (*Szenvey felé*): Oh a hold! (*Tapsol.*) Nézze — kék szerelem! Adjon inni belőle egy kristály pohárral. (*Távolodik és lemegy a kertbe.*)

Szenvey: Nem tehetem. A holdfény mérges ital.

Boglár-Kendyné (*nevetve*): Még párnákat is?

Ottilia: Hogyne! (*Nevetnek. A párnák közé temetik Tamást mint egy kövér baby-t.*)

Szenvey: Tamáska, drága gyermek, ne aludjon . . . az istenért, ne aludjon.

Boglár-Kendyné (*Szenveyhez*): Miért aggódik?

Tamás (*elmerülve s kéjesen*): Már nem hallom. Már-már a szálak gyöngéden megszakadnak. E világhoz nem köt többé semmi. Odavagyok. (*Egy sóhaj, kezdetben lágy szuszogás, mely csöndes s boldog horkolásba modulál.*)

Szenvey (*Ottiliához*): No lássa. Az egész

estémet elrontja. Az egész nagy fényt, mindent. Odakünn ragyog az éjjel, az ember meg szeretné pengetni a holdat mint egy ezüst citerát, május első holdja! — s Günzburg Tamás horkol itt... A lét egész tragédiája.

Ottilia (*lenézőn*): Oh semmi érzéke —

Szenvey (*kacagva*): A végtelen!

Ottilia: Semmi művészi érzéke —

Boglár-Kendyné (*Szenvey felé*): Esküszöm... nem... semmi...

Ottilia: Az olyan finom, olyan arkaikus valami, mikor egy pap, — egy főpap, ül egy karosszékben és alszik és horkol. Nézze milyen gyönyörü. (*Boglár-Kendynéhez*): Te is ülj le szépen ide és nézzed milyen gyönyörü. (*Távolodik és szemtől szembe Komáromival aki balról jön be*): Maga is menjen kedves Komáromi és nézze milyen gyönyörü.

Boglár-Kendyné (*Komáromihoz*): Jöjjön ide mellém.

Komáromi (*Horthán láttára*): Rögtön....

Szenvey (*merengőn*): Legjobb volna a parkban sétálni, a hársfák alatt nyulánk szüzekkel...

Ottilia (*a háttér felé megy. S Szenveyhez*): Ne beszéljen távollevőkről... semmi érzéke...

Boglár-Kendyné (*nevetve Szenveyhez*): Nem. (*Tovább beszélget vele.*)

(*Ottilia még egy pillanatig figyeli amint Komáromi Horthán felé megy s aztán el balról.*)

HARMADIK JELENET.

György, Szenvey, Boglár-Kendyné, Günzburg Tamás, Komáromi.

Komáromi *(Horthánhoz, aki közeledett)*: A vacsora alatt alig válthattunk néhány szót ...

György *(unottan)*: Oh én most már készülök el...

Komáromi: Öt percig mindössze...

György: Ez talán itt nem alkalmas hely ...

Komáromi: Az irodámba nem akar felfáradni. Egynémely sürgős megbizásom van. Voltakép csak azért jöttem ki Gödöllőre. Az édesapja egyenesen felkért reá.

György: Az apám tudta, hogy itt leszek?

Komáromi *(mosolyogva, mint aki mindenbe be van avatva)*: Oh kétségkivül ... legalább is sejtette...

György: Sejtette? Honnan? Ha már kémlelnének is utánam.

Komáromi: Oh kémlelni — ami nyilvánvaló...

György: Nyilvánvaló? Micsoda?

Komáromi: Nem szeretnék eltérni a tárgytól.

György: Én szeretnék.

Komáromi: Bocsánatot kérek, mindez nem tartozik reám. Magánügyekbe még provokálásra sem avatkozom.

György *(kacagva)*: Nekem ugy tetszik, hogy ön provokált...

Komáromi: Hagyjuk a szavakat kedves Horthán... ez üres dolog. A családjának régi barátja vagyok, ezt méltóztatik tudni. Mind-

össze arról van szó, hogy itt próbáltam megtalálni, minthogy másutt nem lehet szerencsém. Egyébként nem fogom soká untatni. A Günzburg-féle bérletpörben...

Görgy *(a szavába vágva)*: A Günzburg-féle bérletpörben az atyám érdekelve lehet, én nem. Ezt már többször kifejtettem. A szomszéd birtokos, a közvetlen szomszéd ő s nem én. Ha a Günzburg-birtokot megkivánta, ám tessék, vágassa ki a határfákat, egyesitsen... Én maradok ahol vagyok, az árkaimon tul s nem mozdulok. Ez minden.

Komáromi: Bocsánat nem... Tessék meggondolni.

György: Nincs mit meggondolnom. Aki gyönge és ijedős természet, az habozhat, tépelődhet, amint tetszik. Én nem. Én hazulról nem várok többé sem jót, sem rosszat, semmit. Ahol megindultam, ott megyek tovább, végig.

Komáromi: Ön nagyon érdekes ember kedves Horthán — sőt! csupa faj... és... és szenvedélyes — oh bocsánat — klasszikus mint egy gladiátor. De bizonyos szülői jogok...

György *(a szavába vágva)*: Bizonyos represszáliák — a fenyegetés! Holmi vagyonközösség megszüntetése, gondnokság, mit tudom én... *(remegő keserüséggel)*: Mindez oly sértő... mindez ugy hangzik, mintha nem tudom micsoda örvénybe szédültem volna bele. Ah, hát vegyék el, vegyék vissza amim van, amit adtak! Ettől még nem pusztulok el... még attól sem, ha dolgoznom kellene...

Komáromi: Oh bizonnyal nem. Ön kész

ügyvéd — gondolom csak egy vizsgája hiányzik — kedves kolléga. És dolgozna, hogyne! A gazdag ember mentsége a kitünő intenció. Mind elmennének a földet kapálni, a követ törni az utfélen, ha erről van szó s ameddig nézhetik a világot egy arany hegy tetejéről.

György *(elborultan)*: Én nem onnan nézem. Én a magam életét nézem. S mindenre kész vagyok.

Komáromi: Mindenre. Tudom. Épen ez az, ami aggasztó.

György: Aggasztó?

Komáromi *(elszántan)*: Ön nem tudja, hogy, hova vezetik el... Mindenre kész, mindenre meg van érve, vannak, akik számitanak erre s még többre is ha lehetséges... Hogy a vagyonával fedezi őket, — egy egész nagy, zavaros ügy — kirántja őket, talpra állitja mindazt, amit szétrobbantott egy pisztolygolyó...

György *(remegőn s fájdalommal)*: Bolzayék... Oh, számitanak reám... ez a nemes, büszke, ez a gőgös nép, aki még a puszta érdeklődést sem engedi meg, elhárit, eltaszit, ha arról volna szó... Oh számitanak reám...

Komáromi *(alattomos)*: Csak várja meg...

György: Oh elég, elég... menjen, menjen... csunya beszéd, menjen...

Komáromi: Bocsánat, nem engem sért... A megbizatásom volt.

György: Oh menjen, menjen...

Szenvey *(Komáromi felé)*: Jőjjön ide kedves... itt jobb helye lesz. *(Feláll.)*

Boglár-Kendyné *(Szenveyhez)*: Hová indul?...

Szenvey *(egy romantikus kézmozdulattal)*: El! A rengetegbe. *(Távolodik.)*

Boglár-Kendyné: Jöjjek én is?

Szenvey: Inkább nem.

Boglár-Kendyné: A hársfák alá mint nyulánk szüz?

Szenvey: Lehetetlen.

Boglár-Kendyné: Ha tudná pedig...

Szenvey *(balfelé pillantva)*: Az ura ott ül bent és oly biztonsággal szivarozik és issza a a kávéját, hogy issza! olyan fönséges nyugalommal, mint a marokkói szultán. Micsoda ember! egy rettenetes ember! Szegény nő — szerelmi rabszolganő, egy szent! Isten vele, *(Hortánhoz megy.)*

Boglár-Kendyné *(Komáromihoz)*: Ha leül, ha leül, — lássa itt van még kávé, egy cigaretta... A pohár szélén az ajka nyoma... *(A negyedpohárnyi kávét, ami Szenvey után maradt, Komáromi elé tolja s egy cigarettát nyujt át.)*

Komáromy *(elháritólag)*: Oh köszönöm...

NEGYEDIK JELENET.

György, Szenvey, Boglár-Kendyné, Tamás, Komáromi, Ercsény Renée, majd **Ottilia.**

Renée *(egy csomó virággal)*: Virágok! S a hattyuk a tó partján. Oh... *(A virágokat Günzburg Tamás ölébe hullatja.)*

Boglár-Kendyné *(Komáromihoz a kávéspohárral)*: Nem akarja?

Renée *(Tamáshoz, aki kinyitja a szemét)*: *How do you do sweet darling?*

Tamás: Az egész nap nem tudtam alud-

ni... Benn voltam a városban, rettenetes! Folyton lázongók jöttek az utcán, vad munkások folyton jöttek, mint egy hadsereg, dübörögve...

Renée: Igen! Oh! Mind csupa öreg ember — még aki fiatal volt köztük, az is öregnek tünt.

Tamás (*áhitatos*): Szent május fájdalma.

Renée: Mind néztük őket, Fábry is az ablakából, gyönyörködve...

Boglár-Kendyné *(Renéehez suttogva)*: Oh Fábry... igaz, hogy Kamillával?...

Renée: Nem igaz... még nem... Egyelőre Horthán...

Boglár-Kendyné: Oh, ilyen hamar Bolzay Sándor után... A mécs ki nem alszik...

Renée: Oh a mécs! Amaz láng volt.

Boglár-Kendyné *(aggódón)*: Hagyjuk. Bolzay Sándor meghalt.

Renée *(borzongva)*: Micsoda halott volt! Elragadó! Felejthetetlen!

Boglár-Kendyné: Te láttad?...

Renée: Majdnem vele temetkeztem...

Boglár-Kendyné: Te láttad?

Renée: Torna vitt el... titokban... Torna, aki a maszkot készitette. Egy nagy, meztelen ember, kiteritve, tubarózsa tónusok. Egy isteni Caracalla, nem, egy Marcus Antonius az átlőtt homlokával...

Boglár-Kendyné *(megremegve)*: Oh! *(Egy percig csend.)* Az idő elmult fölötte is és minden. *(Horthánt jelezve.)* Most az a másik vár, még mindég vár és eped, eped, holtra eped...

Renée *(Horthánt figyelve)*: Ez is különös fiu. Mint egy hosszu, furcsa pálma.

Boglár-Kendyné: Mint egy leperzselt pálma.

Renée: Az a vonzó és gyönyörü, hogy mind elpusztul, aki Kamillát . . . *(Horthán és Szenvey közelednek.)*

Boglár-Kendyné: Vigyázz . . .

Renée *(Horthánhoz)*: Már elmegy?

György: Késő van . . .

Renée: Tiz óra . . .

Boglár-Kendyné *(Szenveyhez)*: Ön már el ment.

Szenvey: Régen.

Boglár-Kendyné *(Horthánhoz)*: Ha várna még egy keveset, elvinnők az autón . . .

György *(elháritón)*: Oh nagyon kedves, köszönöm . . . *(Távolodik.)*

Szenvey: Legjobb volna gyalog menni az uton, mint egy szegény vándor a holdfényben.

Ottilia *(balról s Horthánhoz, aki bucsuzni készül — a hangja inkább rokonszenvező és bánatos, mint kihivó)*: Kinos est magának, mi? No ne tagadja . . . csalódások — máskép gondolta . . .

György: Oh amit az ember gondol . . .

Ottilia: Oly szép azo lykor . . . *(Tartóztatva s vidámabban)* No megálljon . . . vonatja sincs most . . . egy percig még . . .

Boglár-Kendyné *(Szenveyhez, akit kezénél fogva visszatart)*: Várjon . . .

Ottilia: Tamáska fog énekelni . . . *(Egy mosolygással Boglár-Kendyné felé.)*

Boglár-Kendyné *(aki megérti a célzást)*: Gyönyörüen fog énekelni . . .

(*Günzburg Tamás még az elébb felállott volt és távolodott. Komáromi követte.*)

Renée (*álmatagon és mozdulatlanul egy karosszékben Tamás felé*): Kisérjem, cherubin?

Tamás (*már a zongoránál*): Köszönöm. Magam szoktam . . . (*Leül a zongora elé.*)

Renée (*aki egész másra gondol*): Valamit, ami meggyötörne . . .

Boglár-Kendyné: Egy kis franciát a szerelemről . . .

Renée: Valamit, ami összetörne.

Boglár-Kendyné: Egy kis franciát! egy kis franciát!

Tamás (*miközben az ujjai a billentyüket érintik*): Egy kis franciát a szerelemről. (*S a dal cimét jelzi, miközben már a bevezető taktusokat játssza.*) L'Amour . . . (*És énekel.*)

L'Amour est un ange malsain*
Qui frèmit, sanglote et soupire.
Il est plus moelleux qu'un coussin,
Plus subtil que l'air qu'on respire,
Plus provocant qu'un spadassin.

Chacun céde au mauvais dessein
Que vous chuchote et vous inspire
Le Dieu du meurtre et du larcin,
L'Amour.

Il voltige comme un essaim.
C'est le prestigieux vampire
Qui nous saigne et qui nous aspire.
Et nul n'arrache de son sein
Ce perfide et cet assassin,
L'Amour!

* Rollinat.

(*Mind hallgatják mozdulatlan, mulattatva és csendesen. Hangok a nők körében már az utolsó taktusok közben.*) Mint egy angyal! Micsoda hang! Oh édes! Mint egy szent.

Szenvey (*merengőn*): Oly kegyetlen . . .

Renée (*halkan*): Gyilkosság istene . . . Szerelem . . .

Ottilia (*már az utolsó taktusnál a zongorához sietve s gyöngéden*): Tamáskám . . .

Tamás (*megmarad a zongoránál. A nagy tetszést mosolyogva és megelégedetten köszöni meg — s felbuzdulva, alig áll meg játékban, énekben. Most kezdi megint elülről, — ime a bevezető taktusok és ismét az ének*): L'Amour stb.

(*De már az előbb, az első éneklése közben, az utolsó strófáját egy elvonuló vonat zaja kisérte, messziről, egészen enyhén és elmosódva. S most a távoli toronyóra egy negyedet üt tiz után.*)

György (*Szenveyhez*): Az imént jött egy vonat, ugy-e?

Szenvey: Vagy ment.

György: A tizórai gyors . . .

Szenvey (*az óráját nézve*): Negyed tizenegy . . .

György: A vasuttól idáig is kell tiz perc . . .

Szenvey: Kocsin . . .

(*Egy megálló kocsi zaja a mélyben.*)

György (*a veranda küszöbén s megremegve s reménykedőn*): Oh!

Ottilia (*közeledett s nyugtalanul*): Ki az? . . .

Szenvey: Egy elkésett vendég nyilván . . .

Ottilia: Elkésett . . .

Szenvey: Ugy tudom, kegyed várta Bolzay kisasszonyt.

Ottilia: Én esti nyolc órára vártam . . .

Szenvey: Oh ha Bolzay kisasszony jönni akar . . .

Ottilia: Akkor jön akár éjfélkor is . . .

György *(elfojtott felindulással, inkább szerényen, mint kihivón)*: Ha kivánja, rögtön elmehetünk . . .

Ottilia *(megsebezve és csendesen)*: Oh én nem kivánok semmit. (*Mozdulatlan marad a középen. Tamás énekel. A többiek hallgatják.*)

Renée (*Tamás felé, nagyon figyelve az éneket*): Oh ezt hevesebben kellene. (*Hangok halkan.*) Oh bájos! mint egy angyal! mint egy szent! (*És Renée, Ottiliához.*) Ugy-e Lilia? (*S hirtelenül együtt énekel Tamással — s egyszerre a többiek is, Ottilia, Boglár-Kendyné s Komáromi is, akik mind ismerik a dalt, halkan és diskréten együtt énekelnek.*)

Szenvey (*közel a küszöbhöz*): Hogy jön, hogy jön, nagy női árny a szoknyáját megemelve . . . hogy jön, hogy jön szaladva . . . (*halkabban*): Oh azok a gyönyörü lábak, az a csillogó, keskeny lakkcipő . . .

(*Az együttes ének. Igen finom és diskrét és holdfényes.*)

György (*önkéntelenül*): Hogy jön . . .

Szenvey (*megejtve*): Szinte tragikus a ruhája lobogásával, — remegő árnyékfoltok az ösvényeken . . . egészen kék a virágok között — itt van . . . (*Hátrál.*)

György (*előre*): Be szép! (*És szemtől-szembe a gyönyörrel végre*): Kamilla . . .

Kamilla (*titkon a kezét keresve s lihegőn*): Vigyázz . . .

(*Tamás s a többiek épen az utolsó vers-sorhoz értek*): —

„Ce perfide et cet assassin,
L Amour!"

(*Diskrét taps — és megpillantják Kamillát.*)

Hangok (*kissé meglepődve s inkább tartózkodón*): Ah! Kamilla!

(*Tamás a végső akkordot.*)

ÖTÖDIK JELENET.

György, Szenvey, Boglár-Kendyné, Tamás, Komáromi, Renée, Ottilia, Kamilla.

Kamilla (*mozdulatlan a háttérben és a futástól lihegőn*): Jó estét . . .

Ottilia (*inkább gyöngéd nehezteléssel*): Ilyen későn . . .

Kamilla: Lekéstem a vonatról . . .

Renée: Mióta várjuk!... (*Intencióval*): S milyen türelmetlenül — mindnyájan . . .

Kamilla: Nagyon kedves . . . (*Tamás felé*): Megzavartam . . .

Renée (*Kamillához*): Be kár, hogy nem hallotta . . . Még egyszer Tamáska . . .

Tamás (*gálánsan Kamillához*): Oh az a szebbik ének . . .

Ottilia: Egészen ki vagy hevülve . . .

Kamilla: Olyan elhagyatott kis vasuti állomás . . . az a hosszu kihalt ut a kert mentén, a kert is . . . virágok mint a gyertyaszálak... kissé féltem, szaladtam, — korábban kellett volna jönnöm, még alkonyatkor . . . az apám

rosszul volt délben, nem akartam eljönni, amig egészen nyugodt nem lehettem.

Ottilia (*mosolyogva*): Hát te most nyugodt vagy?

Kamilla (*intencióval Horthán felé*): Itt vagyok . . .

Ottilia (*kedvesen*): Horthánnak nem is köszöntél . . .

Kamilla (*csak ő tudja, hogy köszönt*): Nem? (*A kezét nyujtja.*)

Ottilia: Haragban vagytok?

György (*mosolyogva*): Azt hiszem, nem.

Kamilla (*Szenveyhez barátsággal*): Jó estét.

Ottilia (*bemutatva*): Komáromi ügyvéd . . .

Kamilla: Oh névről már ismerem . . .

Komáromi: Igen?

Tamás (*aggódón*): De vajjon vacsorált-e szőke gyermek?

Boglár-Kendyné: Mégis csak a kanonok találja ki a legfontosabbat . . .

Szenvey: A legüdvösebbet . . .

Kamilla: Oh igen, már igen . . .

Ottilia: Tehát nem . . . egy pohár pezsgőt egy kis süteménynyel? . . .

Tamás: Ez az Ur vacsorája . . .

Ottilia: Tamáskám édes, te rendezzél valami különbet. Egy kis remekművet egy tálcán. Te nagyszerüen érted ezt, — egy főpap.

Tamás (*a kezét dörzsölve s finoman*): Néhány fehér halszeletet, kecsesen egymás mellett . . . egy nyájas jérceszárny illatos salátával — májusi ünnepély! Egy vonzó körtét —

Kamilla: Oh köszönöm . . .

Ottilia: Igen! igen! (*Csengetett egy inasnak.*)

Aztán, ha nem akarsz, már nem is kell visszajönnöd, édes . . . A gyerekeket nézd meg ha imádkoztak-e lefekvés előtt? Te is feküdj le szépen, mint egy jó kis fiu, aki szótfogad.

Tamás: Csókolj meg . . . a másik oldalon is . . . reggelre megyek haza, Esztergomba . . . (*Mint egy dogmát Ottiliához*): Légy szigoru a zsidókkal . . .

Ottilia: A jövő héten kijösz megint?

Tamás: Igen, kedves mama . . . (*Int az inasnak, aki követi.*)

Ottilia (*Kamilla felé*): Majd itt velünk egy kis asztalon vagy a zongorán mint egy angol bar-ban, — quick souper. Szépen vesd le a kabátodat, a kalapodat . . .

Kamilla (*egy rejtett pillantással Horthán felé, miközben a kalapja tűjét kihuzza s ugyanakkor Szenveyhez, aki segiteni akar*): Oh köszönöm . . . (*Miközben a kalapját a zongorára helyezi, Ottiliához*): Ez ugye itt maradhat? A kabátom is?

Ottilia: Minden . . .

(*Egy sötét prémes kabát. Levetette. Egész alakja hirtelen kiválik, nyulánk és heves formáival vonzón és meglepőn, mintha egy fürdőköpenyből lépett volna ki. A ruhája a régi estélyi ruha — ezüstkékből komor feketébe. A decoltage meg van toldva átlátszó fekete tüllel. De a nyak megmaradt, enyhén, kivágva, — kinyuló s meztelen. Az arc sápadt, a szemek ragyognak. A haj meglazult egy keveset a kalaptól s a futástól is. Semmi ékszer. Az egész alak szüzies és érzéki, egy csöppet feldult. Az egész alak boldog és mégis titkon gyötrődő.*

Mind nézi, mind érzi a varázsát. Csodálat, irigység, tartózkodás hangulata. Suttogások. Kamilla, tétován, mint aki tudja, hogy bámulják, előbbre jön s megáll.)

Szenvey (*megejtve mint egy tünemény előtt s hátrálva*): Oh májusi ünnep! hát csakugyan, — tavaszi Mária . . . Az ember nézi a szerelmet, amelyik világít.

Kamilla: Az ember néz sok mindent . . .

Boglár-Kendyné: És nem érti.

Renée: Kár, hogy nem hallotta Tamáskát énekelni: „Ce perfide et cet assassin."

HATODIK JELENET.

Előbbiek. Inas, Mártha.

(*Ebben a pillanatban valamelyik szomszéd szobából harsány gyermekrivás és sivitás hangzik. Egy kétségbeesett női hang — a Mártha hangja — s a Tamásé is a tumultusban.*)

Hangok (*inkább mulattatva és kacagva*): „Mi az?" „Palkó, Lórika!" „Oh az édes gyermekek!" „Még nem alszanak?"

Ottilia (*mosolyogva*): Oh semmi . . . nyilván most fektetik le őket. (*Egy ujabb gyermeksivitás — a kisleány hangja, makacs és éles mint egy mozdony-fütty.*)

Szenvey: A menyasszony ágybatérése.

Ottilia (*már idegesen*): Mártha! Mártha!

Mártha (*kivülről s lihegőn*): Rögtön kérem . . .

(*Az inas a tálcával.*)

Ottilia (*az inashoz*): Mi történik odabenn?

Az inas: Palkó és Marika ugy tudom nem

óhajtanak sem imádkozni, sem lefeküdni (*A tálcát az asztalra helyezi.*)

(*Mártha megjelent. Egy csöppet fel van dulva, de tulzás nélkül, a gyermekekkel való viaskodástól.*)

Ottilia (*Márthához*): Mi az?

Mártha (*csöndes kétségbeeséssel*): Beóhajtanak jönni ide . . .

Kamilla (*Mártha felé*): Oh inkább nem . . .

Mártha: Épen amiért meghallották, hogy Bolzay kisasszony van itt . . . s azt hiszik Bolzay Marika is.

Ottilia (*már-már engedve*): Ha nem volna ily későn . . .

Mártha: Már ingben vannak . . .

Ottilia (*az inashoz*): Vigyen süteményt nekik . . . (*Inas el s Márthához*): A főtisztelendő is maradjon velük . . .

Mártha (*már távolodva*): A főtisztelendő velük van és sir.

Ottilia: Sir?

Mártha: Palkó a kezébe harapott.

Ottilia (*Márthához*): Menjen . . .

Boglár-Kendyné (*kacagva*): Oh szegény Tamáska . . . a gyönyörü puha kezébe . . .

(*Mártha el.*)

HETEDIK JELENET.

Előbbiek, Mártha nélkül, majd végül Boglár-Kendy.

(*A toronyóra messziről.*)

Kamilla (*Horthánhoz, halkan*): Az idő mulik.

György: A mi éjszakánk... Tizenegykor van egy vonatunk... egy fél óra mulva...

Kamilla: A többiek is nyilván ekkor —

György: Mindegy. Már alig győzöm bevárni...

Kamilla (*forrón*): Édes...

Ottilia (*közeledve s Horthánhoz*): Hagyja most Kamillát...

Boglár-Kendyné (*a kis asztalhoz kerülve*): Már itt van minden...

Ottilia (*Kamillához*): Ülj le Kamilla...

Boglár-Kendyné: A szeletek kecsesen, egy nyájas jérceszárny...

Kamilla: Nem éhezem... (*Leül a kis asztalhoz*):

Szenvey: A vonzó körte... (*Egy körte után nyul.*)

Ottilia (*Szenveyhez*): Teszi le rögtön,... neveletlen...

Szenvey: Egy süteményt a hattyuknak, a vizen...

Ottilia (*elháritva a kezét*): Nem...

Renée (*aki hallotta ezt és most távolodva Komáromival a jobb háttér felé*): A hattyuk, oh! (*Lemegy a lépcsőn, Komáromi kiséri.*)

Szenvey (*Kamillához*): Érzi az ébredő orgonák illatát?

György (*Kamillához kinálva*): Egy zsemlyét?

Kamilla (*átveszi*): Köszönöm...

György: Öntsek?

Ottilia: Hagyja. (*Ő önt.*) S ne álljanak itt bámészan, mint a sóbálványok. Még nem látták enni Kamillát?

Szenvey: Az olyan intimus dolog, amint

egy fiatal nő magában eszik — egyedül, egy kis asztalnál. Mintha, tudja isten, mit látna az ember, egy kis titkos zugot az életéből. Egy nagy asztalnál, együtt a többiekkel semmi csengése nincs az ügynek. Az állkapcsak elvesznek a többi állkapcsak között, az együttesben, az érdektelen kollektivitásban. De igy magányosan, egyénileg — gyönyörü nézni, követni, élvezni, ha szabad mondanom. A száj, amint megnyilik, a halvány piros mélye, ami látszik — a franciák azt mondják: *le palais!* Az ajkak játéka, a fogak csillogón s a nyelv mely a ritmust adja az egésznek — a nyelv hegye, amint egy pillanatra a száj szögletéhez ér s eltünik, mint egy kis piros gyik...

Boglár-Kendyné (*szemérmetesen*): Oh hallgasson...

Ottilia: Menjen...

György (*Szenveyhez*): Bolzay kisasszonyt zavarja e megfigyelés...

Kamilla (*a Horthán szemébe*): Aki szeret, az néz...

György (*mint Kamilla*): Ha nem beszélhet...

Szenvey: Én meg tudok mondani mindent, a legvakmerőbbet is. Művészet dolga s egyéni varázslat... s amint a két szemem oly bánatos hozzá.

Ottilia: Még sohse néztem...

Szenvey: Kár.

Boglár-Kendyné (*Horthánhoz*): Maga is beszéljen.

György: Oh én már elmondtam mindent.

Ottilia (*Kamillához*): Igaz?

Kamilla (*az első pillanatra zavartan*): Hát

tudom én? Nyilván nem várt, hogy a szivét kisirja... Szeretni —

Szenvey: Izzó türelmetlenség.

Kamilla: Szeretni nem vár senki, sirni sem...

Boglár-Kendyné: Miért, hogy épen sirni kell a szerelemben?

Kamilla (*Ottiliához, aki ismét önteni akar s kinál*): Oh nem, köszönöm, nem kérek többet...

Szenvey: Oh sirni, igen, az szerelem. A nyers szenvedés — egy nyers hal, amelyik vonaglik felaprózva... A többi csak irásművészet.

Boglár-Kendyné (*egy lapszus*): Nem értlek.

Szenvey: Tegezzen. (*Nevetnek.*)

György: A többi, mit gondol Bolzay kisasszony? (*Távolodik és el.*)

Kamilla: Mit gondoljak?

Ottilia (*Szenveyre*): Elviselhetetlen...

Szenvey: Egy süteményt a hattyuknak a vizen... (*Egy sütemény után nyul.*)

Renée (*jobbról a lépcső alján, halkan*): Szenvey! Szenvey! a hattyuk, oh! a hattyuk, nézze csak!

Boglár-Kendyné: Mi az? Én is jövök.

Szenvey (*a küszöbről a kertbe nézve ki a holdfénybe és elragadtatással, mint egy herold*): Májusi ünnep! Párzanak!

Boglár-Kendy (*balról, egy mozdulatlan silhouette*): Giza...

Szenvey (*Boglár-Kendynéhez*): Az ura ne jöjjön...

Boglár-Kendyné (*visszaszólva*): Maradj csak... rögtön... (*Lesiet*).

(*Boglár-Kendy is el — vissza.*)

NYOLCADIK JELENET.

Ottilia, Kamilla, majd **Mártha.**

(*Egy percig csend.*)

(*Kamilla felállott s távolodott.*)

Ottilia (*az asztalnál maradt*): Egy cigarettát Kamilla?

Kamilla (*tagadólag*): Köszönöm . . .

Ottilia (*miután egy pillantást vetett maga körül*): Most mi ketten, igy magunkba — nem furcsa? Mint egy regényben (*könnyedén és nevetve*): az ellenséges nők . . .

Kamilla (*kicsinylőleg*): Oh!

Ottilia: Tudom, hogy neheztelsz.

Kamilla: Ha kijöttem . . .

Ottilia: Nem miattam jöttél . . .

Kamilla: Nem is nagyon vágyódol, azt hiszem, hogy miattad legyen. Elvégre mégis csak hozzád —

Ottilia: Oh hozzám, miattam . . . Ha áldozat ez —

Kamilla (*félig tréfásan*): Ha kinos.

Ottilia: Viszont oly gyöngéd kárpótlás, oly —

Kamilla (*nyugtalanul*): Kárpótlás?

Ottilia: Horthánt —

Kamilla: Horthánt nálunk is láthatom . . .

Ottilia: Ő nem láthat igy, ragyogón, kiöltözve . . .

Kamilla (*aki tudja mit mond*): Még ragyogóbban, ha akarom. A régi ruhám . . .

Ottilia (*aki most felismerí*): Csakugyan . . .

Kamilla (*a decoltaget jelezve*): Megtoldva itt . . . A keblem fehér, ez nem gyász . . .

Ottilia: Sőt!

Kamilla (*dacosan*): Öröm.

Ottila (*a ruhát nézve*): Átföstve úgy látom...

Kamilla: Amennyire lehetett, — holdfényből az éjszakába.

Ottilia (*rosszindulat nélkül*): Olyan ügyes vagy, mint egy színésznő.

Kamilla: Oh ügyes, hogyne! — csak lehetne! Lépten-nyomon mégis csak le vagyok leplezve...

Ottilia (*mulattatva*): Oh a gyermekeim... Palkó, Lórika, akik elárultak, tudom...

Kamilla: Festem a hajamat — angyalom. (*Ottilia kacag.*) S mi minden még! Mesés!

Ottilia: Oh ne légy rossz... hagyjuk ezt, elég...

Kamilla: Hagyjuk. Nem is lehet az, hogy itt vitatkozzam veled, miután az asztalodnál...

Ottilia (*nevetve*): Oh ez nem szempont...

Kamilla: Amint az ember szemtől-szembe áll egymással, olykor elfelejti, hogy evett...

Ottilia (*enyelegve s nevetve*): Elmenni se lehet rögtön...

Kamilla (*mosolyogva*): Nem.

Ottilia: Itt vagy, lefogva a kalitkában, tavaszi Mária, ahogy az a másik mondta. Ugy kellene a mennybe szállnod, hogy elmehessél innen.

Kamilla (*aki tudja mit mond*): A mennybe fogok szállani...

Ottilia (*nevetve*): Hadd lássam...

Kamilla (*megremegve*): Oh ezt nem láthatod... Csak az egy szál ruhámat...

Ottilia (*nevetve*): Szegény...

Kamilla: Bűbájos gyermekfecsegés. A meztelen nyakamat...

Ottilia: Kérkedés! Én is levethetem e gyöngyöt. Nekem sincs mit rejtenem, madárka!

Kamilla: Gyönyörű *dog collar.*

Ottilia: Gyönyörű kék erek a nyakamban, mint neked. (*Leveti a nyakéket.*)

Kamilla: Sőt!

Ottilia: Még hevesebbek...

Kamilla (*megkockáztatva*): Asszonyi nyak.

(*Ebben a pillanatban*):

Mártha (*jobbról*): A gyermekek alszanak.

KILENCEDIK JELENET.

Ottilia, Kamilla, Márta, majd **Horthán György,** majd **inas** s végül **Boglár-Kendy s mások.**

(*„Asszonyi nyak" — Ottila rögtön felelt volna, de Mártha megjelenése megállitotta. Egy hirtelen pillantása a leányra, egy másodpercnyi érdeklődése: a gyermekek — s a tekintete rögtön Kamillához tér vissza, a néma és jelentős tekintete — finom mosolygás az összevont szempillák alól, fölény és meggyanusitás.*)

(*De Mártha megmozdult s a veranda fele siklik a falmentén.*)

Ottilia (*Mártához*): Hova megy arra kisasszony?

Mártha (*kimerülve*): A kertbe, ha szabad. Egy kicsit pihenni egy padra. (*Sóvárgón s boldogan*): Egyedül...

Ottilia: Kegyed ugy beszél, mint egy hold-

kóros. *(Kamillához)*: Nem igaz? *(Mártha nem felel. Egy pillantása Kamillához.)* Menjen. De a hattyukat ne nézze . . .

Mártha *(engedelmes és ártatlan)*: Nem . . . *(Lemegy a lépcsőn.)*

(Kivülről beszélgetés, halk kacagás zaja.)

Kamilla *(pillanatnyi habozás után Mártha felé)*: Ha Horthán urat látja . . .

Ottilia: Csak nem akarsz menni már?

Mártha *(megállva a lépcsőfokon)*: Beküldjem?

György *(aki a tornácon volt)*: Itt vagyok . . . Parancsol?

Ottilia: A legjobb percben . . . Fogja . . . *(A gyöngy colliér-t feléje hajitja. Horthán elfogja.)* Abba a kis szekrénybe kérem . . . valamelyik fiókjába . . . a legalsóba, ha akar oly szives lenni. Köszönöm . . .

Inas *(balról)*: A tálcáért jöttem . . . Elvihetem? *(Az asztalhoz jön. E közben ismét távoli kacagás kivülről. S ugyanakkor balról az ebédlőből vidám férfihangok s csengetés hallatszik. S Ottilia egy kérdő tekintetére)*: Az urak pezsgőznek odabenn . . .

Ottilia *(hátrahajlik a széken s bepillant)*: Mint egy korcsmában . . . *(Kamillához)*: Nézd csak . . .

György *(miután a fiókba helyezte a gyöngyöket, Kamillához, aki a zongora felé ment)*: Ha megengedi, hogy elkisérjem.

Ottilia: Oh nem . . . nem . . . Kamilla még itt marad . . . Ha ön menni akar, megengedem — *(Kamillához)*: Alig egy negyedórája vagy itt . . . Hogy képzeled —

Kamilla (*tétován*): Igaz . . . De későn van, hogy oly későn jöttem . . .

Ottilia: Majd mégy Boglárékkal a motoron.

Kamilla: Nem szivesen.

György (*egyszerüen*): Boldog volnék, ha velem szivesebben . . .

Kamilla: Vonaton. Ez nekem közelebb is . . .

Ottilia: A motor gyorsabb.

György: Éjszaka nem.

(*Boglár-Kendy néhány ur társaságában megjelent balról a küszöbön.*)

Ottilia: Mind a ketten mehetnek Boglárékkal később . . . Az autón van hely elég . . .

Boglár-Kendy: Oh, hogyne! Nagyon szivesen.

Ottilia (*Boglár-Kendy felé*): Előbb szépen hazaviszik Kamillát, aztán Horthánt szállitják le . . . (*Mosolyogva, miközben Boglár-Kendy és egy elegáns fiatal ur visszafordulnak, mig mások az urak közül a tornác felé mennek.*) Hogy valahogy együtt ne maradjanak . . .

Kamilla (*nevetve*): Oh a gyönyörü gondolat! (*Györgyhöz*): No lássa . . .

György (*általánosságban, de már-már irritálva*): Azt hiszem nincs rá mód, hogy megállitsa, akik együtt maradnának . . .

Ottilia: A vágy sokszor — s olykor az élet . . .

György (*elszántan*): Én nem félek.

Kamilla (*rajongón*): Az élet oly jó, oly nagy, oly szép.

György: Vannak, akik elválasztva is együtt maradnak, akik a hegyeket ölelik át tulonnan egy másik kéz után . . .

Kamilla (*egészen halkan*): Vannak, akik meghaltak . . .

György (*suttogva*): Kamilla!

(*Gyötrődve és megkinozva már-már ugy van, mintha egymásnak szédülnének, de az Ottilia hangja éles és heves, megállitja őket.*)

Ottilla (*félig mosolyogva s valami irigy epekedéssel*): Oh elég . .

György (*tétován s bucsuzni készülve*): Ugy hát én . . .

Ottilia (*már csendesebben és mosolygva, de még mindég az előbbi hangulatban*): Mit is mondhatnának még? Maga oly lirai Horthán s Kamilla oly heves, mint egy walkür . . . egy walkür a lovon — oly lendületes! (*Horthánhoz, mulattatva.*) Tudja, hogy nálam ismerte meg? a mult télen, egy este . . . Bolzay Sándor is ott volt szegény . . . a ragyogó ember, — a faraó, a titán!

Kamilla (*önkéntelen*): Oh . . .

Ottilia (*Kamilla felé*): Micsoda idegek! Micsoda idegek! Micsoda különös láz — gyönyörü, titokzatos — mint akibe valami kisértet jár — micsoda leány! Kigyult s megbolygatott, mint egy fáklya, amelyik szalad . . . Vajjon ki kerget? (*Kamilla távolodott.*) No ne menj még Kamilla . . . Ha már kijöttél . . . Maradj még egy keveset . . . maradj még . . . oly szőke vagy, oly vonzó, oly érdekes — mintegy megsebzett . . .

Kamilla (*nevetve*): S mi még?

Ottilia: Azt hiszem, nem alszol eleget . . .

Kamilla: Oh dehogy nem . . .

Ottilia (*nevetve a saját iróniáján*): Látod,

ha nem volnál olyan vad s kijönnél s itt maradnál egy hétig legalább — falun! Ha már ez éjjel itt maradnál, itt aludnál Gödöllőn... Talán meg is mondtad otthon...

Kamilla (*inkább tréfára fogva*): Nem, ezt nem mondtam...

György (*Ottiliához, meghajtva magát*): Én bucsuzom. (*Kezet csókol és Kamillához siet.*)

Ottilia (*mosolyogva s kétkedőn*): Hát csakugyan megy?

Kamilla: Isten vele. (*A kezét nyujtja.*)

György: Bolzay kisasszony...

Kamilla (*halkan, forrón*): A kert mélyén, az uton odakünn, várj...

György (*majdnem egyszerre Kamillával, hogy födje a szavait*): Tudja ugy-e, hogy nagyon sajnálom...

Kamilla: Itt van a kulcs is, ha elkerülnélek... A kis ezüst kulcs... a kaput is nyitja, a szobámat, neked... (*Átcsempészi a kezébe.*)

György: Jó éjt. (*Távolodik.*)

Ottilia (*miután felkönyökölve az asztalon csendesen figyelte őket, most mintegy Horthán helyett*): S mikor láthatom megint?

György (*már a háttérben, megállva s mosolyogva*): Csakugyan —

Ottilia (*mintegy Kamilla helyett*): Jöjjön fel holnap, ha kedve van...

Kamilla (*mosolyogva*): Csakugyan —

Ottilia: No isten vele. (*Az inashoz, akinek csengetett volt*): Horthán urat kisérje.

Boglár-Kendy (*ugyanekkor megjelent balról s az inashoz*): Az ember szerelhet... tiz perc

mulva. (*Inas el. Horthánhoz, akivel kezet fog*): Mi is megyünk . . .

Ottilia: Csak nem?

György (*Boglár-Kendyhez*): A viszontlátásra . . . (*Elmegy.*)

(*Beszélgetés, kacagás a mélyből.*)

Ottilia (*Boglár-Kendyhez*): Giza lenn van a kertben, a többiek is . . . (*Boglár-Kendy megindul a veranda felé*): Meg fog fázni . . .

Boglár-Kendy (*megáll*): Hüvös idő. Igaza van. (*Ismét balfelé megy*): Mégis csak jobb odabenn. Igaza van. (*Bemegy. Férfi-hangok.*)

TIZEDIK JELENET.

Ottilia, Kamilla.

(*Egy percig csend.*)

Kamilla: De hát voltaképen mit akarsz velem? Hát itt vagyok, hát itt maradtam . . .

Ottilia (*még tétován s mind növekvő felindulással*): Igen . . .

Kamilla: A vonatról le fogok késni . . . Mindjárt háromnegyed tizenegy —

Ottilia: Még nincsen . . .

Kamilla: A kertben is félek egyedül . . .

Ottilia: Mondtam már, Boglárék majd elkisérnek . . .

Kamilla: Boglárékkal nem megyek . . . nem akarok . . . A többiekkel se . . . Mind —

Ottilia: Mind oly hitvány, mi?

Kamilla: Oly ostoba s gyülölködő . . .

Ottilia: Olykor elgondolom, vajjon mit mondhatsz rólam. Elrémülök —

Kamilla: Rólad? Nem tudom. Rólad nem is szóltam. Egy árva szót se. Ma délután se, mikor a gyermekeid — a multkor igaz, azt mondtam gondolom . . . oh a multkor, igen, a Fábry estélyekor, emlékszel, mikor egy percre feljöttél hozzám. Valami gonosz erő azt mondtam, ami tetszik nekem . . . ami lefog, leköt — nem volt igazam? Sőt azt is, igen, hogy vonzódom hozzád, oly különös ez, mert — mert az életemben vagy. S emlékek is — az ut melletted vezet el. Őszintén, bennem nincs egy parányi gyülölet, harag se, semmi ellened . . . De hát hogy gyülölködjek, minthogy szeretek?! Az életem oly mély, oly zengzetes, a walkür a lovon, igazad van . . . már-már nem is tudom, hova ragad el! Ha értenél, ha tudnád, ha nem volna egy egészen más világ, amelyben te élsz!...

Ottilia (*megejtve s mind jobban belemélyedve*): Egy más világ... Te szenvedsz is? Ne tagadd, tudom. Sok minden lerí s lekacag rólad, amiről fogalmad nincs . . . Rejtett lihegés, valami nagyszerü, hogy mondjam, valami dallamos kétségbeesés! A hangodat is átszövi — kisasszony! Oly rendkivüli vagy olykor, egészen feldult s mintegy... mintegy kivilágitott — valami tragikus lámpa, ami égne mögötted ...

Kamilla: Hát igen. Bevallom. Szenvedek is.

Ottilia: Mondtam már — valaki, aki kerget.

Kamilla: Valaki, akinek tartozom.

Ottilia: Alig, hogy Bolzay Sándor megölte magát —

Kamilla: Mit jelent —

Ottilia (*csak folytatva*): Rögtön akadt más...

Kamilla (*elképedve*): Oh!

Ottilia (*a Kamilla szavain keresztül csak tovább*): A gyászodat uj gyönyörökbe temetted...

Kamilla (*fölénnyel s rajongón*): Mit tudod te, hová temettem!

Ottilia (*hevesen s gunyolva*): Oly hű vagy!

Kamilla (*forrón s bensőséggel*): Oly hű vagyok!

Ottilia: Ugy kitartsz e sir mellett!...

Kamilla: Ugy kitartok e sir mellett!

Ottilia: Hogy még szeretőbb vagy, még forróbb, még szilajabb mióta nem láttalak! Ami elvonult, még lihegőbben jött vissza és én is mondhatnám: asszonyi nyak, amint nézem a —

Kamilla (*a tenyerével a keblén*): A nyakamat?! (*S kacagva valami hirtelen boldogsággal*): Oh szegény öreg leány! Bolzay — kisasszony! Hát csakugyan? Ez oly különös, oly mulatságos... oly izgató... a nagyszerű elváltozás! A homlokomon a homály? A fény? A szemem?

Ottilia: Mámoros...

Kamilla: Az ajkam is?

Ottilia: Meggyötört.

Kamilla: Az egész alakom...

Ottilia: Kibontakozva mint —

Kamilla: Mint az a nagy fehér nyulánk hattyu ott az éjben... (*Kacagva*): De hát elkésem, elkésem... (*A kalapjáért sietett s ugyanakkor kipillantva*): De micsoda árnyéka van!

Ottilia: Aki meghalt...

Kamilla: Talán. Igen.

Ottilia: A régi kedvesed . . .

Kamilla (*lázasan*): Oh nem! Ez nem! Oh most már —

Ottilia: Szavak!

Kamilla (*csak folytatva*): — ha nem is hiszed . . .

Ottilia: A régi kedvesed!

Kamilla (*önfeledten*): Amaz tudja, hogy nem, aki szeretett!

Ottilia (*megértve*): Oh! Tudja! Oh! eredj innen, eredj!

(*Egy percig csend és mozdulatlanság. Kamilla remegőn áll, a zongorához dőlve. Ottilia feléje fordulva s szemtől szembe vele, megdöbbenve nézi, megejtve és érdeklődve is. Aztán, lassan, az első pillanat nyers hatását a nembeli közösség és elnézés ösztöne váltja fel, — a nő érzése egy másik nő iránt, aki odaadta magát.* De *most már Kamilla a kalapja után nyult, a kabátját érintette. Mély csend egy percig. Aztán*):

Kamilla (*már nyugodtabban, de kimerülve is*): No végre, hogy elmehetek . . .

Ottilia (*csendesen, mintegy legyőzve*): Elmehetsz. Én nem kutatom többé mi volt, mi van . . . nem érdekel többé, elég volt, nem is foglak zavarni többé . . . Akartam, hogy itt légy, te is, Horthán is, mind a ketten . . . az egész nagy hóbort, ami belőletek árad — az egész nagy élet, nem bánom, az egész nagy május, az igazi ünnep! A multak, Bolzay Sándor aki megölte magát, a jelen és ami a mélyben van, ami ragyog és homályos, az egész szédület amiben élsz, — elmult mellettem és nem nézem többé s nem versenyzem.

Egy percig csakugyan gyönyörü volt, az illata, a láza is — a nagy hév ami megcsapja az ember arcát: izzó hazugságok, melyeket a vágy sodor, szinlelések, miket belülről az örömök párnáznak ki, mit tudom én, mindaz amit irigylek, igazad van, egy más faj és egy más világ! Szeretni és kikacagni mindent és legázolni mindent, szeretni és szenvedni is, végiglihegni minden vágyat, az örvény mélyét, — az isteni tébolyt egy emberért! Hát ott vár a kert mélyén, a nagy uton odakünn — eredj. Azontul nem foglak látni többé, őt sem, senkit közületek — eredj!

Kamilla (*megejtve — a kalapjával s a köpenyével a karján s valami bizonytalan kéznyujtással*): A tulsó partról mégegyszer —

Ottilia: Nem . . . (*Feláll.*)

(*Kivülről beszélgetés zaja s kacagás — messziről és közeledve.*)

Kamilla: Ez nem a gyönyör és minden nem szerelem. Egy csomó baj zudult reám, küzködök, vergődöm . . .

Hangok (*a kertből és közeledve*): Lilia! Lilia! (*Elfojtott kacagás.*)

Ottilia: Jövök . . . (*Jobbfelé siet.*)

Kamilla (*halkan s remegőn*): Nélkülözök . . .

Ottilia (*már a küszöbön*): Oh azzal elkéstél, hogy én segitsek — és épen én!

Kamilla (*majdnem sirva*): Uram, megalázkodom . . .

Ottilia (*már a lépcsőn s visszaszólva, hevesen*): Ez nem elég . . . ez még nem elég, nem! (*Lejön.*) Isten veled.

Kamilla: Én is azt hiszem, hogy nem.

TIZENEGYEDIK JELENET.

Kamilla, majd **Boglár-Kendy. Egy elegáns fiatal ur,** majd **Komáromi.**

Kamilla (*mozdulatlan, remegő, elmélyedt.*)

(*Egy automobil a közelben. Ugyanakkor Boglár-Kendy és az elegáns fiatal ur balról. Kamilla mintha nem is látná őket.*

Boglár-Kendy: Hát jön velünk Bolzay kisasszony?

Kamilla (*kábultan*): Oh nem . . . nem . . . köszönöm . . . nem . . . (*Felteszi a kalapját.*)

Az elegáns fiatal ur: Csak nem megy gyalog?

Kamilla: Oh hagyjanak kérem . . . (*A tü ámit gyötrődve a hajába szur.*)

Boglár-Kendy: Amint parancsolja. (*Jobbfelé megy. Az elegáns fiatal ur követi. Már a küszöbön*): Hideg van . . .

Az elegáns fiatal ur: Az inas hozza a kabátokat.

(*Komáromi jött szembe velük a lépcsőn. Most mind a hárman a küszöbön, a lépcsőn, távol.*)

Boglár-Kendy (*Komáromihoz*): A feleségem? . . .

Komáromi: Mind ott vannak a viznél . . .

Az elegáns fiatal ur (*Komáromihoz*): *Good night.* (*A hangjuk elvész, eltünnek.*)

(*Kamilla felvette a köpenyegét s megindul.*)

TIZENKETTEDIK JELENET.

Kamilla, Komáromi.

Komáromi (*Kamilla után*): Ha nem sietne oly nagyon . . . (*Kamilla megfordul, ránéz és*

nem ismeri meg.) Bocsánatot kérek, ha feltartóztatom . . . Ugy látom már nem emlékszik Bolzay kisasszony . . . Komáromi ügyvéd . . .

Kamilla: Ah igen . . . De most már igazán nincs időm.

Komáromi: Néhány szó . . .

Kamilla: Lekésem a vonatról . . .

Komáromi: Néhány igen fontos szó — a Bolzayék érdekében.

Kamilla (*unottan*): Oh!

Komáromi: Már az egész este kerestem az alkalmat, hogy beszélhessek a kisasszonynyal, de alig volt egyedül . . .

Kamilla (*nyugtalanul*): Beszéljen . . .

Komáromi: Bevallom, nem is valami nagyon szivesen . . . Már magában véve is visszatetsző, hogy itt ez első találkozásunkkor egy kinos dologgal hozakodjam elő . . . Mégis, ha megteszem . . .

Kamilla: Beszéljen.

Komáromi: Méltóztatik ismerni a Bolzay Sándor örökét. Egészen röviden: egy csomó kötelezettség, egynémely papirok beváltása, törlesztések, melyekért Bolzay ezredes állt jót. A konzorcium nem mozdult eddig, egy csomó kis ember, aki a pénzét vesztette, ép abban reménykedve, hogy Bolzay ezredes, mint katona nem hurcoltathatja meg a nevét, nem tehet kockára semmit, szóval el fogja kerülni a csődöt. Most már azonban nyilvánvaló, hogy az ezredes nem fizethet s hogy e sajnálatos balsikerben, enyhén szólva, a legnagyobb vesztes ő. E ponton tehát s itt megnyugtathatom, az egész ügy ugyszólván leoldódik róla, viszont

másrészről, sajnos, az ódium az élő helyett a halottat éri. Oly távol dolgozott, Kártumban, — a pénz mind odament s ott is veszett, ellenőrzés nélkül . . . értse meg. A vád, bármennyire igaztalan, de magától adódik . . . s már-már arról van szó, hogy a vállalkozó Bolzay Sándor — bocsánat nem folytatom. Amennyiben az emléke kedves s szent kegyed előtt, aminthogy ugy hallom, tényleg nagyon szerették egymást, tessék megállitani nehány embert, a leghevesebb jajveszékelőket, akik a pénzükért el akarnak menni nem tudom micsoda botrányokig, fantasztikus bünvádak boszujáig, — akik szóval senkit és semmit nem kimélve többé, talán már holnap akcióba lépnek.

Kamilla (*fuldoklón s tagolva*): Ez az ügy is talán önnél van?

Komáromi: Oh isten ments . . . ez esetben hogy is beszélhettem volna . . . ily nyiltsággal . . .

Kamilla: Hogy ennyire be van avatva . . .

Komáromi: Tudniillik nekem hozták az ügyet, napokig nálam volt, mig áttanulmányoztam — egyébként szerencsére ez is csak késleltette a bünügyi folyamatot . . . De aztán visszaadtam, nem vállaltam — én csak élők ellen dolgozom . . . Különben is igen hálátlan komplexum . . . továbbá, bevallom, a Bolzay Sándor álmai e fergetegben, a koncepciói, melyek gyönyörüek, a kártumi hid, a korál utak az arany-sphinx mentén, a nilusi vasut a pálmák alatt, — mindezt tragikus volna még jobban megszaggatni, lerántani a proce-

durák sarába ... S egyéb szempontjaim is, ha már mindent meg kell, hogy mondjak ... Ugyanis Horthán Györgyhöz való viszonyom is leköt ... s lehetetlenné teszi számomra az ügyet. S bár Horthán gyakran félreért engem, épen a hozzá való régi barátságom a magyarázata annak is, hogy ime prevenáltam Bolzay kisasszonyt ... Méltóztatik látni, hogy olykor még akad ügyvéd, aki ember is. (*Meghajtja magát s balfelé megy*).

Kamilla: Köszönöm.

Komáromi *(már az ajtóban)*: S még csak egyet. Ismétlem, mindössze néhány emberről van szó, a legveszélyesebbekről, az úgynevezett vezetőkről, akiket, legalább pillanatnyilag, le kellene, hogy fogjon néhány ezer forinttal, s ezt rögtön, halogatás nélkül, már reggel, még mielőtt a sajtót belármáznák. Az ügy minden áldozatot megér. Bolzay kisasszonynak talán nem is lesz nagyon nehéz az ismerősei, — a barátai közt ... Hogy ne is keressünk nagyon messze, azt hiszem maga Horthán György is készséggel állana rendelkezésére ...

Kamilla *(remegőn)*: Oh menjen kérem, menjen ...

Komáromi *(nagyon simán)*: Gondolja meg akit itt, hallom, ugy neveznek — a rajongó Bolzay-lány! Egy ember, aki meghalt a Golgothán ... *(Elmegy.)*

TIZENHARMADIK JELENET.

Kamilla, majd **Horthán György**, majd végül **Ottilia**, **Boglár-Kendyék**, **Ercsényi Renée**, **Szenvey**, **Komáromi** s mások.

Kamilla *(megdermedve s kábultan)*: Hol?... *(Komáromi elment, — egészen nesztelenül betette az ajtót maga után. Kivülről ekkor a toronyóra ütése hallatszik, — távoli háromnegyed. Mintegy álomban, Kamilla hallgatja ezt, lassanként hátrálni kezd valami alig látható igen finom szédületben — az egész lényének mintegy levél-rezgése ez. S amint igy, hátrálva egyszerre csak a kis szekrényhez dől, mely meginog mögötte, hirtelen féloldalt fordul, feleszmél, megáll. A két keze alatt a szekrény fája, a vonalai, a bronzbetétek, — emlékszik. Még egy pillanat és kihuzza a fiókot, a gyöngyök után nyul, az egész nagy vaskos „dog collar" a kezében — hangjának valami öntudatlan és kinzó megcsuklásával.*

Ebben a pillanatban Horthán a középről. Már kalappal, felöltő, minden — aki várt.)

György *(felindultan)*: Csak várlak az uton...

Kamilla *(remegőn)*: Ah te vagy!

György: Csak várlak s nem jössz...

Kamilla *(aki rejtené a gyöngyöt)*: György...

György *(megdöbbenve)*: Miez? Mit jelent?

Kamilla: György...

György *(mind növekvő elrémüléssel)*: Nem értlek...

Kamilla: Hallgass meg...

György: Kamilla...

Kamilla: E gyöngyöket —

György *(hirtelen)*: Kamilla! Te? Hogyan? Te?! Ki kell, hogy tépjem a szemem...

Kamilla: E gyöngyöket. —

György: Ha megkivántad... érts meg... még fényesebbet —

Kamilla: Oh istenem, nem a kincseidet! A föld porába hajtva a fejem —

(*Kivülről beszélgetés, kacagás, hangok, amelyek közelednek. S az Ottilia hangja.*)

György: A gyöngyöket — (*a Kamilla kezének ront*).

Kamilla: Együtt veled —

György: Kamilla!

Kamilla (*kiegyenesedve a Horthán karján s lázas elragadtatással, — egy nagyszerű kiáltás*): Felnyujtom annak, aki a szivéből vérzett, aki meghalt értünk, aki szeretett! (*Hang, beszéd már egészen közel.*)

György (*magánkivül*): Ez Jézus a kereszten! A gyöngyöket! (*S a lázas keze alatt, a kin alatt is amit e férfikezek szoritása okoz, az egész lihegő küzdelem végén, Kamilla térdre roskadt.*

(*A keze megnyilt, a gyöngy az ölébe hullott s mig térdel, — ott fénylik csillogó fehéren a fekete ruha redőiben.*)

Ottilia (*Horthán végső szavánál*): Micsoda?

(*Elrettenve s gyönyörködve is, két lépést tesz előre s rögtön vissza is néz jobbfelé, ahonnan beszélgetés zaja hangzik be.*)

Kamilla (*már csendesebben — valami igen fájdalmas s még leplezett csalódás s Horthánnak szegzett feldult női arc*): Azt mondtad meg fogsz érteni... azt mondtad jönni fogsz velem a hidon...

(*Már silhouette-ek a verandán. Érdeklődő közeledés. Mind ott vannak, Ercsény Renée, Boglár-Kendy, Boglár-Kendyné, Szenvey, az elegáns fiatal ur, mind. Csoport. Moraj.*)

György (*elrémülve e tömeg láttára s halkan, majdnem sirva*): Oh el kell, hogy veszitselek.

Kamilla (*lázasan*): De hát tarts meg!

György: Oh az emberek!

Kamilla: Hadd menni az embereket!

György (a *szemét elfödve*): Az éjszakánk!

Kamilla: Még itt vagyok, — büszkén és szomoruan még. És felállok melléd ha akarod — megyek veled... (*Egy mozdulat.*)

György (*megtörve és elháritón*): Nem! Nem! (*S mind közelebb hajolva Kamillához*): Szerencsétlen, aki —

Kamilla (*magánkivül*): György!

György (*a végső kétségbeesésében a fülébe hörögve*): Aki lop!

(*Egy nagy kacagás jobbról — az Ottilia hangja, s lázasan a többiekhez*): Csekélység, a gyöngy colliér-met! (*Moraj.*)

Kamilla (*a két karját kitárva s maga elé*): És ő veti rám az első követ!

Függöny.

NEGYEDIK FELVONÁS.

(Mint az első felvonásban, a Kamilla szobája. Este van. A régi fény. A Tudor-lámpás a mennyezeten, a lámpa az asztalon. A szalon is világos. Az üvegajtó félszárnya nyitva van.)

ELSŐ JELENET.

Boci, Gáthi-Szász Margit, majd **idősb és ifjabb Gartenlaub.**

(*Margit ép e percben lépett be a szalonba és előbbre jön. Boci mögötte.*)

Margit: Kamilla nincs itt?

Boci: Rögtön itt lesz . . .

Margit: A csengő nem szól.

Boci (*tétován*): Nem . . . Tudom. Már az egész nap nem szól. Leszedtük az ajtóról, hogy — (*nem folytatja*).

Margit (*egy percnyi habozás után*): Hol van Kamilla?

Boci: Az ezredes urékat kisérte ki a vasutra. Ma este mennek Svájcba, Lucernbe, ha jól tudom.

Margit (*meglepődve*): A nagyságos asszony is?

Boci: Hát persze, a kis Marika is, min-

denki, az inas is, persze. Csak én maradtam itt a kisasszonnyal . . .

Margit (*elmerengve*): Igen? . . .

(*Kopogtatás a mélyben.*)

Boci (*nyugtalanul*): Megint? . . .

Margit: Kopogtatnak . . .

Boci (*kiszólva s aggódón*): Ki az? (*Távolodik.*) Nagyon kell vigyáznom . . .

Margit (*Boci után*): Kitől félnek ennyire?

Boci (*rejtélyesen s hallgatásra intve*): Oh! . . .

Gartenlaub (*kivülről s kopogtatva*): Én vagyok kérem . . . Mi vagyunk . . .

Boci: Ki az a mi vagyunk?

Margit: Az öreg Gartenlaub, azt hiszem . . .

Boci (*elsietett. Hangok az előszobában*).

Id. Gartenlaub (*kivülről, miközben Boci már kinyitotta az ajtót*): Mi vagyunk kérem . . . Nagyon óvatos, nagyon óvatos. (*Már láthatók*). Idősb és ifjabb Gartenlaub kérem, amint látja . . . A csengő nyilván elromlott, semmi sem tart örökké . . . Egy csengő is egy szép napon végleg kitrillázza magát, mint egy énekesnő . . .

Ifj. Gartenlaub (*Bocihoz*): Bolzay kisasszony? . . .

Id. Gartenlaub (*beljebb kerülve s Margitot megpillantva*): Oh, kezét csókolom . . . Hogy van kedves kisasszony? Nem volt Gödöllőn tegnap este . . . a Günzburg-ünnepen? . . .

Margit: Oh én, — én a telefonnál voltam két kagylóval a fülemen . . .

Id. Gartenlaub: Oh igaz . . . bocsánat . . . szomoru butonok, elfelejtettem . . . De ha az ember ugy hozzá van szokva egy képzethez . . . Gáthi-Szász kisasszony, akit láttam

még csak nem is olyan régen, az Operában, egy páholyban, egészen fehérben ... Oh a Carmen! ... emlékszik! ... a Carmen ...

Ifj. Gartenlaub (*halkan az apjához*): Hallgass ...

Margit (*aki meghallotta*): Oh nem baj ... nem baj ...

Id. Gartenlaub (*konfuzusan az elszólása miatt*): Oh! Oh! igaz ... egy öreg ember, lefelé megy s megbotlik. Ne is sajnálja, ne is sajnálja Gödöllőt, a Günzburgokat, ne is sajnálja ... A fiam se volt ... a fiam ... de hiszen tetszik ismerni ... Gartenlaub Mór, a főszerkesztő.

Ifj. Gartenlaub (*szerény és kedves. Margithoz közeledve*): Oh hogyne ... (*Kézszoritás.*)

Margit: A büszkeség!

Id. Gartenlaub: A triumpf! Nyert! Kilenc! Le brutál!

Ifj. Gartenlaub (*elnézőn s mosolyogva*): Oh higyje el, nem nyert ... (*az apjához*): Oh kérlek ...

Id. Gartenlaub (*boldog meghunyászkodással, mint egy jó pajtás a fiához*): Dominó? ...

Ifj. Gartenlaub (*kedvesem, mint „künztler" a medvéhez*): Nem ...

Margit (*meghatva s nevetve*): Milyen kedvesek ... Magukon ugy érezni azt: apa, fiu ... ugy érezni azt, hogy mondjam ... hogy az egyik a másik után született.

Ifj. Gartenlaub: Az apám, a fiam ...

Id. Gartenlaub: A fiam, az apám ...

(*Nevetnek.*)

(*Egy automobil alantról.*)

Boci (*élénken*): Kamilla kisasszony.

Margit (*meglepődve*): Automobilon . . . (*Egy lépést az ablak felé.*)

Boci: A kegyelmes automobilja.

Margit (*megállott. Mind állnak mozdulatlan, az ajtó felé fordulva s várnak. Boci eltünik*).

MÁSODIK JELENET.

Margit, id. Gartenlaub, ifj. Gartenlaub, Kamilla, majd Boci.

Kamilla (*utcai ruha, nagy kalap, fátyol stb.*): Jó estét . . . (*ifj. Gartenlaubhoz*): Kedves ifjabb . . . (*Margit hozzájön.*) Rég itt vagy?

Margit: E percben jöttem . . .

Id. Gartenlaub (*Kamillához*): Ha parancsol egy villamos szerelőt a csengőhöz . . . én ismerek egy igen ügyes embert . . . igen olcsó . . . a Grosszmann —

Kamilla (*kiszólva*): Boci . . . Bocica . . . (*Gartenlaubhoz*): Oh köszönöm . . . (*A kalaptű, a kalap, a fátyol, amit levet s Bocinak ad, aki megjelent. S halkan, lázasan*): Horthán?

Boci: Kétszer az imént is —

Kamilla: Az ajtót?

Boci: Nem. Csak a kulcslyukon néztem ki. Néhány percig állt, várt, aztán lement a lépcsőn. (*A kalappal s kabáttal a karján távolodik*).

Kamilla (*a többiekhez*): De hát nem akarnak inkább bejönni a szalonba?

Ifj. Gartenlaub: Oh talán illetlen is, hogy ide tolakodtunk a szobájába.

Kamilla: Oh! illetlen!

Id. Gartenlaub: Oh nekünk!

Kamilla: Maguknak szabad . . . (*a két kezét kinyujtva*) olyan jó barátaim . . .

Id. Gartenlaub: A fiamat is elhoztam kérem, minthogy tetszik tudni, ő is benne volt a tárgyalásokban . . . S igen fontos, hogy benne volt . . .

Kamilla: De hiszen én kértem fel rá . . .

Id. Gartenlaub (*csak folytatva és boldogan, hogy beszélhet a fiáról*): Igen fontos . . . ő sokkal jobban tud mindent s neki van nimbusza az emberek előtt . . . félnek is tőle . . . a „Szabadulás" . . . tetszik tudni . . . sok ezer példányban . . . s ő jobban is látja az embereket, illuzion nélkül —

Kamilla (*enyhén*): Szegény —

Id. Gartenlaub: Meg tudja fogni őket érintés nélkül, oh alig egy végigsiklás a klaviaturán, — egy emberművész, egy elme-él, nagyszerü, mint egy beretva, vág, bevág, kilenc!

Ifj. Gartenlaub: Oh kérlek . . . (*Kamillához mosolyogva*) Bocsássa meg nekem az apámat, Bolzay kisasszony — hizelgőbbet már nem választhattam . . . kártyásabbat sem . . . De talán ha megengedi, beszámolnék —

Margit: Ha zavarok . . .

Kamilla (*pillanatnyi habozás után*): Oh nem . . . oh dehogy . . . csak maradj . . . ülj le szépen . . .

Id. Gartenlaub: Tehát kérem, első sorban —

Ifj. Gartenlaub: Tehát röviden — amit ránk bizni méltóztatott, ugy én, mint az

apám a legnagyobb készséggel, szerencsével is, — elvégeztük.

Id. Gartenlaub: Minden rendben van Bolzay kisasszony, rendben van.

Ifj. Gartenlaub: Csak most végeztünk s amennyiben azt kívánta, hogy akár késő este is beszámoljunk s megnyugtassuk —

Kamilla: Köszönöm.

Ifj. Gartenlaub: A kártumi csoport, — mind csupa jó undok hazai ember, — ebben az órában békésen elszéledt, — tömött zsebekkel, — feloszlott, megszünt. A kiegyezési szerződések, nyugták, elismervények, nyilatkozatok, közjegyzőileg hitelesitve, Fábry kegyelmes ur kezében vannak. Ez a lényeg. Ha a részletek érdeklik, vagy mulattatják —

Kamilla: Köszönöm.

Ifj. Gartenlaub: Az embereket én gyüjtöttem össze magamnál, a szerkesztőségben, miután az apám előzőleg beszélt volt a kegyelmessel . . .

Id. Gartenlaub: Oh ezt, bevallom, nem szivesen, mióta megsugta a lova nevét . . . De nem sajnálom, isten ments, sőt nagyon örülök, nagyon örülök, megint egy illuzión vissza, egészen más ember a kegyelmes, — micsoda változatok az életben, amit mindig mondok, mint egy szindarabban . . . Mint egy fiatal ember, mint egy huszárfőhadnagy, aki nyert a lóversenyen, csupa derü, csupa humor, aki mondja: Május! Május! Akácfalombja!

Ifj. Gartenlaub: Én is láttam egy percre a kegyelmest, nekem is oly vidámnak tünt, hogy azt hittem, talán meghalt a kegyelmes asszony...

Id. Gartenlaub: Akácfalombja! Egy költő! Egy bizsergő! Egy igazi nagy ur, egy nonchalance, — ezt nem lehet utána csinálni. Egy jóbarát, egy testvér — tegezett!

Kamilla (*remegőn*): No lássa . . .

Id. Gartenlaub: Akácfalombja! Hogy ettől az embertől félt annyira tegnap Bolzay kisasszony —

Kamilla: Magam is ugy látom, rosszul ismertem . . .

Ifj. Gartenlaub: A kisasszony ugyebár beszélt vele ma reggel, vagy irt neki . . . Tudniillik ezt jelezte . . .

Id. Gartenlaub: Oh csak épen, hogy megkönnyitse az ügyet kérem . . . hogy ne kelljen egy csomó visszatetsző részletet meghallgatnia: „Mindent tudok — Bolzay kisasszony már többször előadta . . . boldog vagyok, hogy rendelkezésére állhatok . . . már többször felajánlottam . . . Bolzayék régi barátaim, azt hiszem egy csöppet atyafiságban is vagyunk . . . az ember mindég talál ilyet, ha keres . . . nem szabad engedni a botrányt — az egész dolog gyalázat, csunya vádak — Bolzay Sándor meghalt egy ideáért!“

Kamilla (*alig hallhatólag*): Oh . . . (*Lehanyatlik Margit mellé a kerevetre.*)

Id. Gartenlaub: Egyszóval gyönyörü baráti jellegben az egész, kérem, igazi uri formában, mert hiszen a Nemzeti Casinóban várt rám, az emeleten s hogy a portás nem akart felengedni, lekiáltott: „Micsoda beszéd, ez az ur tag!“ — Képzelje, csekélység, az öreg Gartenlaub nemzeti casinói tag! Egy álom! Együtt

ebédeltünk. Nem is tudom, mit ebédeltünk... Levest, aminek olyan ize volt, mit mondjak — (*a menü-kártyát veszi elő*) *marmitte du Roy*... Piskótát, amelyről kisült, hogy apró rákok, — *écrevisses à la Russe* — apró rákok, amelyekről kisült, hogy kis madarak, akik énekelni tudtak — *alouettés!* S hogy ő mennyire örül, hogy én vagyok itten a közvetitő, egy öreg becsületes, mert hiszen mással szóba se állott volna, nem is akart látni senkit, legfeljebb, nem bánja, a fiamat, mert őt már amugy is többször látta a Házban s mert az ember nem tudja elkerülni, bármit tesz is, hogy egyszer az életében össze ne akadjon egy ujságiróval. S hogy továbbá kérem, — annyi minden igen finom és mulatságos dolog, — hogy ő mennyire örül, hogy az ezredes urék végre mégis csak elmentek Lucernbe s csak azt sajnálja, hogy nem vitték magukkal az ordonáncot is, holott a kitünő hegyi levegő nagyon jó lett volna a lábára, mióta megrugta a ló. Csupa derü és borok, mint az olvasztott rubin és szivarok, mint egy faág, kövér, fekete, zamatos, olyan pántlikával, hogy harisnyakötő is lehetne, bocsánatot kérek... s hogy talán már holnap Bolzay kisasszony is el fog menni a Svájcba, a szülei után... Egyszóval —

Kamilla (*már alig tudja hallgatni*): Egyszóval —

Id. Gartenlaub: Amint tegnap mondtam: a bizodalom, a bizodalom...

Ifj. Gartenlaub (*mosolyogva s Kamillához*): Csak hallgatom...

Kamilla: Öreg gyermek (*közeledik*)... ha

tudnék adni magának valami emléket. (*Körülnéz a szobában.*)

Id. Gartenlaub: A legszebb emlék, ha szeret . . .

Kamilla: No nézze . . . a Marika babája, amit elfelejtett. (*Egy székről felkapta a babát.*) No nézze — milyen gyönyörü kék szeme van . . . s amint magára pillant . . . No fogja —

Id. Gartenlaub (*nevetve s boldogan átveszi a babát*): Május! Május! Akácfalombja! (*Megcsókolja a babát.*)

Kamilla: Ezeket az irásokat is visszaadom . . . az egész csomót, az egész pot-pourrit, ahogy mondta — az Ehrmann urakat, a telekkönyvet . . . (*Az asztalról felszedte az irásokat és átnyujtja Gartenlaubnak.*)

Id. Gartenlaub: No jó. (*Önkéntelen.*) Amugy is gépirni kellett volna.

Kamilla: A tollakat is, amit hozott . . . (*Az egyik tollat a körmén próbálgatva.*) Most látom csak, milyen lágyak voltak . . . (*Átnyujtja.*) A tollakat öreg Gartenlaub, az egész dobozt . . . És köszönöm, amit tett értem és — és én nem felejtek.

Id. Gartenlaub (*nagyon meghatva*): Oh, ha el is felejt . . . mit jelent az? Ki vagyok én? Egy ember, aki megy, — egy öreg ember . . . a szivére támaszkodva . . . A fiam fia . . . (*Egy isteni tekintet ifjabb Gartenlaubra.*) S azontul — egy egészen kis poentér — bakkara . . . (*Távolodik.*)

Ifj. Gartenlaub (*egészen halkan Kamillához*): Kegyed szenved . . .

Kamilla: Nem.

Ifj. Gartenlaub: Egy sorát sem fogjuk látni többé az ujságnál? . . .

Kamilla: Nem hiszem . . .

Ifj. Gartenlaub: De hiszen, ha az ember meg tudná irni, ami mély és rejtett fájdalma van . . . izzó s néma lemondás az életében . . .

Kamilla (*nyugtalanul*): Kérem . . .

Ifj. Gartenlaub (*csöndesen*): Nem a májusi jázmint, de az őszi rózsát, amelyik szebb —

Kamilla: Vajjon?

Ifj. Gartenlaub: Mig letépné az ember, már elhullatta a szirmát. (*Rendkivüli önuralommal*): Mindenki szenvedett. (*A kezéhez hajolva*): Engedje meg. (*Kezetcsókol.*)

Id. Gartenlaub (*már a küszöbről Kamilla felé*): A viszontlátásra. (*Margit felé köszön*): Gáthi-Szász kisasszony . . .

Kamilla: Isten velük.

(*Idősb és ifjabb Gartenlaub el.*)

HARMADIK JELENET.

Kamilla, Margit, majd **Boci.**

Margit (*alig hogy Gartenlaubék elmennek, közeledve s felindultan*): Kamilla . . .

Kamilla (*mozdulatlan maradt az asztalnál, amelyen nincs már semmi — néhány üres boriték, papir, a lámpa fényében néhány hervadt virág*): Isten veled kis asztalom . . . (*a kezével végig seper a felületen*): isten veled — bucsuzom, bucsuzom . . .

Margit (*remegőn*): Mit jelent ez?

Kamilla (*hirtelen egy székre roskadva s az*

asztalra hanyatlott fejjel, zokogva): Ah! bucsuzom, bucsuzom . . . Ah! a rajongó Bolzaylány, aki elment a Niluson egy ember után . . .

(Ebben a pillanatban kopogtatás a mélyben. S rögtön Boci a háttérben.)

Boci *(ijedten s felindultan)*: Kisasszony . . . *(Kopogtatás.)*

Kamilla *(zokogva és remegve)*: Nem . . . Nem . . . Nem akarom látni, nem akarom látni többé . . . Nem tudom . . . nem akarom . . . Az ajtót — nem, nem, a világért sem . . . a kulcsot is hadd benn s ezt is csukd be . . . (*Az üvegajtót jelzi.*)

Margit *(remegőn)*: Horthán György . . .

Kamilla *(zokogva)*: Horthán . . . S hogy be sem eresztem többé . . . be sem eresztem . . . Istenem! Istenem! de hát lehetséges — hogy be sem eresztem . . . Istenem, Istenem, hogy ide jutottam, hogy mindent elvesztettem, hogy nem érzek semmit többé, csak a testemet, csak a testemet, az elfáradt, a meggyötört, az agyonhajszolt testemet, amivel fizetek, a testemet! Istenem, ha tudnád, mit szenvedtem, mit szenvedtem . . . Ha tudnád . . . ha ismernéd . . . ha tudnád, mi történt itt, mi volt, mi volt, ha tudnád . . . A rejtett nyomorban micsoda titkos gyönyörüség, micsoda felejtés éjszaka, lázas, izzó, rettenetes!

Margit *(majdnem sirva s remegőn)*: Hallgass . . . Én máskép szerettem.

Kamilla: Oh te, nem . . . nem . . . az semmi . . . nem . . .

Margit: A mások szerelme, tudom, az semmi . . . nem . . .

Kamilla *(forrón és zokogva)*: Ha tudnád! Ha tudnád!

Margit *(mély)*: Ha tudnád . . .

Kamilla: Oh Istenem! Oh Istenem!

Margit: Szegény szivem — hány hosszu éjjelen fogsz igy zokogni még. — Látod én értem, elhiszem . . .

Kamilla: Oh Istenem! Oh Istenem! *(Egy percig csend, aztán már-már csendesedve, de még mindég a könnyein át)*: Foglak még látni, ha holnap csakugyan utaznék? Maradj itt az éjjel, maradj itt nálam . . . az egész lakás üres . . . maradj itt . . .

Margit: De hiszen éjjeles vagyok . . . Már mennem is kellene . . .

Kamilla: De hát ne menj . . . beüzenünk . . .

Margit: Azt nem lehet. Már annyit mulasztottam . . . Még elvesztem —

Kamilla: Oh micsoda veszteség . . . azt a kis állásodat a telefonnál —

Margit: Megélek belőle.

Kamilla *(küzködve)*: Hadd ott . . . Jöjj el ide . . . élj velem . . . most már nekem minden lehetséges, amit csak akarok — el is vinnélek holnap este magammal . . . együtt utaznánk . . . jöjj velem Svájcba.

Margit *(egészen halkan)*: Oh abban a környezetben lássalak —

Kamilla *(megremegve s elforditva a fejét valami lappangó restelkedésben)*: Micsoda környezetben? Apámék. — No hát jó . . . nem akarsz, nem erőszakolhatlak . . . hát majd csak Bocival megyek . . . ő megmarad nekem . . . Hát jó — eredj, eredj Margit — jó éjszakát.

Margit: Jó éjszakát.

Kamilla *(kiszólva)*: Boci . . . Bocica . . . *(Boci megjelent)*: Kisérd ki Margit kisasszonyt —

Margit (*minden erejét fölulmulva a baloldali ajtót jelezve*): Talán ez egyszer, ha megengednéd, erre mennék . . .

Kamilla: Ha akarsz. Talán jobb is . . .

Margit: A szoba mélyén, balra, a kis folyosón ?

Kamilla: S a hátsó lépcsőn, igen . . . Majd Boci megmutatja . . .

Margit *(egy percig szemtől-szembe Kamillával)*: Köszönöm. Jó éjt.

Kamilla: Jó éjt.

(*Margit és Boci el a baloldali ajtón.*)

NEGYEDIK JELENET.

Kamilla, majd **Boci.**

(*Kamilla egy percig ül, vár, mozdulatlan. A mult, a jövő, Gáthi-Szász Margit aki elmegy, a Bolzay-ajtó, az éjszaka és a holnap és Boci akit vár vissza és még sok minden, ami körülötte van. Alantról néha, messziről és tompán, elvonuló kocsizaj. Aztán Boci ismét megjelenik.*)

Boci: Megállott itt a szobában, megfordult, körülnézett mint aki utoljára —

Kamilla (*alig hallja*): Nagyon fáradt vagyok Bocica . . . álmos is . . . lefekszem . . . vesd meg az ágyamat . . . (*Boci az ágyhoz megy s megveti.*) A fürdőszobában majd gyujts föl...

Boci (*már eljön az ágy mellől*): Igen.

Kamilla: Künn pedig olts el mindent . . .

s feküdj le te is . . . Ha kopogtatnának, ha zörgetnének az ajtón, hagyd, ne törődj vele, ne mozdulj, aludj.

Boci: Egyebet nem parancsol?

Kamilla: Korábban kellene felkelned, hogy csomagolj nekem is, elkészülj . . . A kegyelmes komornyikja majd feljön, hogy segitsen . . . itt bezárunk mindent és este utazunk.

Boci: Valami kis ebédet készitsek holnapra?

Kamilla: Nem . . . csak magadnak.

Boci: Hol fog ebédelni?

Kamilla: Odalenn.

Boci (*megindul a közép felé, kimegy, az üvegajtót nyitva 'hagyja maga mögött. A szalonban eloltja a villanyt. Aztán visszajön a küszöbre és beszól*): Kezét csókolom. (*Az ajtót beteszi s eltünik.*)

Kamilla (*mozdulatlan*): Jó éjt Bocica.

ÖTÖDIK JELENET.

Kamilla.

(*Még egy hosszu perc. Nagy zsibbadt csend. Nagyon messziről s egészen halkan egy-egy távoli kocsi tovagurul az éjszakában, odakünn.*

Aztán csendesen, egészen lassu és fáradt mozgásokkal Kamilla felkel, az ablakhoz jön, — néhány csepp rózsaviz egy selyemkendőre, amit végig von a szemén. Aztán, a tükör előtt, kibontja a haját s mindég fáradtan s gyötrődve végig keféli s egy vaskos kontyba tüzi össze ismét. Aztán a derékja gombjaihoz nyul, lassan, egymásután, kinyitja az elejét, — a

fehér keble, a fehér csipkés inge csillog vissza a tükörből.

Ekkor, odakünn, a sötét szalonban, egészen enyhén s halkan a szőnyegen, egy lehulló kulcs zaja s egy másik, mely nyitja az ajtót.

Kamilla már-már levetette a derékot, amikor lázasan ismét a vállára kapja, bevonja a mellén s kuszán összegombolgatja, miközben az üvegajtó megnyilik s Horthán György belép.)

HATODIK JELENET.

Kamilla, György.

György (*feldult arc, gyürött ruha, poros cipő. Lehervadt virág a gomblyukában*): Kamilla...

Kamilla: Nem... nem... nem akarlak látni, nem akarlak látni többé... a küszöbömet eltiltottam, meg kellett, hogy értsed —

György: Az egész nap elutasitva, kivártam az éjjelt. A holt falak mentén, a sötétben, mint egy gonosztevő —

Kamilla: Nem, nem akarok többé... a kis kulcsot... a kis kulcsomat... az utunkat elzárja már...

György: Megnyitja még!

Kamilla: Idegen helyre jöttél, idegen ember.

György: Itt vagyok... itt vagy, itt vagy...

Kamilla: Nem akarok —

György: Kamilla... egy percig csak, egy percig még...

Kamilla: A mi percünket elmulasztottad...

György: Nem, nem Kamilla, nem engedem, hogy ez a láz itt elragadjon — hogy elveszitsd

magad s engem is eltemessen. Kamilla nézz meg . . . szánj meg . . . a feldult arcomat szegzem neked, a szivemet, a szivemet, mint egy seb, a szivemet. Tegnap óta bolyongok mint a vad, tegnap óta, mintegy esztendők óta, — meg se pihentem, le se vetkőztem, a könynyeimet le se mostam, a megkinzott homlokom . . . Tegnap óta . . . oh! hogyan tudjam ellihegni igy meghajszolva, agyonkergetve, kétségbeesetten amint a forró nyomokról viszszaroskadok hozzád felkutatva, nem! megtudva, meglátva az egész nyomort, az egész nagy fájdalmat, amelyben élsz . . . Amit titkoltál, amit lepleztél s amit a kábulatom, a gyönyöröm veled elaltatott s elzárt előlem, — az egész hősi és keserves életed, — oh bocsáss meg, oh bocsáss meg nekem . . .

Kamilla: Tőled nem kérhettem . . . Épen tőled nem. Ha az életemet felkutattad s végig jöttél, amint mondod, a forró nyomon, még nem láttad meg, mit tettem érted, menynyire szerettelek. Csak az, csak annyi, hogy küzködtem s itt minden összeomlott, de azt már nem, hogy felemelkedtem? s te nem tudtál jönni velem . . .

György (*sirva*): Kamilla . . . szerelmem . . . szánj meg, szánj meg . . . Férfi, s mégis . . . oly megalázó bevallanom — igen, igaz, gyöngébb vagyok mint te, oly hitvány, oly nyomorult melletted, csak a szivem részeg mint soha emberé nem volt és zeng és zeng és sikolt és zeng. Szánj meg . . . szánj meg . . . Nincs hova nézhessek többé, hova mehessek többé, mögöttem elhagytam mindent s előt-

tem nincs senki csak te. Egészen egyedül vagyok, egy szegény magányos ember vagyok . . . szánj meg . . . szánj meg . . .

Kamilla: Nem tudok . . . nem tudok többé — eredj . . . Minden csak gyötör benned, a szemed, amibe belevakultam, a hangod . . . a hangod, ami bánt, ami fáj!

György: A hangom megtört Kamilla . . . a hangom istenem, oly alázatos. Hogy szóljak hozzád, hogy elviseljed . . . mit mondjak, hogy megszánj engem? . . . A torkom kiszáradt, a lelkem a vérét sirja feléd . . . a legnagyobb kín gyötör — a vágy! a vágy! az őrület érted — minden csak veled lehetséges és nélküled semmi, — elrémülök! Nézz rám! nézz rám! nézz rám mit szenvedhettem.

Kamilla: György . . . de hiszen már csak épen, hogy megismerlek! Ami elmegy, ami fonnyad — nem is te vagy már és én, és én! A szemem hideg, a testem fagyos — mintha meghaltunk volna mind a ketten.

György (*lázasan*): Nem igaz! Hallgass . . . te szeretsz még . . .

Kamilla: György . . .

György (*a szájába, hogy mintegy vele mondassa*): Te szeretsz még . . . Hallgass . . . Mindazt, ami élt s ujjongott köztünk, egy gyöngeségemért, egy kételyemért, egy megtévelyedésemért nem hányhatod ki, mint egy rongyot, mint egy tenyérnyi hamut abból, aminek isteni lángja volt. Minden szó üres, a beszéd elhangzik, itt érzem a szivedet, a szivedet az én szivemmel még, ez van, ez él, a sebekben is, mindegy, de él és akar, és liheg és vonag-

lik, de él! Hallgass... itt is meg kell, hogy állj, hogy figyeljed, amint visszadobogja az éjszakáink, az örömeink, a gyönyörünk csengő szárnycsapását s amint félénken a jövőt is bontogatja, ami hátra van még, ami jobb lehet számunkra, ami nincs elveszve még!

Kamilla: Oh ami nincs elveszve...

György: Ittasan egymástól —

Kamilla: Ébredtem már...

György: Szenvedőn mind a ketten meg kell, hogy bocsássunk. Ami fájdalmat s megpróbáltatást az életünk felénk sodort —

Kamilla: Oh hogyan felejtsem el...

György: Oh ne is felejtsük el, emlékezzünk, tartsuk meg, őrködjünk! De éljünk is Kamilla, éljünk! éljünk! — nem akarom, nem engedem, nem birom elveszteni, nem birom, éljünk!

Kamilla: Élj! menj! szabad vagy! holnapra megvirrad! Térj vissza oda, ahol magamra hagytál, meghajtott fejemmel a porban. Békitsd ki, akik rámlihegtek, védj meg előttük szánakozón, egy szerencsétlen tolvaj leány! S felejtess el s felejts el te is s térj meg, javulj meg, házasodj — a Günzburg! élj!

György: A sorsom itt van, minden — Kamilla az egész életem egy szédületben... Az éjszaka körül liheg mult éjszakák melegével, a zengő csend a sóhajaiddal, amint a karomban vagy... Ami itt van az enyém volt, az enyém még, az enyém kell, hogy legyen. Kamilla... hallgass meg... érts meg... mit mondhatok mást... szeretlek!

Kamilla (*gyötrődve*): Oh szerelmem, én máskép képzeltelek.

György: Te vezettél, te sodortál el, te juttattál ide...

Kamilla: Mit tudod te, hol jöttem én és merre —

György: Mit tudom?

Kamilla: Micsoda fergetegbe. Mit tudod te, mit tudod, mit értettél meg, mit hallottál meg, a sóhajomat a gyönyörben, az apró sikoltozásomat, mit láttál te? — a szememet a kéjben. Oh hát csak ez, oh hát csak ennyi, — a nyomoromat is, igen, de nincs tovább?...

György (*fulduklón*): Szeretlek.

Kamilla: Szeretni! Kiállani egymás mellé, a legnagyobb megpróbáltatásban is, az örvény szélén, a pusztulásban, mindenütt! Átfonni egymást, büszkén és törhetetlen, kimagasodva, megnőve, felragyogva attól, amit belénk oltottál nagyszerű istenem! Mi elvettük egymást az egymás ajkán, az egymás testén, az egymás szivén amit adtál. Az életünk egy, a vérünk, a lelkünk, ami belőled van. S vajjon vétkezhettünk, mondd, ha csakugyan szerettünk? S vajjon szégyenkezhettünk, mondd, ha csakugyan szerettünk? s vajjon nem kell-e elválnunk mondd?... Oh bucsuzzunk el... bucsuzzunk el...

György: Nem, nem, nem... Én akarlak, én akarlak, én vissza foglak venni...

Kamilla: Az időnk letelt.

György: Nem hagyom elmenni...

Kamilla: Hol kezdjem el, hol kezdjük ujra? Hol van az erőm, az erőm, a reményem, a hitem, a hitem, a hitem, mely vitt, vitt, kergetett mind följebb, följebb, hol van az ut,

a hidam? Elrémülve s kétségbeesetten az álmomat agyonhazudva látom, a rajongásom elundorodva a tört szárnyait csapkodja elérhetetlen egek után . . .

György: Oh istenem, mi ellen küzdjek hát? Káprázatok, kimérák, szivárványok, hol érjem el, hol fogjam le . . .? A karomat kinyujtva csak e falakhoz érek, a föld rögéhez s emberi lelkem még a mámorában is csak a nyomorhoz tapad. Nincs senki, aki isten köztünk!

Kamilla: De van! De igen!

György: Ha hiszel még!?

Kamilla: Hiszek abban, aki meghalt . . .

György: Aki megölte magát . . .

Kamilla: Aki meghalt értünk . . .

György: Értünk . . . nem igaz . . . Balsikerek —

Kamilla: Egy szavamra megállott volna, egy jelemre, — mert hiszen szeretett!

György: Oh!

Kamilla: Meg hagytam halni, meg hagytam halni érted, értem —

György: De hát mért, de hát mért?

Kamilla: Mert téged szerettelek!

György: Kamilla . . .

Kamilla: Bucsuzzunk el . . . bucsuzzunk el . . .

György: Vérző fantóm, nyugtalan fény a mélyben —

Kamilla: Mért nem jöttél, hogy megváltsam, hogy megenyhitsem? Megalázkodva mért nem kisértél, mért nem értettél meg? Mindabból, amit adtam neked, amit feláldoztam érted, egy egész nagy ember szivéből, miért nem adtál vissza annyit, hogy kéz

kézben velem felnézel reá, a könnyeire, a a véres arcára, istenem!

György: Kamilla . . .

Kamilla: Nem, nem szabad . . . nem többé . . . nem . . . eredj . . . csöndesen eredj.

(*Egy szédületben hátrál. Egy percig csend. Aztán*):

György: Mégis . . . Kamilla, behunyt szemekkel itt előtted, egy kevés reményt mégis csak nyujts, egy kevés reményt, hogy élni tudjak . . . nem többet, mint egy lehelleted . . . Ha elmélyedve magamban, ha gyötörve magam, feléd jönnék egy nap, megtisztultan, egy jobb ember —

Kamilla: Csak azt nézd akkor, amit szenvedsz, csak magadat.

György: Mindég szeretni foglak . . . Egy óra, egy perc nem fog elmulni fölöttem, hogy ne reád gondoljak, mind arra ami volt, ami lehetett volna —

Kamilla (*meggyöngülve*): Szivem.

György: Kamilla . . .

Kamilla: Nem . . . nem . . . gondolj arra, hogy mindazzal szemben, ami elmult, még ha célt is érünk, ha meg is esküszünk — ez kevesebb lett volna . . . Ha be akartam tetőzni valami isteni egyesüléssel, hadd tüzdeljük most tövisekkel tele . . . Isten veled.

György: A kezedet . . . szabad a kezedet. (*A feje lehanyatlik a Kamilla kezére.*) Oh istenem, hogy épen most, — szegény magányos kéz e rengetegben . . . hogy épen most kell elválnunk — s mindaz, ami vár reád . . . ez éjszakán tul, a holnap — hogy épen most

kell elválnunk, szegény magányos, remegő kéz . . . Mit is fogsz tenni, igy egyedül — oh istenem, hogy épen most, mikor minden küzdelmedet tudom, az egész nagy hajszát, ami ellenetek megindul, hogy épen most, a legválságosabb pillanatban maradsz magadra . . . hogy tehetetlenül csak nézhetem a nyomort, holott én —

Kamilla: Hallgass . . .

György: Nézd Kamilla . . . irgalomból . . . a nyugalmadért . . . a Bolzayék nevéért, egy emberért, nézd Kamilla én mondom ezt, egy emberért, aki szeretett —

Kamilla: Hallgass!... te rajta nem segithetsz...

György: Nem birom . . . nem birom . . . Ha nem engeded, ha eltaszitsz, megyek tovább, kopogatok az ajtókon ott — az ezredes, az anyád...

Kamilla: Már nincsenek itt.

György: Nincsenek?

Kamilla: Anyámék elutaztak.

György (*meglepődve*): Elutaztak . . . (*Egy perc.*) Egészen egyedül vagy itt?

Kamilla: Egészen egyedül, holnapig . . .

György: Holnapig? S aztán —

Kamilla: Magam is talán megyek utánuk . . .

György: Kamilla . . . de hát hogyan . . . Tegnap még egy őrületben —

Kamilla: Ma már mindent elrendeztem. Anyámék Svájcban, az apám bizton felgyógyul ott, felejt. Én még itt, ma és holnap — s fizetek.

(*Egy percig csend. Horthán megdermedve, a homlokán végigvonja a kezét s Kamillára néz, kutat, keres — meg akarná érteni.*)

Kamilla: Most már eredj . . . nagyon fáradt vagyok, kimerült, le akarok feküdni . . .

György: Amit még kérdezhetek? . . .

Kamilla: Eredj . . .

György: Nem foglak látni többé?

Kamilla: Nem fogsz felismerni többé.

György: De hát mégis . . . hogy ily könyörtelen feláldozol engem . . .

Kamilla: Magamat áldozom föl . . .

György: Magadat? Mit jelent ez?

Kamilla: Eredj . . . eredj . . . de hiszen látod, hogy megkiméllek . . .

György: Megkímélsz? . . . hogyan? . . .

Kamilla: Ne kérdezz . . .

György: Oh istenem, ne vedd el az eszemet . . . Már nem tudom mit értsek, mitől rémüljek el . . .

Kamilla: Eredj . . .

György: Az enyém vagy . . . az enyém . . .

Kamilla: Már nem . . . már nem többé . . . nem . . .

György: Itt fogok őrködni melletted, a nyomodban . . . mögötted, lihegőn a véres fogammal . . . akihez hozzá érsz, aki hozzád ér, — téged is ha kell!

Kamilla: Oh engem!

György: Az enyém vagy, az enyém vagy . . . nem birom, nem birom, az enyém kell, hogy maradj . . . a fülemet bevette a sóhajod, a szemem részeg a fehérségedtől, a testem remeg a te testedtől, a karod hevétől, amint átfontad rajtam . . . a gyönyörtől amit adsz és amit adtam neked . . . Az enyém vagy, az enyém vagy . . . (*az ágy felé sodorja.*)

Kamilla (*lihegőn*): Nem . . . nem . . . már nem . . . nem akarok . . . nem akarok . . .

György: Az enyém vagy . . .

Kamilla: Undorodom . . . Nem akarok többé!

György: Az enyém vagy . . .

Kamilla: Nem . . . nem . . . nem szeretlek többé . . .

György: Hazudsz . . .

Kamilla: Eladtam magam . . . eladtam magam . . .

György (*az ágy szélére teperve le*): Hallgass . . . Ugy fogok bánni veled, mint egy őrülttel, mint egy bukott lánynyal. (*A két keze a torkán.*)

Kamilla: Nem félek! Nem félek tőled! Nem ugy szeretsz te, hogy féljek tőled . . .

György: Nem-e?

Kamilla: Ölj meg hát!

György: Megöllek!

Kamilla (*egy hörgésben s elragadtatva*): Ah: György! (*egy második hörgés.*) Ah! (*S leomlik.*)

György (*megdermedve, merev szemekkel*)! Micsoda? . . . (*Gyorsan*): Kamilla! Kamilla! Kamilla! Hogyan? Megöltem? (*Egy lépést előre.*) A nyaka merő vér, a körmeim . . . a kezem . . . az ő vére . . . (*Az ajkához szorított ujjakkal s beléjük harapdálva*): Megöltem? (*Egy perc.*) Kamilla . . . (*Tompán*): Oh! Gyilkos! Gyilkos! (*Magakörül forog s a tükör előtt*): Oh! Én! Horthán György! Én! . . . Oh gyilkos! Oh gyilkos! Oh Kamilla! Az ő élete, — az életem, a mi életünk, — óh!

Függöny.

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

PH
3351
S96R3

Szomory, Dezső
A rajongó Bolzay-lány